

A JELENLÉT PROGRAM ÉPÍTŐKOCKÁI

(Jelen dokumentum a következő kiadás kézírata.)

A Jelenlét a mi szóhasználatunkban azt jelenti: részesei vagyunk a másik ember életének.

/Kozma Imre atya/

ELŐSZÓ

Mi a dolgunk valójában?

A legtöbben talán soha nem gondolkodtunk el azon, mi hozott minket a leszakadó településeken, sokszor nyomorúságos körülmények között élő emberek közé. Miért éppen ez lett a hivatásunk? Mit tehetünk értük, mi dolgunk van velük? Honnan vegyük a bátorságot hozzá, hogy egy másik élet lehetőségét mutassuk nekik?

Esélyünk akkor van, ha jól érkezünk meg a településekre. Ez azonban korántsem annyira egyszerű. Hiszen belépünk határozott elképzelésekkel, hozzuk magunkkal a vágyainkat, a vízióinkat. Megvan az értékrendünk, a hitünk, a bizalmunk, hogy meg tudjuk csinálni. Futnánk az eredmények után, sürgetnénk az eseményeket, hogy határidőre teljesüljenek az indikátorok. De mi is valójában a dolgunk? Az, hogy elkísérjük az embereket az úton. A kíséréshez viszont le kell lassulnunk, rá kell találni arra a ritmusra, ami az övék. Mielőtt bármit is megváltoztatnánk, nekünk magunknak kell megváltoznunk. Ha sürgetjük, ha magunk előtt toljuk őket az úton, félő, hogy egyikünk sem fog megérkezni.

Semmit nem fogunk elérni, ha a feladatokra figyelve szem elől tévesztjük az eredeti célt. Nem egy program sikeréért dolgozunk, nem az indikátorok teljesítése a feladatunk. Azért jöttünk, hogy az itt élők életét jobbra tegyük.

Az itt olvasható útmutatásokban évtizedek tapasztalatait sűrítették össze munkatársaink, a könyv tulajdonképpen a Jelenlét program eddigi gyakorlata során megszerzett tudásaink leirata. Közös ügyünkben így jelenthet hasznos segítséget a mindennapos feladataink ellátásához.

VECSEI MIKLÓS

miniszterelnöki biztos Felzárkózó települések

A JELENLÉT PROGRAM ÉPÍTŐKOCKÁI

A Jelenlét program építőkövei (korábbi Kapcsoskönyv) a Jelenlét program megvalósításához nyújt útmutatót, a program rendszerét, egymásra épülő elemeit mutatja be. A fejlesztési tématerületek tevékenységeit tartalmi leírásokkal, gyakorlati tanácsokkal és megoldási javaslatokkal ismertetjük. Külön hangsúlyt fektetünk az ütemezésre, a programelemek egymást erősítő hatásaira.

Ez egy gyakorlati kézikönyv, amely a településekre megérkező segítőknek nyújt áttekintést arról, hogyan működünk, milyen elköteleződéssel dolgozunk a nyomorban élő közösségekért, s honnan hová szeretnénk eljutni velük.

A JELENLÉT PROGRAM KÜLDETÉSE

A szegregátumban élő emberek, az oda születő és ott felnövekvő gyerekek generációról generációra öröklődő, leküzdhetetlennek tűnő hátrányai egyre égetőbb társadalmi problémát jelentenek. A nehéz helyzetben élő családokat sújtó előítéletek mellett jellemző a szolgáltatások korlátozottsága, a gyér közlekedés, a szociális és az alapvető egészségügyi ellátások hiánya. Gyakori a gyermekkori fejlesztések elmaradása, az egyedülként választható, kudarcélményekkel fenyegető szegregált iskola, a lemorzsolódás, az alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség. A telepeken általános az egészségtelen életkörülményekből eredeztethető leromlott egészségi állapot. Megjelenik a bűnözés, az erőszak, az uzsora, a legnehezebb helyzetű területeken a prostitúció, az emberkereskedelem, a hatóságok pedig gyakran csak passzív szemlélői a folyamatoknak. Mindezek általános szegénységet, reménytelenséget eredményezhetnek. Az embereknek jellemzően nincs jövőképük, tetteiket a pillanatnyi helyzet befolyásolja, döntéseiket az „itt és most” megjelenő körülmények motiválják.

A telepeken élők közül általában lemondott már a külvilág, ahogy ők maguk sem hisznek abban, hogy eséllyel indulnak az életben. A gyerekek abban nőnek fel, hogy nekik kevesebb lehetőség jut, mint kortásaiknak, és korán szembesülnek a magyarországi romákat érintő előítéletekkel is. Nem elég tehát a szegénységgel szembenézni, hanem a roma családok nemzetiségi hovatartozásuk miatt elszenvedett hátrányait is orvosolni kell. A településeinken roma és nem roma családokért, roma és nem roma családokkal együtt dolgozunk.

A felzárkózáshoz aktív jelenlétre, közösségvállaláson alapuló szociális-közösségi munkára építő integrációs programra, és újszerű kezdeményezésekre van szükség. Közösségvállalásra építő, aktív jelenléten alapuló modellkísérletek és integrációs programok évek óta zajlanak a cigánytelepeken. Mi is emellett kötelezzük el magunkat. A Felzárkózó települések program a Jelenlét szemlélethez tartozó beavatkozásokkal dolgozik.

A Jelenlét program arra alkalmas, hogy kirekesztett, nélkülöző egyének és családok is hozzájussanak különféle közösségi-szociális – majd erre épülve oktatási, egészségügyi és további – szolgáltatásokhoz.

Az elsődleges célcsoport az adott szegregátum vagy telep teljes lakossága.

A Jelenlét program célja, hogy:

- élő közösséget hozzon létre a társadalmilag atomizálódott helyeken;
- a telep adottságaihoz, az ott élők szükségleteihez igazított fejlesztéseket indítson el;
- hidat építsen a többségi társadalom és a telepen élők között;
- képviselje a telepen élők érdekeiket;
- együttműködést alakítson ki a települések lakossága számára fontos intézményekkel, szakemberekkel;

- alkalmassá tegye a szegregátum közösségét, hogy egy idő után önállóan is képes legyen szembenézni a mindennapi élet kihívásaival.

MÓDSZERTANI ALAPOK

A Jelenlét programhoz kapcsolódó módszertan, eszközrendszer nem korlátozódik pusztán a szociális munkára, minden egyes szegregátum fejlesztése komplex és diagnózisalapú szemléletet igényel. A bizalom kiépítése után a szükséges fejlesztések meghatározása, majd azok megvalósítása következik. Ehhez minden esetben hosszabb távú, több éves periódusban kell gondolkodni. A munkában elengedhetetlen a segítő szakemberek „közösségfejlesztése”, együttműködésük megteremtése, az együttes cselekvés erejének megtapasztalása.

A Jelenlét program feladatának tekinti, hogy a település és az ott élők sajátosságaihoz lehetőleg jobban igazodó, a megkezdett munka során felbukkanó igényekre adekvát és azonnali megoldási módokat kínáló beavatkozásokat alkalmazzon. A program a szociális munkatárs munkatársaktól sokirányú szakmai felkészültséget, elkötelezettséget, rugalmasságot és kreativitást, valamint az erőforrások hatékony, a fenntarthatóságot messzemenőig szem előtt tartó, de kimondottan a helyi szükségletek alapján történő felhasználását követeli meg.

A Jelenlét program első fázisában kialakult személyes kapcsolatokra, közösségi el- és befogadásra, bizalomra épülő szociális diagnózis minden egyes település esetében elsősorban a Jelenlétet építő szociális munkatárs munkatársak segítségével alakul ki és áll össze. A továbblépés, a diagnózisra épülő fejlesztések sora azonban már nemcsak a szociális munka és

a szociális szolgáltatások területét érintik, hanem a gyerekvédelemtől a foglalkoztatás területéig mind több szakembert bevonva egyéb közszolgáltatásokat is. A program tehát egy komplex közösségi rehabilitációs folyamat elindítása és működtetése a telepeken:

- Jelenlét, mivel a program lényege a minden nap rendszeresen elérhető, intenzív szociális munka biztosítása a telepen lakók részére. Az iroda, a közösségi tér lehetőség szerint a telep egy vagy több lakásában, házában kerül kialakításra, így könnyen megközelíthető a segítségre szorulóknak számára.
- Komplex, mivel több szakterületre (szociális ellátás, oktatás/képzés, foglalkoztatás, gazdaságfejlesztés, egészségügy, kultúra) együttesen koncentrálnak.
- Közösségi, mert a családokat és a közösséget aktivizálva felkutatja és felhasználja a már meglévő belső tudást, erőforrásokat és a szociális segítségnyújtást jó célra, pozitív változás elérésére és konkrét, gyors problémamegoldásra törekvő csapatmunka húzóerejével és dinamikájával végzi, mely során alapvető feladat a felzárkózási folyamatban való aktív részvétel igényének kialakítása.
- Rehabilitáció, mivel jövőképet, tartást ad, lehetővé téve azoknak az alapvető, sokszor az emberi méltósággal összefüggő igényeknek a kielégítését, amelyek az itt élők számára gyakran elérhetetlenek.

A települések és a telepek

A jóléti szolgáltatások eltérő szintjén túl, a legrosszabb helyzetben lévő települések és szegregátumok számos más dimenzióban – pl. elhelyezkedés és méret szerint – is eltéréseket mutatnak: egyes szegénytelepek a városok külterületén találhatóak, mások a település központi részen alakultak ki, és vannak teljesen gettósodott falusi környezetben létrejött szegregátumok is.

Ezek a területek elszigeteltségük foka szerint is különbözőek aszerint, hogy pl. egyetlen utcán keresztül megközelíthető, átjárható vagy éppen zsáktelepülésen járunk. A munkánk terepe

pedig egyaránt lehet egy kis, csupán néhány tucat lelket számláló szegregátumtól a 3000-es lélekszámú telepig.

A telepeken élő közösség körében eltérő az analfabetizmus, a munkaerőpiaci kiszolgáltatottság mértéke, az eladósodottság és a lakhatási krízis foka is. Ezen felül más-más mértékben, de jelen van a korai gyermekvállalás és a deviancia különböző formája is. Ugyanakkor minden egyes telep egyértelműen távol van a jóléti és minőségi szolgáltatásoktól, amelyek vagy azért hiányoznak, mert eleve szolgáltatáshiányos területek voltak (nehezen megközelíthető kistelepülések, hanyatló települések, vagy akár vadtelepek), vagy mert a központi szolgáltatások fokozatosan „kivonultak” innen, és mára nincsenek helyben elérhető intézmények, ellátások. Fontos, hogy megértsük, hogy a telepek fizikai adottságai miatt a helyi társadalomban mekkora a feszültség és a belső konfliktusok mértéke: a túlszűfoeltság, az összezárttság, az intim szféra hiánya, a veszélyes környezet mindegyike olyan tényező, amelyek külön oda- figyelést és beavatkozást igényel.

Az egyes helyszíneken megvalósuló Jelenlét programok a helyben tapasztalt szükségletekre adott válaszként elindított szolgáltatások a szakmai munka fókuszai és azok ütemezése szempontjából is rendkívül változatosak. A tekintetben is nagyon sokszínűek, hogy egy adott településen melyek azok az intézmények, hatóságok, szolgáltatások, civil szereplők, akikkel a program keretén belül együttműködést kell és lehet kialakítani, ki bizonyul partnernek, társnak, illetve ki zárkózik el az együttműködéstől. Ezzel együtt minden helyszínen a különböző intézmények, elérhető alap- és szakszolgáltatások együttműködésére építünk, mert csak ez hozhat érdemi és hosszú távon fenntartható fejlesztést. Ez egy olyan ernyőstruktúra létrehozását jelenti, amely befogad minden, a területen feladatot ellátó szervezetet, hangsúlyt fektet a tevékenységek összehangolására, egyúttal visszaadja az erőt, a hitet az eredendően a településen élő családokat szolgáló hivatott szakmák képviselőinek.

Mivel a Jelenlét programok a közösségek egészét célozzák, a szociális munkában az egyéni esetkezelés, tanácsadás, ügyintézés mellett nagy szerephez jut a közösségi munka is, annak érdekében, hogy a közösség szintjén legyünk képesek pozitív folyamatok beindítására, azok

megerősítésére, a közösség fejlesztésére. A régebb óta működő, erős helyi beágyazottsággal rendelkező programok esetében rendkívül széles szolgáltatáspaletta alakul ki, amelyen belül a különféle programelemek összehangoltan, egymást erősítve képesek működni. A szociális munkatárs Jelenlét Program munkatársainak feladata ugyanakkor arra is kiterjed, hogy a települési közösséggel, mint olyannal foglalkozzanak, és a közösség szintjén legyenek képesek pozitív folyamatok beindítására, azok megerősítésére, a közösség fejlesztésére. A közösségi szociális munka eszközeinek alkalmazásával ugyanis nem csak az egyének és a családok szintjén, hanem a társadalomban is fontos változások indíthatóak el:

- csökkenthető az előítélet,
- erősíthető a társadalmi szolidaritás,
- fejleszthető az ellátórendszer,
- tényszerű információk közvetítésével segíteni lehet a közvélemény tájékoztatását,
- a képviselőre való alkalmassá tétel segítheti a településen élők jogaik gyakorlásában (pl. választójog, egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás, szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás, társadalombiztosítási ellátásokhoz való hozzájutás).

Mindezen célok elérése érdekében a Jelenlét programokban dolgozó kollégák az ügyfelek közvetlen segítése mellett rendszerint hálózatot építenek a település szolgáltatóival, intézményeivel, önkormányzataival, civil szerveződéseivel, más projektek munkatársaival. Szakmaközi megbeszéléseket kezdeményeznek, amelyeken próbálnak közös cselekvési lehetőségeket feltárni. Lakossági fórumokat tartanak, ahol információkat adnak, tájékoztatják a helyi lakosokat a közösséget érintő fejlesztésekről.

Ezek mellett akár más programok keretében létrehozott intézményekben – közösségi ház, Biztos Kezdet Gyerekház, információs pont, szociális iroda, tanoda, közösségi szolgáltató tér stb. – olyan közösségi eseményeket szerveznek, amelyek során a helyi közösség bátorítást és ösztönzést kap arra, hogy erejét felbecsülje, tagjai össze- fogjanak sorsuk javítása érdekében,

és gondoskodnak arról, hogy a családok megkaphassák a számukra szükséges segítséget, hozzájussanak a megfelelő szolgáltatásokhoz.

„A fogantatástól a foglalkoztatásig”

A Jelenlét program alapvető feladatként elsősorban a krízishelyzetben élő családokon, a telepi közösségen próbál segíteni. Emellett azonban az is célja, hogy a családokkal dolgozó szolgáltatók, intézmények, szervezetek és egyházak együttműködésével – a krízishelyzetek kezelésén túl – feltárja a közösségek belső erőforrásait, elérhetővé tegye a hiányzó szolgáltatásokat, fejlessze a közösségeket. Mindeközben igyekszik bekapcsolni a családokat a nagy társadalmi rendszerekbe is, mint pl. a nyílt munkaerőpiacba vagy az oktatási rendszerbe. A terepen történő beavatkozások „a fogantatástól a foglalkoztatásig” terjedő, szociális munka eszközeivel végzett esélyteremtő szolgáltatások tág körét ölelik fel (pl. családok kísérése, közösségfejlesztés, közfürdő és köz-mosoda működtetése, egyéni mentorálás, tanulássegítés, eseti és azonnali személyes segítségnyújtás, a helyi közösség számára nyújtott szolgáltatások, adósságkezelés, prevenciós munka, munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő szolgáltatások stb.).

A családok

A Jelenlét programban elsősorban olyan, hátrányos helyzetben élő közösséggel dolgozunk, melyet a hétköznapi megélhetési gondok, a lakhatási krízis, a munkanélküliség és az iskolázatlanság okozta nehézségek halmozottan sújtanak. Célunk, hogy a települések egész társadalmának kohézióját erősítsük, s mivel sokszor a nem telepi családok is szegénységben élnek, a helyi közösség minden családja számára releváns tevékenységeket is helybe kell vinnünk. A hiányzó szolgáltatások elérhetővé tétele, a közösség megerősítése és az olyan nagy társadalmi rendszerekhez, mint pl. munkaerőpiac, egészségügyi, oktatási rendszerhez való (újra)kapcsolódás megteremtése a teljes lakosság javát tudja szolgálni.

A Jelenlét program elemei először a gyerekeken keresztül jutnak el a családokhoz, rajtuk keresztül szólítják meg a szülőket, a szélesebb rokonságot és a közösséget. Így érjük el fokozatosan a szülői-nagyszülői generációt is, és ez kiemelten fontos, hiszen nélkülük a

gyerekek számára nincs meg az a minta, amelyhez kapcsolódva a programok, célok, értékek hitelesékké válhatnának. Ezért a Jelenlét programok egyik fontos célja az újrakezdési állomások megteremtése a szülői és nagyszülői generáció számára.

A telepeken és gettósodott falvakban élő családokban halmozódó gondok összetettségére fel kell készülnünk, és a Jelenlét program szolgáltatásait ezek kombinációjához kell illeszteni, ütemezni. Ehhez pontosan meg kell értenünk, hogy a jövedelmi és lakhatási problémákon túl milyen problémák szövik át és határozzák meg családjaink életét és viszonyrendszerét, milyen adósságok sújtják őket, mennyire és miért kiszolgáltatottak a munka világában, hogyan alakul(t) a gyerekvállalás, tudják-e segíteni a gyerekeiket az iskolai pályafutásukban, milyen egészségügyi gondokkal küzdenek (beleértve a függőségeket), mennyire vannak kitéve devianciáknak, és a családi konfliktusok kezelésére milyen lehetőségeik vannak. Ezért a Jelenlét program minden esetben egy szociális diagnózis elkészítésével kezdődik, amely a helyi szükségletek és lehetőségek figyelembevételével dönt arról, hogy a településen vagy a szegregátumban milyen szolgáltatásokat kell biztosítani.

Arra kell készülnünk, hogy minden telepi családnak szüksége van valamilyen segítségre, ezért dolgoznunk kell azon a bizalmi viszonyon, melynek segítségével megismerhetjük a mindennapi nehézségeiket, és ezáltal helybe tudjuk hozni azt a szolgáltatást vagy programot, amellyel könnyebbé tehetjük az életüket. Ezért kulcskérdés a családok rendszeres látogatása, a hétköznapijukban való együttélés, a Jelenlét. A legnehezebb helyzetben lévő családok elérésére, bevonására, a programokban való benntartására külön erőfeszítést kell tenni. Ez egy fontos mércéje a munkánk sikerének.

A településcsoportok működése

A szociális munka során felállított diagnózisok megvitatása és a diagnózis alapú döntések előkészítése – amennyiben azt az adott finanszírozási környezet lehető teszi – a településcsoport találkozóin történik. A településcsoport-találkozók minden alkalommal az adott településcsoport egyik településén történnek, melyekre a településcsoport-koordináció

Budapestről utazik. A településcsoportokban való működés lehetőséget ad egymás településének megismerésére, mivel minden hónapban más-más településen találkoznak a résztvevők, a különböző megvalósító szervezetek közötti együttműködés kialakítására, a munkatársak közti kapcsolatteremtésre. Ezen alkalmak segítik a tapasztalatcserét, tudásátadást a kipróbált, kialakult jó gyakorlatok megosztását, a közös gondolkodást, problémamegoldást, egy-egy témában a lehetséges megoldások közös tervezését, a dilemmák feloldását, egymás megerősítését.

A településcsoportok helyi megvalósítását a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) Modellprogramjai részéről a tevékenységet koordináló szakmai csoport vezetője, illetve szakértői irányítják, amelyhez kapcsolódóan az alábbi feladatokat látják el:

- Minden településcsoportnak havi egy alkalommal településcsoport-vezetői team ülések tartása. Az ülések célja a program megvalósításának nyomon követése, a szakmai koordinációs feladatok ellátása, amennyiben azt az adott finanszírozási környezet lehető teszi a diagnózis alapú támogatási kérelmekről való döntéshozatal, valamint a döntési jegyzőkönyv eljuttatása az MMSZ Modellprogramok részére.
- A településcsoport-üléseken a program megvalósításához kapcsolódó aktuális feladatokról szóló tájékoztatás, illetve a települések által adott helyszíni beszámolók alapján a felmerülő problémák kezeléséhez szakmai támogatás biztosítása. A szociális fejlesztési elemző csoportnak a felmerülő, aktuális elakadásokra vonatkozó kérdések átbeszélése a program megvalósítóival, majd visszajelzés az elemző csoport felé, a beavatkozást igénylő kérdésekre.
- A településcsoport-találkozásokon elhangzott információk jegyzőkönyvbe írása és továbbítása a települések, illetve az MMSZ Modellprogramok felé.
- Részvétel a településeken minden évben elkészülő/frissített cselekvési terveinek felülvizsgálatában.

- Folyamatos kapcsolattartás, szakmai támogatás nyújtása a települések részére a Program megvalósításához.
- Folyamatos kapcsolattartás és informálás a Belügyminisztérium és a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság Programban részt vevő szereplőivel.
- Folyamatos kapcsolattartás, információátadás, nyomon követés a Pénzügyi csoporttal.

INTÉZMÉNYI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS HÁLÓZATOSODÁS

A szemléletünk

A Jelenlét programok hatékonysága a településen élő családokkal kialakított bizalmon múlik, másrészt azon, hogy a településen dolgozó és a településen élőkért dolgozó szakemberekkel, illetve a település vezetésével mennyire sikerül együttműködő, jó viszonyt kialakítani. Fontos feladat napi szintű együttműködésen alapuló jó viszony kialakítása. Célunk a mindenki által ismert családok helyzetének átbeszélése, a családokat segítő stratégiák egyeztetése, az egyes szakemberek által elérhető erőforrások összehangolása. A közös cselekvés során összekapcsolódnak, megszokszorozódnak erőink, ezáltal teljesebben és hatékonyabban segíthetjük a családjainkat.

Lépések

A Jelenlét programot megvalósító szociális munkatársak, segítő munkatársak hosszú távon egyedül nem boldogulhatnak. Mindez azt jelenti, hogy programjainkat nem egyedül, hanem aktív partnereinkkel közösen, az ő segítségükkel együtt próbáljuk megvalósítani, egyidejűleg mi is segítjük őket a céljaik elérésében. Ugyanazokkal és ugyanazokért a családokkal

dolgozunk, és fontos, hogy az esetleges elakadásokon átsegítsük egymást, a megrekedt együttműködésekbe új lendületet hozzunk: akár a családok és az intézmények kapcsolatában, akár az intézmények közötti együttműködésekben. Fontos, hogy felismerjük, milyen fejlesztésekkel, külső vagy belső szakmai támogatással dinamizálhatóak a település szempontjából fontos szolgáltatók és intézmények, és ezekre teremtsük meg a fogadókészséget.

Ezek során tipikusan a következő feladatmegosztást követjük:

A Jelenlét program helyi megvalósító szervezete

Minden esetben elsősorban a – a nyílt pályázati eljárás során kiválasztott – helyi megvalósító szervezet felelős a szakmai munka tervezéséért, a szakmai program kidolgozásáért és a folyamatos jelenlétre épülő megvalósításáért. A szervezet felkutatja a területen jelenlévő releváns szereplőket, akikkel együttműködés kialakítására törekszik. Egyéb, a Jelenlétet elősegítő programok – például Mobil játszóterek, HITEK-S program, Szimfónia program, Sport program, foglalkoztatási programok – bekapcsolásával támogatja a projekt helyi beágyazódását, és korábban hiányzó szolgáltatásokat tesz elérhetővé. Emellett részt vállal az adott program finanszírozásában, valamint forrásokat keres a hosszú távú fenntartáshoz.

Települési önkormányzat

A helyi döntéshozók rendkívül fontos szereplői a programok megvalósításának. Aktív, támogató hozzáállásuk elengedhetetlen a projektek gördülékeny tervezése, mielőbbi elindítása, majd későbbi beágyazódása, a lakosság általi elfogadása szempontjából. A települési önkormányzat nagyban segítheti a többi helyi szereplővel való egyeztetést, az ott működő intézmények, szolgáltatások megkeresését, bevonását. A hatósági kérdések – például a lakhatás jogcímének tisztázása, a közüzemi szolgáltatások igénybevételek rendezése, előrefizetés mérőórák kialakítása – során szintén. Hosszabb távú eredményes együttműködés, hogy a települési önkormányzat olyanformán módosítja a helyi szociális segélyezési rendszert, hogy az támogassa a Jelenlét program során megindult pozitív folyamatok kiterjesztését, megerősítését. Ideális esetben az önkormányzat saját tulajdonában lévő ingatlanokat, munkaerő

kapacitásokat, anyagi forrásokat is rendelkezésre bocsát a program működtetéséhez, az újonnan létrehozandó szolgáltatásokat segítve. Előfordul azonban az is, hogy a helyi vezetéssel való együttműködésben akadályba ütközünk, ilyen esetekben, ha helyi egyeztetésekkel, illetve a megvalósító szervezet eszközeivel nem feloldható a helyzet, javasolt a szakmai koordinációt végző stábhoz fordulni.

Családok

A családokat leginkább célcsoportként említjük, de látnunk kell, hogy a még leginkább szétesett közösségekben is rengeteg olyan rejtett erőforrás lakozik, amelyeket érdemes felkutatnunk, megismernünk és fejleszteniük. A Jelenlét során a családokra kiemelten fókuszálunk. Meglátjuk az egyes emberekben rejlő kincseket, lehetőségeket, amelyek előhívása és támogatása kiemelt célunk kell, hogy legyen. Fontos, hogy az egyes szolgáltatások működtetésében, a helyben élők és már működő intézmények szerepet kapjanak, figyeljünk a helyi közösségből előtűnő kulcsemberekre, példaképekre, hangadókra, véleményformálókra. A közös munka során aztán később a kiemelkedő fociistákra, zenészekre, elkötelezett önkéntesekre stb.

Gyermekvédelmi együttműködések

A bevont településeken felmerülő hatósági intézkedések előkészítése idején képviseli a család érdekeit, a segítő munka során feltárt, a családdal együttműködő munkatársak által megfogalmazott problémák és megoldásai javaslatokat szem előtt tartva támogatja a kommunikációt a gyermekvédelmi eljárásban érintett résztvevők között. Konfliktushelyzetekben közvetít a felek közt a minél hatékonyabb megoldás érdekében. Szociális munkát végző kollégák számára szakmai támogatást nyújt a dilemmás esetekben, elakadásokban, illetve azon gyermekvédelmi esetekben, amikor a hatóság más gyermekvédelmi intézkedést tart indokoltnak, mint a család mindennapjaiban aktívan jelenlevő munkatársak.

Részt vesz estemegbeszéléseken, azok megszervezésében. A folyamat során együttműködik a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival, krízishelyzetben szakmai támogatást nyújt a programelem szakértőinek.

A családokkal végzett szociális munkába bekapcsolódva törekszik mindent megtenni azért, hogy a gyermekvédelmi eljárások során mindenkor a fokozatosság elve érvényesüljön, ösztönözi a jelzőrendszer tagjait is ezen irányelvek betartására. Szükség esetén felveszi a kapcsolatot a hatóságokkal annak érdekében, hogy a gyermekek életében időben történjen krízisintervenció. Nyomon követi, hogy az intézkedés előkészítése és végrehajtása minden esetben a gyermek legfőbb érdekét szem előtt tartva történik.

Gondoskodik az áldozatsegítő protokollban foglalt irányelvek konkrét esetekben történő alkalmazásáról, illetve igyekszik összehangolni a jelzési kötelezettség és a Jelenlét alapelveit és módszerét, feloldani és megoldani az ezzel kapcsolatos nehézségeket.

Szükség esetén jelzi az elakadásokat a szakterület vezetőjének, és a projekt szakmai vezetőjének. Kapcsolatot tart a járási hivatalokkal, vármegyei szintű kormányhivatalok érintett munkatársaival, a projekt más szakterületeivel. Segíti a felek közötti konstruktív párbeszéd és együttműködések kialakítását, a helyi viszonyrendszerek megismerését, hálózatosodás kialakulását, mediálhat a szakemberek közötti konfliktusokban.

Roma nemzetiségi önkormányzat

Segíti a helyiekkel való kapcsolatfelvételt, aktív közreműködésével hozzájárul a program elfogadottabbá válásához, a közösség aktivizálásához. A program működése során segíthet a felmerülő problémák, konfliktusok rendezésében. Fontos szerepet játszik az elinduló fejlesztések hivatalossá tételében, a magyarországi roma közélet általi elfogadottság biztosításában.

Közüzemi szolgáltatók

Részt vesznek a programok keretében elindított adósságkezelési szolgáltatás működtetésében. A megindított rendezés nyomán biztosítják a különböző közüzemi szolgáltatásokat, ellenőrzik azok jogszerű igénybevételét. Komoly gondot jelent a szabálytalan áramvételezés, a felhalmozott tartozások, a kikapcsolt fogyasztók, és ezen helyzet rendezésében kulcsfontosságú a különböző áram- és más energiaszolgáltatókkal fenntartott minél magasabb szintű, megoldásra törekvő partneri kapcsolat.

Szociális, egészségügyi, oktatási intézmények állami, önkormányzati vagy civil fenntartásban

Ebben az intézményrendszerben rengeteg segítő kapacitás, erőforrás rejlik, amelyet a Jelenlét program munkatársai az általuk végzett szakmai munka és a területen dolgozó többi szakember tevékenységének összehangolásával igyekeznek kiaknázni. A régebb óta a településen dolgozó kollégáknak kulcsszerepük van a telepen jelentkező problémák feltárásában, a lakosság elérésében, bevonásában. Itt fontos megemlíteni a már futó projektekkel/programokkal való kapcsolatfelvétel és együttműködés fontosságát. Az elindult kezdeményezések támogatása vagy megerősítése megsokszorozza a fejlesztések, beavatkozások hatékonyságát.

Kormányhivatal

A foglalkoztatási főosztályok kulcsszereplők a munkaerőpiaci programok szervezésében, nem csak a közmunka, hanem az elsődleges munkaerőpiaci szolgáltatások – képzések, támogatások – biztosításában is. A kormányhivatalok részeként működő gyámügyi feladatellátást a szociális feladataink megvalósításához kell partnerként magunk mellett tudni.

Civil és egyházi szervezetek

Kulcsfontosságú lehet (világnézeti és egyházi hovatartozástól függetlenül) a civil szereplők, egyházak bevonása, az ő jó gyakorlataik.

A rendvédelmi szervezetben

A településeink közbiztonságának helyreállításához fontos a közösség és a rendvédelmi szereplők kapcsolatának újraépítése, mely érdekében rendszeresen aktív megkeresésekkel, egyeztetésekkel, jelzésekkel élünk a helyileg illetékes rendőrkapitányságok felé.

JELENLÉT PROGRAM KOMMUNIKÁCIÓ

A Jelenlét programról egyaránt fontos a kifelé, azaz a társadalom, és a befelé, a településeken élők és dolgozók felé irányuló kommunikáció, amelynek „színtere” leginkább az online tér (különösen a Facebook), de használjunk rendszeresen minden egyéb médiumot is üzeneteink, eseményeink, sikereink és történéseink közvetítésére. A szakmai közösséggel való folyamatos eszmecsere, a visszacsatolás szükséges a Jelenlét program továbbfejlesztése érdekében. Ezt minden esetben érdemes összehangolni a megvalósító szervezet kommunikációs stratégiájával is.

Kommunikációs irányelvek:

1. A felzárkózó településeken végzett munkánkról adott tájékoztatás egyrészt a társadalom egészségének szóló üzenet és tanítás, másrészt a hazai és nemzetközi forrásokból megvalósuló program támogatóinak küldött visszajelzés. Tevékenységünk bemutatása tehát kétszeresen is kötelezettségünk.
2. Elsősorban a településeken elért eredmények, sikerek, kihívások, egyedi és előremutató megoldások bemutatása a dolgunk.
3. Fontos irányelv a kommunikációs feladatok lehatárolásánál, hogy kompetenciahatáráig mindenki bátran kommunikálhat a munkájáról, akár a saját kezelésű nyilvános felületeken, akár

a sajtóban. Mindenki addig és arról adhat felvilágosítást, amíg annak az adott feladatnak a végrehajtásáért is felelős.

Társadalom felé irányuló kommunikáció:

A küldetésünk, hogy a településen élőkért végzett munka folyamataiba betekintést nyújtsunk, az elért eredményeket bemutassuk. Fontos kommunikálnunk az ezekhez vezető úton tapasztalt csodákról és átélt küzdelmekről is, hogy ezáltal hidat teremthessünk a többségi társadalom és a telepeken élők között.

Célcsoport felé irányuló kommunikáció:

Munkánk akkor lesz különösen eredményes, ha a településen élők időben és minél szélesebb körben értesülnek a számukra elérhető lehetőségekről, programokról, legyen szó az adott településen jelenlévő megvalósító szervezet, vagy akár a vele szorosan együttműködő partnerszervezetek által biztosított szolgáltatásokról (pl. látásszűrő vizsgálat, lakhatási támogatást nyújtó pályázatok, ösztöndíj program, kiskertprogram, közösségi rendezvények).

Szakmai közösséggel folytatott kommunikáció:

Kiemelten fontos a programban dolgozó központi koordinálást végző kollégákkal, illetve a társszervezetekben dolgozó munkatársakkal való rendszeres kommunikáció. Ennek egyik fóruma a havi rendszerességgel tartott településcsoportos találkozók és a vezetői megbeszélések. Egy-egy probléma több településen is komoly gondot jelent (pl. életveszélyes lakóingatlanok, áramvételezési szakások, elszaporodott rágesálók), így a különböző beavatkozási formák és lehetőségek megvitatásából, a tapasztalatok és ötletek cseréjéből értékes megoldási javaslatok és kezdeményezések születhetnek ezeken a találkozókön.

A kommunikáció eszközei:

Facebook

Az egyik leghatékonyabban működő platform; mind a velünk kapcsolatban álló családokat, mind a velünk dolgozó kollégákat, szakmai közösséget is egyszerűen és gyorsan el lehet érni, a lakosságot pedig jól lehet mozgósítani. Javasoljuk, hogy a Jelenlét Pont legyen elérhető a Facebookon, hogy a program aktualitásairól hírt tudjon adni (Jelenlét Pont kialakításának aktuális állása, munkatársak elérhetősége, téli krízisre való felkészülés, őszi talajelőkészítő munkálatok fontossága stb.).

Ennek formája nyílt facebook oldal. Az itt közölt tartalmak esetében a Felzárkózó települések-program hivatalos Facebook oldalát is érdemes megjelölni a @FeTe – A felzárkózás lépései módon. A program ezen a néven szerepel a közösségi oldalon, ahol rendszeresen hírt adunk a programba bekapcsolódó települések és megvalósító szervezetek munkájáról, ezért az oldalt érdemes bekövetni, kedvelni.

Nyomtatott információs anyagok

A településen élő családok elérésének másik hatékony módja, ha a település forgalmas pontjain kihelyezett információs szórólapokon és plakátokon keresztül adunk hírt a közelgő eseményekről (pl. családi napról, kiskertprogramba érkező vetőmagok átvételéről, szülő klubról, Mozgó Játsszótér érkezéséről). Ilyen forgalmas pont lehet az óvoda, az iskola, az önkormányzat épülete, a helyi boltok és szolgáltatók kirakata.

Fotók és videók

„Egy kép többet mond ezer szónál.” Egy jó pillanatban elkapott fotó sokszor szavak nélkül képes megmutatni azt, mi is az a Jelenlét. Egy településének határát először átlépő kislány arca, vagy a dobogón az elnyert kupát magasba emelő, telepen élő kamaszfiú önfelelt öröme önmagáért beszél. A fotók készítésénél a megvalósító munkatársak szerepe meghatározó,

hiszen ők a program szemei és fülei. Ők vannak jelen, ők tudják a leghitelesebben visszaadni és közvetíteni az elkapott pillanatokkal a program küldetését, céljait és eredményeit.

- Alapvető, hogy minden esetben tartsuk be a fényképezés- és mozgókép készítés etikai szabályait. Amennyiben a szükséges engedélykérésekben segítségre van szükség, a központi kommunikációs csapat áll rendelkezésre.

- A fotók és videók készítésénél a kamera minden esetben fektetve álljon, hiszen ezt lehet valamennyi kommunikációs platformon jól használni.

Fontos, hogy akit a képen fókuszba szeretnénk helyezni, ne középen álljon, hanem a kép jobb/bal oldalán, a feje a kép felső harmadában legyen. Ekkor tudjuk jól megmutatni, hogy mi és milyen környezetben is zajlik éppen.

- A képek méretezésénél nagy felbontást érdemes használni, hogy a fotó minden felületen éles legyen. Vigyázat! A Facebookon küldött, vagy onnan letöltött fényképek automatikusan átméreteződnek, kisebbek lesznek. Ezért a megosztani szánt képeket e-mailben érdemes elküldeni a központi kommunikációs csapatnak.

- Amennyiben a megvalósító szervezet kollégáit szeretnénk munka közben fényképezni, őket érdemes a szervezet munkaruhájában megörökíteni, hogy a segítő szervezet jelenléte minél nagyobb és egyértelműbb fókuszban legyen.

- Munkánk során érdemes az adott tevékenység megvalósítását, a konkrét folyamatot végig követni és fotókkal dokumentálni a program elejétől a végéig, ami akár hosszú hónapokig is elhúzódó tevékenység lehet (pl. kiskertprogram esetében az őszi előkészületeket, a tavaszi vetőmag osztást, a tavaszi ültetést és növekedést, majd a nyári betakarítást, és a finom falatok elfogyasztását, felhasználását mind-mind fotókkal megörökíteni).

Elektronikus és nyomtatott médiumok

A programon kívül dolgozók, a szélesebb körű, civil társadalom elérése a különböző nyomtatott és elektronikus médiumokon keresztül a leghatékonyabb. Gyakran előfordul, hogy a helyi médiumok, megyei hírlapok megkeresik a településen dolgozó megvalósító szervezeteket, akár a program érkezésekor, akár a fontosabb mérföldkövek elérésénél (pl. Jelenlét Pont megnyitása), akár egy-egy program lebonyolítása esetén (pl. karácsonyi ünnepség, főzőklub indulása, Szimfónia koncert megtartása). Arra bátorítjuk a partnerszervezetek kollégáit és kommunikációs munkatársait, hogy a helyi ügyekről, saját munkájukról bátran adjanak hírt, mutassák be tevékenységüket és elért eredményeiket, büszkén képviseljék a Jelenlét szemléletét az adott régióban. Aki bizonytalan a kommunikációban, nyugodtan forduljon segítségért a saját kommunikációs csapatához, vagy a központi (MMSZ) stábhoz. Aki szívesen kommunikál munkájáról, ott fontos határvonal, hogy mindenki olyan feladatról és tevékenységről kommunikáljon, amelynek végrehajtásáért is felelős. Az országos lefedettségű médiumokkal való kapcsolattartás, az ott történő híradás a központi csapat felelőssége. Az ilyen jellegű megkeresésnél minden esetben hozzájuk kell fordulni a feteinfo@maltai.hu e-mail címen. Amennyiben a helyi kollégák és koordinátorok tanácsra, segítségre szorulnak ebben, a program központi kommunikációs csapata áll rendelkezésre az alábbi elérhetőségeken:

feteinfo@maltai.hu

06 70 795 4324, 06 30 416 6040

<https://www.facebook.com/felzarkozotelepulesek>

A JELENLÉT MEGÉPÍTÉSE

A Jelenlét módszertana az elmúlt másfél évtized alatt, közvetlenül a telep szociális munka során kialakult technikákból nőtt ki. Fontos, hogy a terek különbözősége, a megoldandó problémák sűrűsége, a telepiek és a helyi többségi társadalom viszonya, az ellátórendszer dinamikus változásai, csakúgy, ahogy az ezekre a telepekre éppen begyűrűző gazdasági-társadalmi folyamatok, egyaránt alakítják a Jelenlét módszertanának tartalmát és eszközrendszerét – és nem utolsósorban a céljait.

A Jelenlét program fokozatosan az egyéni-családi diagnózisokra, és az ezeken keresztül kialakuló bizalomra építve készül a közösségi erőforrások feltárására, hogy a közösségek megerősítésének eredményeként váljanak élhetőbbé a telepek. Hosszú távú elköteleződést jelent egy-egy telep életének segítése mellett, és az eredmények tekintetében sem vár gyors előrehaladást. Mivel a szociális munkatársak minden nap jelen vannak, gyakorlatilag a napi tevékenységek összerendeződése az, amely egy adott telep esetében kiadja a Jelenlét program tartalmát.

A programok alapja a Jelenlét Pont. Ez a szociális munka, a kapcsolatépítés bázisa. Itt adjuk át és kapjuk az információkat, ez a szociális munka és családsegítés „irodája”. Minden Jelenlét Pont rendelkezik higiénés blokkal. A kríziskezelésen belül eseti, azonnali személyes segítségnyújtást kínál, innen indulnak el, szerveződnek a közösség számára nyújtott szolgáltatások, és amennyiben a mérete engedi, akkor rendezvényhelyszíneként, közösségi térként is szolgál. A Jelenlét Pont adhat helyet továbbá a készenléti raktárnak, közösségi mosodának és fürdőnek, valamint a közösségi konyhának.

A Jelenlét Program teljes tevékenysége a település diagnózisából kiindulva, megvalósulhat egy, vagy több helyszínen a településen belül. A több helyszínen végzett munka megosztását minden esetben előzetesen a diagnózisban indokolni szükséges. Az ilyen módon dolgozó Jelenlét Pont helyszínek együttműködve valósítják meg a település Jelenlét Programját.

Mivel a Jelenlét program helyi diagnózisokon alapuló beavatkozásokat igényel, az egyes településeken zajló munka rendkívül változatos, ahogyan az is, hogy milyen szolgáltatástípusokat milyen ütemezéssel és intenzitással indítanak be a helyi munkatársak a Jelenlét Pontokon. Mindez természetesen azzal is összefügg, hogy az adott településen melyek azok a szolgáltatók, hatóságok, helyi döntéshozók, civil szervezetek, egyházi szereplők, amelyekkel együtt lehet vagy kell működni.

A MUNKATÁRSÁK KIVÁLASZTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét program sikerének kulcsa a lehető legjobb szociális segítőkre épülő helyi szakmai stáb. Olyan munkatársakra építünk, akik nem csak az ügyfelek közvetlen segítségével hatékonyak, hanem hitelesek a Jelenlét program sikeréért közösen dolgozó partnerek felé is.

Az esetkezelésen túl a munkatársak feladata, hogy hálózatot építsenek a település szolgáltatóival, intézményeivel, önkormányzatával, civil szerveződéseivel, más projektek munkatársaival. Emellett családot látogatnak, krízist kezelnek, gyerekeket szállítanak, szerveznek, játszanak, beavatkoznak, adományt osztanak, szakmaközi megbeszéléseket kezdeményeznek, lakossági fórumokat tartanak, ahol információkat adnak, tájékoztatják a helyi lakosokat a számukra fontos juttatásokról, programokról.

Emellett a programok keretében létrehozott intézményekben (közösségi ház, gyerekház, információs pont, szociális iroda, tanoda, közösségi szolgáltató tér stb.) közösségi eseményeket szerveznek és azon dolgoznak, hogy a helyi közösség bátorítást és ösztönzést kapjon arra, hogy a sorsát a kezébe vegye.

LÉPÉSEK

A program elindításához szükséges egy programvezető alkalmazása, valamint a településen szociális munkát folytató munkatársak kiválasztása és felvétele. Az ideális munkatárs egy kreatív, kapcsolatteremtő és ápoló, problémafeltáró attitűddel rendelkező, szociális háttértudással rendelkező csapatmunkás, aki empatikus, önálló munkavégzésre képes, és a Jelenlét program technikai részletein túl érti és érzi a helyi együttműködésekhez szükséges viszonyokat.

A program minőségbiztosításában nagy szerepet játszó képzési rendszerről és az aktuálisan meghirdetett jelentkezési lehetőségekről folyamatosan tájékoztatást kapnak a munkatársak és a szervezetek.

ÜTEMEZÉS

A Jelenlét program egy-egy településen teljes intenzitással csak úgy indulhat el, ha kellő felkészültségű és kapacitású szakmai stáb tud elkezdni dolgozni a Jelenlét megépítésén. Éppen ezért a tervezett létszám feltöltése (egy programvezető, valamint legalább egy munkatárs kiválasztása és alkalmazása a településen végzendő szociális munkára) a lehető leghamarabb teljesítendő feladat.

A program 1. hónapjában a Jelenlét Pontnak 1 fő főállású munkatárssal rendelkeznie kell. A folyamatosság biztosítása érdekében szükséges a teljes stáb a lehető leggyorsabb kialakítása. A működés során bekövetkező fluktuáció esetén is a lehető leghamarabb gondoskodni kell a munkakör betöltéséről.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A Jelenlét megalapozása a megérkezéssel indul – ehhez pedig ott kell lennie a felkészült szakmai csapatnak. A kollégák együttműködésével születik meg az összes helyben szükséges tudás. Erősítik egymás készségeit, kiegészítik egymás erősségeit. Bár szervezetenként lehetnek különbségek abban, hogy ki látja el a programvezetői feladatokat településszinten, de

mindenképp ő a csapat motorja: érzékenyen támogatja a kollégák szakmai tudásépítését, együttműködését, és ha kell, szupervíziót szervez.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Megtaláltuk az alkalmas kollégát?
- Milyen képzésre, finomhangolásra, érzékenyítésre van szüksége?
- Megfelelő a munkavégzéshez a Jelenlét Pont? Van íróasztal, szék, számítógép, internet, telefon stb.?
- A szervezeten belüli támogató háttérrel kialakult az együttműködés?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Fete koordinátor segítheti a kollégák kiválasztását, felkészítését.

JELENLÉT PONT KIALAKÍTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét Pont feladata és célja, hogy a gyerekekre és családjaikra irányuló fejlesztéseket, kezdeményezéseket, programokat összefogja, felkarolja és elérhető módon biztosítsa. Hosszú távú cél, a gyermekek esélyeinek tartós növelése. A folyamatos, segítő Jelenlét a település egészére irányuló programokkal együtt elősegíti a közösség megújulását, fejlesztését.

A Jelenlét Pont biztos pont a településen élők életében, ahol az adott szükségletek, igények kielégítése a cél. Itt biztonságban fedezhetik fel a világot a picik, megmelegedhetnek a nagyobb gyerekek, bizalmasra találhatnak a kamaszok, segítő beszélgetésre és iránymutatásra a felnőttek. Helyet és teret adunk a találkozásoknak, a fejlődésnek, a tanulásnak.

A Jelenlét Pontot azért hozzuk létre, hogy a telepen belül legyen olyan tér, ahol a családjaink fizikailag és érzelmileg egyaránt biztonságban érezhetik magukat, és tudják, itt bármikor elérhetőek vagyunk. Ennek a térnek egyben szolgáltató térnek is kell lennie, hiszen nem csak a családok számára való azonnali segítségnyújtásra, hanem a rendszeres programok megszervezésére is alkalmas helyként kell működnie. Itt nyitottan fogadunk bármilyen kérdést, kérést, megpróbálunk mindenre megoldást keresni, „nem küldjük tovább”, nem íróasztal mögül beszélünk.

Bizonyos esetekben a diagnózisban foglalt indoklások miatt nem lehetséges

A CÉLUNK

A Jelenlét program központi helyszíne tehát a Jelenlét Pont. Egy ügyintézésre alkalmas helyiség kialakítása prioritás, ezért egy ideiglenes helyszín üzembe helyezése sok esetben megelőzi a végleges Jelenlét Pont kialakítását. Az átmeneti időszakot követően ugyanakkor a nagyobb

létszámú, közösségi tevékenységek szervezésére is alkalmas Jelenlét Pontot célszerű nyitni. Szükség esetén a Jelenlét Pontnak alkalmasnak kell lennie a különböző intézményi szolgáltatások fogadására, pl. Biztos Kezdet Gyerekház, tanoda, mosoda stb.

A Jelenlét Pontnak gyalogosan elérhetőnek kell lenni a kis- gyermekes családok számára is, de megközelíthetőnek és nyitottnak kell lennie a település többi családjának is.

LÉPÉSEK

A Jelenlét Pont helyes megválasztása kulcs a sikerhez. Ezen a helyen nem csak a jelenlét egyéni és közösségi fejlesztő munka szervezése zajlik, hanem a megvalósítása is. Éppen ezért úgy kell megválasztani az épületet, hogy annak elhelyezkedése, felszereltsége és beosztása alkalmassá tegye a program alaptevékenységeinek befogadására, valódi közösségi színtere legyen a település életének – gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.

A megérkezéssel szinte egyidőben már meg kell történnie az ideiglenes Jelenlét Pont kialakításának, hogy a családok számára gyakorlatilag azonnal látható legyen a jelenlétünk. Az indítható közösségi programok (pl. játszások, szűrések) helyszínékként is kell találnunk ideiglenes tereket, pl. együttműködve a helyi művelődési házzal, iskolával, sportszarnokkal vagy pályával. Ahhoz, hogy az eleinte véletlenszerű találkozások visszatérő és rendszeres látogatásokká fejlődhessenek, szükség van a végleges Jelenlét Pont megnyitására.

Jelenlét Pontot a település szegregátumában, több szegregátum esetén a legnagyobb, vagy a legrosszabb állapotú területen, vagy annak közvetlen közelében un. babakocsi távolságban (max. 1000 m), vagy legalább a célcsoport által napi szinten bejárt útvonalon (óvodához, iskolához, bolthoz vezető úton) célszerű létrehozni.

Jelenlét Pontnak célszerű családi háznak, házrésznek lennie, lehetőleg olyan udvarral, mely közösségi rendezvények megtartására is alkalmas lehet.

Előny, ha tartozik hozzá nagyobb földterület, ahol pl. minta-kertet, közösségi kertet lehet létrehozni.

Fontos, hogy a Jelenlét Pont az adott ott élő közösség számára is megfelelő és elfogadott helyen legyen.

A mai lehetőségek fényében célszerű jó állapotú, de az adott szegregátumban lévő házaknál csak kissé jobb ingatlant venni (mivel a felújítás nehézkes, elhúzódó, és sok forrást igényel) és csak fokozatosan komfortosítani, felújítani, ha szükséges, a közösség lehetőségeivel párhuzamosan.

A település/szegregátum nagyságának megfelelő, a diagnózis és az arra épülő cselekvési terv megvalósításához alkalmas Jelenlét Pontot keressünk.

Ideiglenes Jelenlét Pont kialakítása

A minimális szociális irodai funkciók ellátására és a munkatársaknak alkalmas hely biztosítására a telepi családok lehető legszorosabb közelségében, a megérkezéssel egyidőben, de célszerű legkésőbb a 3. hónap végéig egy ideiglenes helyet találni, vagy adott esetben egy megfelelő adottságú konténerirodában kell létrehozni egy Jelenlét Pontot.

Közösségi programok megvalósítására alkalmas terek biztosítása

A közösségi munka elindításához és további tevékenységekhez (tanoda, korai fejlesztés, baba-mama klub, női programok, játékok stb.) szükség van megfelelő méretű és adottságú terekre. A megérkezés, a munka mihamarabbi megkezdése érdekében az állandó Jelenlét Pont kialakítása előtt is kell hely a közösségi programokhoz, ezeket pedig ideiglenesen a szabadban, vagy a helyi önkormányzattal, iskolával, művelődési házzal összefogva lehet szervezni – betelepülve ezekre a helyekre.

A végleges Jelenlét Pont kialakítása

A végleges Jelenlét Pont fizikai adottságait úgy kell kialakítani, hogy az épület és udvara megközelíthetősége alapján alkalmas legyen a program kulcsfejlesztéseinek és „alapsomagjának” megvalósítására. Legyen benne elég hely, felszereltség, hogy egyszerre lásson el szociális irodai, korai fejlesztési, szabadidős, csoportos fejlesztéses és egyéb feladatokat (pl. tanoda, baba-mama klub, női programok, játékszerek).

A közösségformáláshoz, az informális együttlétekhez szükség van egy (tea)konyhára és a közös étkezésekhez alkalmas helyre is. A felszerelés részeként tehát be kell szerezni rakásolható székeket, összetelhető nagy asztalokat, tárolószekrényeket, zárható iratszekrényt, nyilvános számítógépeket és kanapét a pihenéshez, hosszabb beszélgetésekhez. Az épületben biztosítani kell mosdót és tisztálkodási lehetőséget, a kertben árnyékot, leülési lehetőséget. A programok egy részéhez (pl. adósságkezelés, női program, áldozatsegítés) ugyanakkor fontos a bizalmas beszélgetéseket is lehetővé tevő kisebb helyiség is. Mivel a napi tevékenység során sokszor van szükség adományok fogadására, azok koordinálására, ezért érdemes olyan épületet választani, ahol kisebb raktárhelyiség, tároló is található, kialakítható.

Mosoda jellegű szolgáltatás kialakítása

A végleges Jelenlét Ponton, vagy annak közelében kell működtetni a mosodát. A mosoda nem kizárólag a családok életét megkönnyítő szolgáltatás, hanem ez az, amely segítségével bemegy egy anyuka a Jelenlét Pontba beszélgetni vagy becsatlakozni egy programba (amíg megy a mosás), és ez az a hely, ahova ezért a gyerekeket is elengedik (ha ő hozza vagy viszi a mosott ruhát). A higiénés blokkal kiegészítve sok gyerek itt tud majd megfürdeni a Jelenlét Ponton szervezett programok, mondjuk egy sportfoglalkozást követően, vagy csak úgy, a mindennapokban.

A Jelenlét Pont ideiglenes, majd végleges vagyónvédelmének kialakítása

Biztosítja a Jelenlét Pont berendezéseinek (pl. számítógépek, nyomtatók, híradástechnikai eszközök, bútorok, mosógép, az egyes programokban kölcsönözhető felszerelések) megőrzését, a személyes adatokat tartalmazó, a programok dokumentációjának részét képező anyagok

biztonságos tárolását. A helyi adottságok fényében kamerarendszert, riasztórendszert telepítünk, hogy megelőzzük a rongálást, lopásokat.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A Jelenlét Pont akkor lesz élő, a közösség vérkeringésébe beilleszkedő hely, ha nem csak a jó előre beharangozott programok és adományozási alkalmakon telik meg gyerekekkel, nőkkel és férfiakkal. Akkor járunk jó úton, amikor nem kérdés, hogy hova vezet az első út, ha baj vagy éppen nagy öröm éri a családokat. Van olyan közösség, ahol lassan és óvatosan kell indulni, de az biztos, hogy a lehető legnagyobbra, leghosszabban és mindenki számára egyaránt szélesre tárt ajtókat, valamint az ide szóló meghívások jelentik a megérkezés első állomását.

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Fete koordinátor iránymutatása mentén lehet kijelölni, kibérelni az ideiglenes Jelenlét Pontot.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A diagnózis alapján minden funkciónak meg fog felelni a Jelenlét Pont?
- Elegendő tér áll rendelkezésre?
- A Jelenlét Pont berendezése, felosztása, hangulata bizalmat sugárzó és otthonos?
- A szolgáltatások – térben, időben, alkalomszámban, időzítésben stb. – a közösség igényeihez igazodnak?

A DIAGNÓZIS

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét program módszertanának első időszaka a diagnózis felállításáról szól. Ennek legfontosabb eszköze az intenzív szociális munka, amely során fel kell térképezni a települést teljes valójában. Kezdetben a kapcsolatfelvétel az utcán történik, hiszen kívülről nem lehet megmondani, hogy helyben milyen eszközökre lehet szükség a helyzet stabilizálásához, a fejlesztési folyamatok beindításához.

Meg kell ismernünk a település, településrész érzékeny jellemzőit, amely során olyan információk is felszínre kerülnek, amelyek alapvetően meghatározzák a település légkörét és a településen élők hangulatát, egyben fejlesztési lehetőségeit is. Cél a bizalom kialakítása és a közös munka elindítása.

A CÉLUNK

A Jelenlét programban az a célunk, hogy feltárjuk a közösségi erőforrásokat, megerősítsük a közösségeket és a telepeken élő családok újra tervezhetőnek lássák a jövőjüket. A megérkezésünk kulcsállomása, hogy megismerjük a családok és a települések kiinduló állapotát, hiszen ezek alapján alakítjuk ki a tevékenységeket a krízisekre adott azonnali válaszoktól kezdve a több éves építkezést is feltételező programelemekig, pl. az oktatás és a foglalkoztatás területén.

A szociális munkatársaink minden nap jelen vannak a családok életében, így a napi kapcsolatokra építve érthetik meg a településen élők helyzetét. Olyan bizalmi viszony felépítésén dolgozunk, amely lehetővé teszi az egyének és családok alapos megismerését, majd az ezekre épülő tevékenységek összerendezését és közös megvalósítását.

LÉPÉSEK

A település diagnózisának alapját a felvett intézményi és lakossági kérdőívek, a családokkal folytatott első interjúk és segítő beszélgetések, valamint a résztvevői megfigyelés adják. A diagnózisban foglalt problémákra reagál aztán a helyi cselekvési terv.

Intézmények kérdőívei

A kérdőívek felvétele nagyszerű lehetőség a kapcsolatteremtésre, ismerkedésre, a településen hatáskörrel bíró intézmények vezetőivel, amennyiben személyesen nem áll módunkban, akkor is juttassuk el nekik, és két héten belül kitöltve gyűjtsük be. Ezek a szervezetek (1) a jegyző, (2) a védőnő, (3) a családsegítő és (4) a gyermekjólét, (5) a bölcsőde, (6) az óvoda, (7) az általános iskola, (8) a középiskola, (9) a pedagógiai szakszolgálat, valamint (10) a kormányhivatal foglalkoztatási főosztálya.

Lakossági kérdőívek

A családokkal, háztartásokkal készített kérdőíves adatfelvétel – kapcsolatfelvétel és bizalomépítés mellett – alkalmas arra, hogy a szociális munkatársak összegyűjtsék a háztartásokkal kapcsolatos észrevételeiket, tapasztalataikat. Szétesett közösségekben az egyes emberekben és családokban is rengeteg olyan rejtett erőforrás fedezhető fel, melyeket az adott közösséget célzó fejlesztési folyamat középpontjába állíthatunk. A lakossági kérdőívezés során a település minden negyedik lakását célszerű felkeresni, és az ott élőkkel kitölteni a kérdőívet (alkalmanként kb. egy-két órás beszélgetésre kell felkészülni).

Családok első interjúja és segítő beszélgetések

Az ideális működés során a szociális munkatársak, segítőik a családdal a fenti elvek figyelembevételével készítik első interjúkat, segítő beszélgetéseket, melyek során beazonosítják a család helyzetét. Az így felállított családi „diagnózisból” ki kell derülnie a család készségeinek, lehetséges erőforrásainak, támaszainak összessége, hogy ezek alapján a családdal együtt ki lehessen tűzni a közös célokat, el lehessen készíteni az egyéni és családi

cselekvési terveket, és ki lehessen választani a legjobban illeszkedő segítői modell(ek)e)t. A terv megvalósítása alapvetően a kliens feladata, illetve a segítő szakember a segítségnyújtási modellnek megfelelően vesz benne részt úgy, hogy a folyamatban előkerülő új információk mentén folyamatosan igazítanak az eredeti terven. Ez a terv nem csupán az anyagi problémák rendezésének lépéseit, hanem mentális megerősítést, a munkába állás készségeit, a problémamegoldó képességek fejlesztését, önismereti fejlesztést, valamint a családi kapcsolatok kohéziójának megerősítését, a hiányosságok felszámolását is tartalmazza.

Résztevői megfigyelések

A résztevői megfigyelés során nem „vadászunk” interjúalanyokra, beszélgetőpartnerekre, hanem olyan szituációkat alakítunk ki, amelyek párbeszédet eredményeznek a helyi emberekkel – a közösségi terekben, boltban, kocsmában, és így tájékozódunk a helyi történésekről, eseményekről, a szolgáltatásokkal kapcsolatos véleményekről.

Helyi cselekvési terv

A diagnózis alapján az első félév végéig állítsuk össze a helyi cselekvési tervet. Ebben írjuk le a közösségi és a család szintű tevékenységek egymásra épülő rendszerét, a megvalósításban partnerként együttműködő szervezetek feladatait, erőforrásait, hogy nyomon tudjuk követni, a programjaink elemei megvalósulnak-e, és ha elakadások vannak, akkor időben lépni tudjunk. Legalább évente a cselekvési tervet újra meg kell vizsgálni, és ha szükséges, aktualizálni kell az elért eredmények, az újabb kihívások alapján.

Szakmai feljegyzések

A programelemeket a TENYI-ben a családok szintjén is vezetni kell, részletezve, hogy milyen tanácsokat, milyen segítséget, programon belüli szolgáltatásokat kaptak a felnőttek és a gyerekek. A rögzített tevékenységek adják az alapját a FETE nyomon követésének és értékelésének, de nem csak ezért nagyon fontos, hogy elég részletes és érthető leírásokat adjunk.

Adott esetben a településekre újonnan érkező munkatársak is ezekből az anyagokból tudnak tájékozódni a helyi folyamatokról, előrelépésekről, problémákról. A havi beszámolókat éves beszámolóknak összesítjük.

A diagnózist egy év működés után újra elő kell venni, megvizsgálva a változásokat, hogy újra lehessen tervezni a helyi közösség és a családok helyzetének javításához szükséges tevékenységeket.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉVEL?

A diagnózis alapjául szolgáló adatgyűjtések teljesítése, a leírt diagnózis alapján a cselekvési terv kialakítása, majd felülvizsgálata csak egy-egy lépcsőfok a megérkezés lezárásában és az elköteleződés, valamint a folyamatos munka megalapozásában.

A telepí szociális munkatársak számára ebben a megérkezési szakaszban megnyíló kapcsolatok a szolgáltatásokkal, a helyi hangadókkal, az önkormányzattal, a civilekkel akkor lesz gyümölcsöző, ha közös erővel tudnak majd tenni a családokért és a közösségért. Ehhez elengedhetetlen, hogy a szociális munkatárs a telepiek életének részévé váljon. Ez a „megérkezés” akkor történik meg, ha a települési diagnózis újrarajzolása „magától” megy, mert ismerjük a helyi kapcsolatrendszereket, problémákat, történéseket, és egyensúlyban tudjuk tartani a minket körülvevő erőviszonyokat is. Ez azt jelenti, hogy tudjuk, mire érkezünk reggel, helyesen értelmezzük a mögöttünk elhangzó mondatokat, érezzük a település rezdüléseit. Fontos kritikusan értékelni, hogy reális terveket tűztünk-e ki, és ezeket minden érintett elfogadja és tesz is értük.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen az élet a településen kora reggel és késő este vagy éjszaka?
- A családok szívesen megosztják a szociális munkatársakkal, segítőkkel a gondjaikat?

- A családok együttműködőek?
- Minden érintett részt vesz az egyeztetési folyamatokban?
- Fokozatos építkezéssel elérhetőek a céljaink?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Fete koordinátorok kísérik és támogatják a diagnózishoz szükséges adatgyűjtést, és együttműködnek a cselekvési tervek kialakításában, aktualizálásában. A diagnózis felállítása és az ahhoz kapcsolódó cselekvési tervek megvalósítása sokszereplős feladat. Előfordulhat, hogy ezek a szereplők nem ismerik egymást, és az is, hogy még soha nem működtek együtt. A Jelenlét programban ezekre az együttműködésekre kell lehetőséget teremteni, segíteni ezek megerősödését.

A PROGRAM ADMINISZTRÁCIÓJA

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét program a helyi szükségletek tükrében kialakított tevékenységek összerendezésére épít. Ezek megszervezése, eredményük követése komoly feladat. Mivel partnerségben dolgozunk, a szakmai együttműködés elengedhetetlen része az átláthatóság, ami a technikai működtetés szintjén is gondos adminisztráció vezetésével jár. A program sok szempontból újdonság, melynek jövőben hatásait mérni és nyomon követni szükséges, ennek a nyomon követésnek pedig egyik biztos alapja az egységes és átlátható dokumentáció.

A CÉLUNK

A tevékenységekhez kapcsolódó dokumentációk rendszeres és pontos elkészítésének célja a szoros nyomon követhetőség, adott esetben pedig az egyes projektekhez kapcsolt tevékenységek finanszírozásának átláthatósága.

LÉPÉSEK

A program munkatársai a központi koordináció által rendszeresített nyomtatványokon, valamint a tevékenységek nyilvántartására kialakított online felületen rögzítik és részletezik az általuk megvalósított szakmai tevékenységeket, elszámolásokat. Egy-egy helyi program pénzügyi terve, szakmai terve áttekinthetővé teszi, hogy egy pénzügyi évben milyen tevékenységeket tervez folytatni a stáb, milyen programokat, beruházásokat szándékozik végrehajtani. A szolgáltatásokba bekapcsolt családokkal és felnőttekkel – a program elvárásainak függvényében – együttműködési megállapodásokat kötünk, az erőforrásokkal pedig a pénzügyi el- számolás és zárás keretében vetnek számot.

A programhoz kapcsolódó Tevékenység Nyilvántartó Rendszer (TENYI) célja a Jelenlét módszertan alapján működő Jelenlét programok település szintű tevékenységeinek, elsősorban az ellátottakra irányuló tevékenységek nyilvántartása. A rendszer képes a településeken végzett munka esetszintű adatainak tartós és összegzett tárolására, elemzésére, azok utánkövetésére, elemzésére és a rendszeren belül az esetek átadására.

SZERVEZETEK ÁLTAL KÉSZÍTETT TERVEK TELEPÜLÉSEKRE VONATKOZÓAN

1. Pénzügyi terv:

Az egy évre szóló tevékenységek költségigényét, valamint a Jelenlét Pont működtetésének és az alkalmazottak bérét összegző terv.

2. Szakmai terv:

A diagnózis felállítását megelőzően a Jelenlét program alapját képező, egy-egy évre vonatkozó mérőföldkövek alapján összeállított ütemterv, amely az alapműködésre tervezett költségeket és szakmai tevékenységeket tartalmazza.

3. Szerződéskötések szervezetek és családok között:

A programok alapja az együttműködési szerződés, amelyben rögzítjük, mit nyújtunk és mit kérünk. A családok így tudják átláthatóan követni, hogy mire számíthatnak, és mi is így tudjuk megteremteni a kereteket az együttműködéshez, láttatni a vállalásainkat.

FORGALMI NAPLÓ:

A Jelenlét Ponton dolgozó munkatársnak a mellékletben szereplő Forgalmi naplót szükséges vezetnie a Jelenlét Pont és munkatársai által nyújtott minden szolgáltatásról (ügyintézés, ügyfélfogadás, kríziskezelés, adományozás, családlátogatás, közösségi tevékenységek), melyet a támogató helyszíni látogatás során ellenőrizhet. A Forgalmi naplónak tartalmaznia kell az egyéb foglalkozásokra vonatkozó összesített, napi adatokat is.

JELENLÉTI ÍV:

A foglalkozások (csoport foglalkozások, klubok, rendezvények) alkalmával jelenléti ív vezetése szükséges.

HAVI BESZÁMOLÓ:

A havi beszámoló célja, hogy nyomon kövesse a program előrehaladását, valamint a település és az ott élő hátrányos helyzetű gyermekek, családok és a velük kapcsolatba kerülő intézményrendszer(ek) állapotát, és a helyzetükben, viszonyaikban bekövetkezett változásokat. A beszámoló a TENYI-bejegyzésekben leírtakból készül el automatikusan, minden hónapban.

CSELEKVÉSI TERV:

A diagnózisban beazonosított problémákra egyéves időtartam során reagáló fejlesztéseket, tevékenységeket tartalmazó, jellemzően 2-3 oldalas, vázlatos dokumentum, amelyet egy ütemezést felvázoló Gantt-diagram tesz teljessé.

PÉNZÜGYI ELSZÁMOLÁS ÉS ZÁRÁS:

Az éves ciklusok végén a Jelenlét programnak juttatott forrás minden forintjával el kell számolni.

A munkatársakat az egyes projektek szakmai koordinációja, valamint a központi koordináció munkatársai folyamatosan tájékoztatják, segítik.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A helyi stáb egyik legfontosabb feladata, hogy a szakmai tervet, cselekvési tervet beavatkozási területenként, a szükségleték mentén lefordítsa tevékenységekre, programokra, napi feladatokra, szolgáltatásokra. Ezeket, mivel rendszeresen több szereplőre hagyatkozunk, gondosan ütemezve, előre tervezzük. A napi, hirtelen felbukkanó feladatok, a családok azonnali beavatkozást kívánó krízishelyzeteinek kezelése mellett szükség van egy ívre, amely minden szereplő és partnerszervezet számára világos: honnan hova tervez eljutni a stáb, a közösség milyen ütemű változást visel el, mit szeretne. A családok szintjén is kellene az ilyen kapaszkodók. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha ennek az ívnek a megépítéséhez a csapat tudja, hogy miként építi egymásra a feladatokat, ezekre előre megtervezett és jóváhagyott fedezete van, és ezeknek a teljesítését a szakmai és pénzügyi beszámolóknak az elvárt részletességgel összegezni tudjuk.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A szakmai terv elég részletes?
- A várható kiadások szerepelnek a pénzügyi tervben?

JELENLÉT MEGÉPÍTÉSE – PROGRAM-ADMINISZTRÁCIÓ

- Sikerül megkötni a családokkal az együttműködési szerződéseket, amennyiben a finanszírozó elvárja?
- Összegyűlt elég információ az éves ciklusok végének közeledtével a pénzügyi és a szakmai beszámolókhöz?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A központi koordináció és az egyes beszámolókhöz készített segédletek, útmutatók segítik a kollégákat az anyagok összeállításában. Adott programelemenként a helyi stábok a Tevékenység Nyilvántartó Rendszerben (TENYI) digitálisan, részletesen rögzítik a tevékenységeket, melyek a havi és egyéb beszámolóba átvezetésre kerülnek.

ÜTEMEZÉS

A Jelenlét program sokfajta tevékenységből áll össze, ezért is fontos, hogy lássuk és láttassuk, a munkánk milyen pénzügyi és szervezeti keretekre támaszkodik. A helyi stábnak minden programév elejére össze kell állítani a program pénzügyi tervét, és le kell adnia a központi koordinációnak. Az alapműködésen felüli fejlesztések költségtervezésének a diagnózisban rögzített kihívásokat kell tükröznie. Egy programév elteltével lesz aktuális a záró beszámoló elkészítése, majd az évfordulót követő első hónapban a pénzügyi elszámolás és zárás.

KÉPZÉSEK

SZAKMAI KÉPZÉSEK, FELKÉSZÍTÉSEK MEGVALÓSÍTÁSA A PROGRAMBAN DOLGOZÓ MUNKATÁRSOK SZÁMÁRA

A Jelenlét program komplexitása és beavatkozási területeinek sokszínűsége felveti a rendszeres szakmai műhelyek és képzések szükségességét. A Jelenlét szemlélet – mint közös módszertani alapvetés – az a keret, amelyben minden helyi program, cselekvési terv megvalósul. Így a közös szakmai nyelvezet kialakítása, a hasonló gondolkodás, hozzáállás, kísérés a minőségbiztosítás nélkülözhetetlen eleme. A szakmai fejlesztések célja, hogy megismertessék a résztvevőket a Jelenlét szemléletű segítő munka alapelveivel, működési kereteivel. A képzés hozzájárul, hogy a munkatársak a napi segítő munkájuk végzéséhez új, hatékony eszközöket sajátítsanak el. A szakmai fejlesztési struktúra változatos paletta mentén támogatja a programban résztvevő munkatársak fejlődését; a felkészítések során a Jelenlét program szemléletének és módszertanának saját élményű gyakorlataival, elméleti ismeretekkel és a megvalósítást segítő jó gyakorlatokkal gazdagodnak a résztvevők.

A szakmai fejlesztés struktúrája:

Érzékenyítő tréning Jelenlét módszertannal (40 órás minősített felnőttképzés) öt napos folyamat, amely 4 tréningnap mellett egy terepnapot tartalmaz. A képzést a belépést követő fél éven belül szükséges elvégezni, ez az alapja a további szakmai munkának.

Régiós szinten, 18–30 fős csoportokban szerveződik, és a képzési csoport tréneri tartják, előre meghatározott tematika mentén.

A képzés indító lendületet ad a Jelenlét program szakmai munkájához, és pszichológiai értelemben is megérkezteti a résztvevőket.

Átfogó képet nyújt a Jelenlét program történetéről, jövőbeli céljairól és módszereiről, valamint bevezet a program szemléletébe a gyakorlatokon keresztül.

A képzés szóbeli és írásbeli vizsgával zárul, amelynek sikeres teljesítése után tanúsítvány kerül

kiadásra. A résztvevő egyénekből közösséget formál, ösztönzi a hálózati kapcsolódást, és hozzájárul a közös gondolkodáshoz. A már régóta a programban dolgozók tapasztalatait és tudását rendszerezi, egyben megerősítést is nyújt mindennapi munkájukhoz.

A programban dolgozók számára további szakmai fejlesztés is zajlik: a Jelenlét szakmai alapozó témanap sorozat kapcsolódik az érzékenyítő képzéshez. A Jelenlét szemlélettel átítatott szociális segítő munka eszközrendszerét, módszereit, az áldozatsegítés és gyermekvédelem témakörét, vagy akár a koragyermekkorhoz kapcsolódó ismereteiket is elmélyíthetik a résztvevők. Az alapozó és szemléletformáló jellegű szakmai fejlesztések mellett további, a Jelenlét programok működtetését segítő és speciális szakterületi tudást átadó témanapokat is érdemes szervezni.

Választható témanapok:

- Drogprevenció
- Ifjúsági csoportok vezetése
- Játékkészség fejlesztés
- Gyermekvédelem és áldozatsegítés

A témanapok körét a munkatársak igényeihez igazodva, a szakterületekkel együttműködve folyamatosan fejlesztjük.

ÜTEMEZÉS

A képzések folyamatosan meghirdetésre kerülnek.

A JELENLÉT PONT FUNKCIÓJA

A Jelenlét Pont a Jelenlét program bázisa. Ez az a hely, amely azért van, hogy a szinte teljes nincstelenségben élő gyermekek és felnőttek számára az alapvető (köz)szolgáltatások, ellátások korlátozott elérhetőségét orvosolja. Ez az a hely, amely nyitva áll, hogy segítséget, támaszt, reményt és hitet vigyünk adjunk az embereknek, hogy a nyomorgó családokban, kirekesztett közösségekben a napról napra élés súlya alatt a „holnap” újra létező fogalom legyen.

A Jelenlét Pont funkciója, hogy a halmozott lakhatási, foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi problémákkal küzdő egyének és közösségek helyzetének javításához szükséges többirányú beavatkozásokat helybe vigye, megszervezze, akkor és úgy, amikor és ahogy arra szükség van.

A Jelenlét program lényege ott lenni, együtt lenni a kirekesztett közösségekkel, osztozni velük a nehéz életkörülményekben, közösen feltárni a problémákat, és velük együtt megtalálni a kivezető utat. Ezért első lépésként szociális irodát alakítunk ki a telepen élők közvetlen környezetében, és eközben a lehető legjobban alkalmazkodunk az ottani életkörülményekhez. Ez a fajta sorsközösség-vállalás és a folyamatos, segítő jelenlét teremti meg a feltételt a kölcsönös befogadásnak, a bizalmi kapcsolat kialakulásának.

ÜGYFÉLFOGADÁS, ÜGYINTÉZÉS

A SZEMLELETÜNK

A legnagyobb szegénységben élők problémáinak megoldásához van leginkább szükség a legösszetettebb információk és adatok biztosítására. A segítség kérés sok esetben elakad már a pontos szükségletek megfogalmazásának hiányában. A Jelenlét Ponton működő ügyfélfogadás nem pusztán konkrét elakadások konkrét megoldását jelenti, hanem a segítő beszélgetések

során felszínre kerülő problémák adminisztratív feloldását. Ugyanakkor a folyamat nem állhat itt meg, a segítségkérő kíséretet, támogatást kap problémája hosszútávú megoldásához.

A CÉLUNK

A Jelenlét program alapja az egyénnel, a családokkal és a közösségekkel végzett szociális munka, valamint közösségfejlesztés. A Jelenlét Pontokon dolgozó munkatársak szorosan együttműködnek a településen jelen levő önkormányzati, szociális, egészségügyi ellátásban részt vevő szereplőkkel, munkájukat támogatják azáltal, hogy olyan családokhoz jutnak el és alakítanak ki velük rendszeres kapcsolatot, gyűjtenek adatokat és információkat, akik az állami ellátórendszerekhez nem feltétlenül férnek hozzá. Ennek a tevékenységnek az egyik eszköze az ügyfélfogadás és ügyintézés.

A Jelenlét Ponton zajló ügyfélfogadás és ügyintézés fő célja, hogy a túlterhelt állami alapellátásba el nem jutó, ott nem sikeresen kezelt, vagy csak azon kívül megoldható problémákat komplex megközelítésben dolgozza fel. A Jelenlét Ponton dolgozó segítők munkája abban mutat túl az egyszerű ügyfélfogadáson, hogy minden találkozás célja egyben az adatok és információk világában való hatékonyabb boldogulás elősegítése, fejlesztése is.

A LÉPÉSEK

A Jelenlét Ponton történő ügyintézés olyan egyéni esetkezelés, amely támaszkodni tud nem csak az ágazati szolgáltatásokra, hanem a programon belül futó, vagy azzal kapcsolatba kerülő többi szereplő erőforrásaira is. Az ügyfélfogadás-ügyintézés a hét minden munkanapján elérhető, a munkatársak a lehető leghosszabb nyitvatartási idő – de minimum napi 8 óra – biztosítása érdekében elcsúsztatott „műszakokban” dolgozhatnak, hogy a változó időbeosztású családok számára is elérhető legyen a Jelenlét Pont.

A komplex problémák kezeléséhez szükséges tudást a központi koordináció információs anyagokkal segíti, a szakterületi stáb pedig további támogatást és témnapokat szervez a Jelenlét Ponton dolgozó munkatársaknak (pl. prevenciók, gyermekvédelmi, az

adósságkezelésbe való bevonás menete, a tartós betegségekről szóló igazolások és kapcsolódó jogosultságok intézése, az egyes családtámogatási formák rendszerébe – CSOK, babaváró támogatás stb. – való bekapcsolódás, egyéni járulékfizetési feladatok, végrehajtási ügyek, beiratkozások intézményekbe stb.). A Jelenlét Pontról indulnak a szociális segítők családlátogatásokra, főként azok esetén, akik valamiért elmaradnak a Jelenlét Ponton szervezett programokról, vagy akik esetleg úgy érzik, hogy ha a többi család számára kiderül, nekik is segítségre van szükségük, akkor megszólílnák őket. A Jelenlét Pont az a hely, ahol az alprogramokon belül dolgozó munkatársak is találkoznak, tájékozódnak.

Az ügyintézéskor a nyomtatványok és igénylőlapok kitöltésén túl a telefonos és írásos (levelezés és e-mailezés) ügyintézésben is segítséget nyújtanak a kollégák, hogy például a digitális térbe költözött közigazgatási vagy egészségügyi szolgáltatások is minél szélesebb körben elérhetővé váljanak. Ehhez nyomtató, szkener, másoló, internet és mobil- telefon használat áll rendelkezésre.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A súlyosan leterhelt és létszámgondokkal küzdő állami segítői rendszerben az ügyfelek sokszor a szükségesnél később jelennek meg a problémáikkal. A Jelenlét Pontra – ügyintézésért, a közösségi programokért, a mosásért vagy más azonnali segítségért – betérők aktuális rendezni valóit a Jelenlét Pont munkatársai kötetlen beszélgetések során könnyebben megtudják, és így hamarabb el tudják kalauzolni vagy kíséрни a megfelelő intézményhez, szolgáltatáshoz. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha a családok a régóta megoldatlan problémáikon túl olyan kérdésekkel is hozzánk fordulnak, amelyek megoldása nem csak a hétköznapjaik megkönnyítését jelenti, hanem stabilizálhatjuk vele a helyzetüket, megelőzzük a kríziseket.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Látszik, hogy mely szolgáltatások a legnehezebben elérhetőek a településen élők számára?

- Kialakult olyan bizalmi kapcsolat a településen élőkkel, hogy problémáikkal, elakadásaikkal a szociális munkatárshoz forduljanak?
- A teljes körű ügyintézéshez szükséges tudás, eszközök rendelkezésre állnak?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Fete koordinátorok segítenek a szakmai kérdésekben, valamint adott esetben megerősítik a kapcsolattartást az önkormányzatokkal, a kormányhivatallal és más szervezetekkel.

ÜTEMEZÉS

A Jelenlét Pont elindítása a program megérkezésével egyidőben történik – először akár ideiglenes helyszínen. A feladat az átmeneti időszakban is már egy kiszámítható, a családok időbeosztásához a legjobban illeszkedő nyitvatartás biztosítása, amely folyamatosan tárja fel a sikeres esetkezeléshez szükséges bevonandó erőforrásokat, építi fel a kapcsolatokat a társszervezetekkel, partnerekkel és intenzíven együttműködik a település család- és gyermekjóléti szolgálatával és a védőnővel is. Az első év lezárásaként az egyéni és családi esetkezeléseket áttekinti a helyi szakmai stáb, és értékeli, hogy milyen kiegészítő megoldásokra van szükség, hogy az esetleg megtorpanó ügyeket jobban kezeljék.

KÖZÖSSÉGI TÉR MŰKÖDTETÉSE, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS

A SZEMLÉLETÜNK

A közösségépítés és a közösségfejlesztés hosszú távú elköteleződés a település közössége mellett. Csak a jelenlét, az együttélés teremti meg azt a bizalmat, amely a közösség megerősítéséhez elengedhetetlen. A sikernek nincs receptje, nincsenek univerzális megoldások, minden közösség egyedi és megismételhetetlen. Feladatunk, hogy a közösségben rejlő erőt feltárjuk, és a lehető legtöbb eszközzel támogassuk azokat a folyamatokat, amelyek a közösség megerősödését szolgálják.

A CÉLUNK

A Jelenlét Pont feladata és célja, hogy a gyerekekre és családjaikra irányuló meglévő fejlesztéseket, kezdeményezéseket, programokat összefogja, felkarolja és elérhető módon biztosítsa annak érdekében, hogy a szolgáltatáshiányos településeken a szükségleteknek megfelelő mennyiségben és minőségben biztosításra kerüljenek a hiányzó szolgáltatások, programok, illetve elősegítse az azokhoz való hozzáférést.

A település egészére irányuló programok hatására elő kell, hogy segítse a közösség megújulását, fejlesztését, ennél fogva hozzásegíti az alacsony érdekérvényesítő képességgel rendelkező társadalmi csoportokat ahhoz, hogy érdekeiket felismerjék, megfogalmazzák és azok érdekében tenni is tudjanak.

Mindezek mellett a Jelenlét Pontoknak a települések fejlesztésének, és így a Felzárkózó települések program települési központjaként kell működniük.

Cél tehát, hogy olyan közösségépítő tevékenységeknek is helyet adjunk a Jelenlét Pontokon, amelyekre építve újra vissza tudnak kapcsolódni a családok, és rajtuk keresztül a települések a mikrotérség és a társadalom körforgásába. A közösségi döntéshozatal bevezetésével,

gyakorlattá tételével a közösségek eredményesen képviseljék a saját érdekeiket, vegyék kezükbe a sorsukat.

A LÉPÉSEK

A folyamatos, segítő jelenlét teremti meg a feltételét a kölcsönös befogadásnak, a bizalmi kapcsolat kialakulásának, valamint a közös munka kezdetét. A folyamatos jelenlét során a bizalmi kapcsolatból kiindulva, lépésről-lépésre egyre több szolgáltatást lehet bekapcsolni szervesen a település életébe, és egyre szélesebb körben kerülnek bevonásra a környezetében lévő intézmények, szolgáltatók. A szakemberek támogató jelenlétének a közösségi tér kialakításának első időszakában leginkább a klasszikus utcai szociális munka mentén kell megvalósulnia: fel kell térképezni a település teljes valóságát, felvenni az első kapcsolatokat a családokkal, házhoz kell menni.

A Jelenlét Pontot, azaz a közösségi teret úgy választjuk ki, hogy az könnyen elérhető legyen azok számára, akik valóban nehezen férnek hozzá egyéb úton bizonyos szolgáltatásokhoz, ugyanakkor a település egészének életében biztos helyszínként, bázisként tudjon működni. A Jelenlét Pontot célszerű a legnagyobb, vagy a legrosszabb állapotú szegregátumban, vegyes település esetén pedig, azon településrészen létrehozni, ahol a legkoncentráltabban jelennek meg a hiányok, vagy annak közvetlen közelében, un. babakocsi-távolságban (max. 1000 m), vagy legalább a célcsoport által napi szinten bejárt útvonalon (óvodához, iskolához, bolthoz vezető úton) van.

A teljes Jelenlét Pont szolgáltatás biztosítható több helyrajzi számon is, amennyiben a település nagysága és szerkezete indokolja.

A Jelenlét Pont kialakítása során törekedni kell a már meglévő, kialakított közösségi terek használatára, további működtetésére a fenntartási kötelezettségek rendezésével, amennyiben az alkalmas.

A helyszínek lehetőséget kell nyújtania a csoportok széles és változatos köre számára szervezett rendszeres vagy alkalmankénti programok megtartására is, a napközbeni és szervezett gyerekfoglalkozások a női (ön)segítői csoportokon át a zenés foglalkozásig, vagy éppen a csoportos munkaerőtoborzásra, a több korosztályra bontott tanoda működésére. Ezeket a programokat össze kell egyeztetni az egyéni ügyfélfogadás és ügyintézés idejével és lehetőségeivel, hiszen az ügyfelek egy része éppen a közösségi programok apropóján szólítható meg az egyéni esetkezelés számára is.

A Jelenlét Pont minimum heti 40 órában elérhető. A szolgáltatásokat úgy kell megszervezni, hogy a Jelenlét Pont egy héten minimum 5 napot tartson nyitva. Ettől eltérő esetben a településcsoport jóváhagyása szükséges.

A diagnózissal összhangban lehetőség szerint átlagban havonta 2 alkalommal szombati (vagy vasárnapi) programot szükséges biztosítani, amely a gyerekek és a családok elérését szolgálja. Iskolai szünetekben a nyitvatartás változhat, a települési igényeknek megfelelően.

A szolgáltatások elérhetőségét a település igényeihez mérten kell megszervezni, de lehetővé kell tenni, hogy egyes szolgáltatások (különösen az ifjúsági és gyerekprogramok) minimum két nap/hét 16 és 18 óra között is elérhetőek legyenek. Ettől eltérő esetben a Fete koordinátorral egyeztetés szükséges.

A közösségi programok közösségfejlesztési tevékenységi köre is gazdag terület. A szociális munkatársak tematikus és korosztályi bontásban rendszeres közösségi szabadidős programokat szerveznek, hogy minél több legyen a hasznos programokkal tölthető idő a gyerekek körében, és egyúttal a közösség is formálódjon, közös élmények és célok mentén erősödjön. Jó példa erre a mikroprojektek indítása, amikor közös tervezéssel (gyakorlatilag elhanyagolható külső erőforrással) a közösség tesz magáért – pl. egy szemétszedési kaláka, egy elhanyagolt terület rendbetétele, „játsszótér” fel-/átfestése. A zene-, a tánc- és a kézműves foglalkozások mind ide sorolható tevékenységi formák (a prevenció és a sport tevékenységekkel, valamint a játsszással külön foglalkozunk). A közösségi programok tervezésekor a helyi közösség ritmusára is

tekintettel kell lenni, hogy valóban el tudjanak jönni azok, akik számára az eseményt szervezzük. Olyan rendszerességgel és ösztönzők „bevetésével” hívjuk a családokat, gyerekeket, vagy külön a tiniket, a nőket ezekre az alkalmakra, amely megszólítja őket. A közösségi események egy részét nem a saját stáb, hanem külső, a program több településén is működő csapatok szervezik, vagy épp más külső szervezet kezdeményezi.

Ha a településre megérkezve látjuk, hogy rendszeresen összegyűlnek a kisebb-nagyobb gyerekek, akkor a Jelenlét Pont munkatársának erre az igényre építve könnyű dolga van a rendszeres sportfoglalkozás megszervezésében. Előfordulhat, a rendszeres foglalkozásokon feltűnik, hogy a gyerekek egy részének teljesítménye, viselkedése változékony, és felmerül a tudatmódosítók használatának lehetősége. Ezért a Jelenlét Ponton, ha szükséges, külső segítő bevonásával csoportos foglalkozásokat kell szervezni a szerhasználatról. Ezek a foglalkozások alakulhatnak át rendszeres tiniklubokká a résztvevők igényeihez illeszkedve. Az első focikupára készülve pedig a Jelenlét Pont megszervezheti, hogy a délelőtti nyugdíjas kör készítsen kítűzőket a csapat tagjainak.

A közösségépítés fontos mércéje, hogy fokozatosan teret nyer a közösségi döntéshozatal. Ez a szociális munkatárstól egyfajta segítő hozzáállást igényel, olyan partnerkapcsolatot, amely a közös gondolkodást, cselekvést helyezi a középpontba. Tehát a szociális munkatárs partnerként lép be, valóban kíváncsi a közösségben megfogalmazódó véleményekre, a közösség tagjai pedig aktívan részt vesznek a problémák meghatározásában és a döntéshozatali folyamatban. Ez a fajta szemlélet az ügyfelek képessé tételére teszi a hangsúlyt, és a szociális munkatárs az ellenőrző szerepkörből kilépve inkább csak koordinálja, segíti, bátorítja az ügyfeleket a saját tudásuk és képességeik felismerésében, így bevonva őket a programba és a helyi közösség életébe.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A jól működő közösségi tér sokrétű szolgáltatásokkal, programokkal képes megszólítani a település lakosait, és mindenki számára elérhető. A közösségi tér alapvető szolgáltatásokat nyújt, amelyek korábban nem, vagy csak nehezen voltak elérhetők az ott lakók számára. A szolgáltatások alacsony küszöbűek, komplexek (szabadidős, szociális, mentálhigiénés, prevenciós, fejlesztő, szülőket támogató stb.), és nagy hangsúlyt fektetnek a közösség aktivizálására. A családokkal végzett szociális munka a helyi és járási szintű szociális ellátórendszerrel együttműködve zajlik, nem helyettesítve, hanem kiegészítve annak szolgáltatásait, humán erőforrásban és eszközökkel is megerősítve a szakembereket.

A közösségi tér belakottsága a programunk egyik leglátványosabb „indikátora”. Az, hogy gyerekek maszatfoltjai köszönnek vissza a falról; hogy látszik, melyik kilincset fogja a legtöbb kéz; hogy már nyitás előtt ott várnak a gyerekek; hogy az asszonyok csak úgy is „benéznek” – mind-mind mutatja, hogy sikerült: a helyet számon tartják, felkerült a családok mentális térképére. Sok hullámvölgyön át kell esni ahhoz, hogy lássuk, mire képes már, és mire még nem a helyi közösség, és hogy a családok mivel ösztönözhetőek a részvételre. Van, ahol már van helyi segítség a legkisebb „feladathoz” is, de van, ahol a teljes passzivitás fogja övezni a sokadik olyan programot is, amit teljes szívvel tervezünk. Ilyenkor sem szabad alábbhagyni a lendülettel, mert nagyon sok tényezőn múlik, hogy mikor mit hogyan fogadnak az ott élők: családok közötti konfliktusok, halálesetek, betegségek, félelmek, családi események, az időnyomok, az ingázók-hazaérkezők dinamikája, vagy pusztán csak a segélyek érkezése is befolyásolhatja, hogy egy közös nagy együttlét sikeres lesz-e vagy sem. Nem szabad belecúsítani abba a hibába sem, hogy elégedetten megállunk, amikor már megvan az a stabil 10-20 család vagy résztvevő, „aki mindig eljön”: el kell jutni a legnagyobb nyomorban élőkhez is, akiket sok helyen a közösség is kiszorít. A legrászorultabb családok elérése és fokozatos bevonása a programokba kulcskérdés, hiszen az ő bizalmuk elnyerése, a bizalom fenntartása külön célzott beavatkozásokat igényelhet. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha látjuk, hogy helyben milyen gondok szorongatják a családjainkat, és célzottan egymásra építve a közösségnek is szóló programjainkat, eszközt adunk a kezükbe ezek kezeléséhez, vagy

legalábbis elnyerjük a bizalmukat ezek során. Látják, tudják, hogy ott állunk mellettük és segítünk, ha kell.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Látszik, hogy mely szolgáltatások a legnehezebben elérhetőek a településen élők számára?
- Hívogató a légkör a településen élők számára, rendszeresen bejönnek a Jelenlét Pontra?
- Minden korosztály számára van program?
- Van lehetőség az egyéni kezdeményezések támogatására?
- A potenciális résztvevők bevonása, tájékoztatása terén milyen csatornák és eszközök bizonyulnak hatékonyak?
- Egyénileg is van lehetőség leülni beszélgetni?
- Igyekeztünk kapcsolódni, megismerkedni velük?
- Helybe tudjuk hozni azokat a programokat, amelyekre csak a távolság vagy a félelem miatt nem jutnak el a családok?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Jelenlét Pontra szervezhető programok palettáján való eligazodásban a szakterületi vezetők nyújtanak segítséget, adott esetben ők koordinálják a szakmai stábok által kínált alkalmakat, és szervezik meg a tudásátadásokat, hogy minél jobban lehessen ezeket a programokat helyben tovább vinni.

ÜTEMEZÉS

A Jelenlét Pont elindítása a program megérkezésével egyidőben történik – először akár ideiglenes helyszínen. Már ekkor kell arra ügyelni, hogy a „megérkezéshez” legalkalmasabb közösségi eseményeknek megfelelő helyszínen induljon a munka. Az első félév során el kell jutnunk addig, hogy legkésőbb a 6. hónapban elindulhassanak a szülőcsoportok, a férfi- és nőcsoportok (pl. balesetmegelőzés, kötődő nevelés, mesélj nekem, babamasszázs, dohányzásról leszokás, folt varró műhely, főzőklub, barkácsolás, bútorkészítés, tetőkommandós segítség), és folyamatosan alakuljon ki a bizalom a gyermekekkel kapcsolatos események szervezésén keresztül is. A nagyobb ünnepek kapcsán (téli ünnepkör, húsvét stb.) a második év közepén már a közös felkészülés a cél. Az építkezés eredményeire legkésőbb a második év végén nézünk rá.

ELSŐ 1000 NAP A JELENLÉT PONTON – A KORAGYEREEKKORI KÍSÉRÉS PROGRAMELEM FELTÉTELEINEK KIALAKÍTÁSA ÉS A PROGRAM ELINDÍTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

Minden gyereknek joga van ahhoz, hogy anyagi biztonságban és jóllétben, hátrányos megkülönböztetés nélkül nőjön fel. A gyermeknevelés, -gondozás speciális ismereteket, felkészülést igényel. A hátrányos helyzetű családoknak szükségük lehet a segítők gyakoribb jelenlétére, de ez a gyakorlatban nehezen valósítható meg a szakemberek túlterheltsége miatt. Ezért hiánypótló a családok számára a Jelenlét szemléletű komplex szociális kísérés biztosítása, akár a Jelenlét Ponton, akár a családok otthonaiban.

Fontos, hogy a gyermek lehetőleg a fogantatás pillanatától a betöltött hároméves koráig egészséges, megfelelő pszichoszociális környezetben nevelkedhessen. Ennek feltétele, hogy a gyermekvállalást tervező, gyermekvállalás korai szakaszában lévő családokkal aktív, támogató kapcsolata legyen szakembereinknek, és intenzív családkíséréssel támogató jelenlétet biztosítsunk a családok mindennapjaiban, védőhálóként segítve őket ebben a kihívásokkal teli élethelyzetben.

Ebben a korai időszakban a megfelelő környezeti ingerek, idegrendszeri éréshez szükséges optimális körülmények és a biztonságos kötődés kialakulásának elmaradása behozhatatlan hátrányokat és lemaradásokat eredményezhet. Ezért elengedhetetlen, hogy minél korábban támogassuk a családokat, és elnyerjük a szülők bizalmát. Fontos, hogy partnerei legyünk a gyermeknevelésben, és erőforrásként kísérjük őket a személyre szabott tanulási úton – tudásmegosztással, készségfejlesztéssel, valamint olyan beszélgetésekkel, amelyek elősegítik a szemléletformálást.

A koragyerekkori kísérés az alábbi tevékenységterületeket fogja össze:

- családok szociális kísérése
- szülői kompetencia fejlesztése
- korai mozgásfejlődés támogatása, idegrendszeri érés elősegítése
- egészséges fejlődés és életvitel elősegítése
- védőnőkkel való együttműködés
- jelenlét alapú információmélyítés és tudásátadás
- alapvető gyermekgondozási és higiéniai eszközök elérhetőségének biztosítása a jelenlét pontokon

A CÉLUNK

A helyi igényekre épülő, rugalmasan szervezett szolgáltatásokat nyújtunk a kisgyermekes szülők számára, szakemberek támogató jelenlétének biztosítása mellett. Ezek elemei:

- A várandósság korai szakaszában a Jelenlét program munkatársai együttműködést alakítsanak ki a családdal, és a rendszeres kapcsolat során betekintést nyerhessenek a család szükségleteibe.

- A családok számára egyéni és csoportos foglalkozásokat érhetőek el a Jelenlét Ponton, melynek célja a szülői kompetencia erősítése, fejlesztése. A gyakorlatias, élményalapú csoportfoglalkozások által a szülők direkt és indirekt módon is olyan jellegű tudást sajátíthatnak el, melyeket a családi életükben alkalmazni tudnak (főzőklub, háztartási ismeretek, baba-mama klubok stb.). A szakmai munka megalapozását biztosítja a projekt során elkészített hatásmérés, mely által mérhetővé válik a szülői kompetenciák változása.

- A Jelenlét ponton, vagy ha ott nem lehetséges, egy másik megfelelő épületben kialakított, szenzomotoros terekben játékfoglalkozások biztosítása a gyermekek számára a szülők bevonásával,

- Felkészítés az intézményes nevelésre, az óvoda-szülő-gyermek kapcsolat erősítése.

- Nagy hangsúlyt fektetünk a korai mozgásfejlődés nyomon követésére, támogatására hiszen ebben az életszakaszban a megfelelő idegrendszeri érés elengedhetetlen az élet számos területén való megfeleléshez az élet későbbi szakaszai során.

- A család életének megismeréséhez elengedhetetlen a rendszeres családlátogatás, mely során lehetőség adódik arra, hogy a szakember saját tapasztalatai által betekintést nyerhessen az életkörülményekbe, a családi rendszer működésébe.

Cél, hogy a hosszútávú együttműködés során kísérvé a családokat, a Jelenlét segítséget, információs bázist, erőforrást jelenthessen a mindennapokban.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A Jelenlét Ponton létesített játszó-fejlesztőszoba alkalmas-e koragyerekkori kíséret támogató szolgáltatásra?
- Milyen típusú fejlesztés(ek)re lenne szüksége a helyi gyerekeknek?
- Milyen programok mentén vagy ösztönzők hatására várható a szülők nagyobb részvétele? Meg tudjuk-e szerezni hozzá az erőforrásokat?

A CSALÁDOK KÍSÉRÉSE

A szülő és a gyermek közötti korai kötődési tapasztalatok formálják az idegrendszerünket, segítenek felnőtt éveinkben az érzelmek szabályozására való képességünkben, és ha ezeket a jó tapasztalatokat nem kapjuk meg, az kihat egész életünkre. A szülők egyik legfontosabb feladata, hogy ezt az érzelmi kötődést felépítsék, hiszen gyakran maguk sem élhették meg, és a környezetükben is ritkán akad elleshető minta. Nekünk kell megerősíteni azt bennük, hogy érdemes erre is figyelni, mert a gyerekek így lesznek magabiztos és kiteljesedett felnőttek.

A Jelenlét program munkatársai a települési családok körében tevékenykednek, rendszeres kapcsolatot tartanak, kísérik a családok hétköznapijait, információt adnak, a megfelelő szakemberhez irányítanak, emellett segítséget nyújtanak a mindennapi ügyek intézésében, egyfajta védőháló szerepet töltenek be a családok életében. Fontos, hogy a kapcsolatépítés, a bizalom kialakulása után a közösen megélt helyzeteken, élményeken, az együttléten keresztül mintaadással, az utánzásos tanulás eszközével megoszthassák a tudásukat, szemléletüket (biztonságos kötődés kialakítása, ringatás, mozgásfejlődést gátló/segítő szokások, baba-ápolás, mesélés, életvezetés, egészséges életmód, higiénia stb.), akár a család otthonában, akár a közösségi terekben, utcán, boltban találkozáskor. A szociális munkatárs szükség esetén a programból biztosított egyéb szolgáltatásokhoz, ellátásokhoz juttatja a szülőket (adósságkezelés, lakhatási beavatkozások, drogreprevenció, dohányzásról leszoktatás stb.), bevonja a gyerekeket különböző programokba (szűrőprogramok, mozgó játszótér,

közösségfejlesztés stb.), segíti őket a hétköznapi életben, együttműködve a helyi szakemberekkel.

A SZÜLŐI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE

A programelem célja, hogy megerősítse az anyákat és a gondozókat abban, hogy érzékenyek és empatikusak legyenek a gyermekkel, és törekedjenek arra, hogy biztosítsák gyermekük számára a jóllétét, az önmegismerést és az érzelmi stabilitást. A kompetencia két fontos folyamatban követhető nyomon: 1; az anya vagy gondozója, amikor csak lehetséges, elkötelezetten részt vesz a csecsemő minden szükségletének kielégítésében, 2; a nehezebb időszakokban az anya fokozatosan szoktatja a babát egy olyan külvilág elfogadásához, amely nem mindig felel meg a gyermek elvárásainak. Ez fontos ahhoz, hogy később szélsőséges élethelyzeteket is rugalmasan tudjanak kezelni a gyerekek. A Jelenlét program munkatársai ezeknek a képességeknek az elmélyítésén dolgoznak.

ALAPVETŐ GYERMEKGONDOZÁSI ÉS HIGIÉNIAI ESZKÖZÖK ELÉRHETŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA A JELENLÉT PONTOKON

A program célja, hogy biztosítsa a csecsemők, kisgyermek fejlődéséhez és a kismamák megfelelő ellátásához nélkülözhetetlen eszközöket úgy, hogy azok a Jelenlét Pontokon elérhetőek és használhatóak, szükség esetén kölcsönözhetőek legyenek. Ilyen alapvető eszközök a babakocsi, hordozókendő, kiságy, légzésfigyelő, lázmérő, orrszívó porszívó, mosási lehetőség stb. Adott esetben szükséges lehet a külső segítségnyújtás az alapvető higiéniai feltételek biztosításában mind a gyerekek, mind a szülők esetén (pl. a gyermekágyas időszakban intim betétek biztosításával). Szükség esetén a program foglalkozik a tetűvel való fertőzöttség kezelésével is.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Sikerült felvenni a kapcsolatot minden olyan családdal a szegregátumban, ahol 0-3 éves gyermek van?
- Az arra rászoruló szülőket támogatja a program a gyermekgondozási készségek elsajátításában a Jelenlét Ponton elérhető eszközök segítségével?

JELENLÉT ALAPÚ INFORMÁCIÓMÉLYÍTÉS ÉS TUDÁSÁTADÁS

A fiatal kismamákat sok új inger éri a várandósság alatt és a gyermek korai éveiben, hiszen ez a nagy változások időszaka. Éppen ezért szükség lehet a hétköznapi eseményeinek, történéseinek megbeszélésére, feldolgozására, átgondolására, új tudás elsajátítására (pl. szülésre felkészítés, csecsemőgondozás, a fejlődési szakaszoknak megfelelő stimulálás, biztonságos kötődés, altatás, játékfejlődés területén).

Valljuk, hogy rendkívül fontos a tévhitek, félelmek eloszlatása, a gyermeknevelés és a családi élet hétköznapi helyzeteinek tudatosabb megélése. Célul tűztük ki, hogy segítünk a gyakran nagyon fiatal, szülőség felé haladó pároknak átgondolni és egymással megosztani mindazt, amit az anyaságról és az apaságról, a szülői szerepekről tudnak vagy feltételeznek.

A szakemberek a családdal közösen megélt helyzeteken, együttléteken, élményeken keresztül osztják meg a tudásukat, szemléletüket a várandósokkal, kismamákkal. Ezek az egyéni és csoportos találkozások, együttlétek, beszélgetések lehetővé teszik a csecsemő és kisgyermekkorai mozgás- és beszédfejlődéshez, egészséges személyiségfejlődéshez, a biztonságos kötődés kialakulásához szükséges, életkori sajátosságoknak megfelelő optimális ingerek megismerését, kipróbálását és alkalmazását.

Az egyéni és/vagy kiscsoportos szociális munkán túl különböző szakemberek (védőnők, szoptatási tanácsadó, dúla, szülésznő, fejlesztő szakemberek stb.) bevonásával a közösségi

terekben, illetve családlátogatás során is dolgozunk, a Jelenlét Pontokon pedig rendszeresen hirdett különböző témájú gyakori együttlétek, közös élmények segítenek választ találni a családi élet különböző kihívásaira.

Leggyakoribb témáink:

A szülői kompetenciák kialakítását és megelőzését célzó alkalmak várandósoknak, családtagjainak és 0-3 éves gyermeket nevelők és családtagjaik számára

Sok kismama nem tudja, hogy milyen vizsgálatra megy, ezért fontos feladat a magzati fejlődés folyamatának megismertetése és a magzatkárosító hatásokról (pl. káros szenvedélyek, nem megfelelő táplálkozás) történő felvilágosítás. Ezeken az alkalmakon beszélgetünk és közösen gondolkozunk a dohányzás, az alkohol- és drogfogyasztás, a túlzott gyógyszerhasználat magzatkárosító, a gyermekekre és felnőttekre gyakorolt hatásairól, együtt igyekszünk megtalálni a függőséget helyettesítő feszültséglevezető, stresszkezelő módokat. A rendszeres találkozások során a kismama, az apa, valamint a nagyszülők több alkalmas felkészítése történik a szülésig, csoportos – igény szerint egyéni – keretek között.

Elsősegélynyújtási, újraélesztési és ápolási alapok oktatása

Két éves korig igen gyakoriak az enyhébb vagy súlyosabb kimenetelű sérülések, melyek leggyakrabban saját környezetünkben, azaz otthon vagy az udvaron következnek be. A foglalkozások során a leggyakoribb háztartási balesetek megelőzési módjait és ellátási formáit, a légúti idegentest eltávolítás, sebellátás és az otthoni ápolás (lázcsillapítás, folyadékpótlás, köhögéscsillapítás) technikáit tanuljuk meg elsősegélynyújtó szakemberek (mentőápolók, mentőtisztek, orvostanhallgatók, házi orvosok, orvosok, védő- nők stb.) segítségével.

A gyermekek gondozása a mindennapokban

Alapvető szemlélet a megvalósításban, hogy a családokat nem „képezzük” a hagyományos értelemben, hanem a Jelenlét módszertant alkalmazva közös élmények, együttlétek során juttatjuk el a családokat a megfelelő kompetenciákhoz. A gyermekgondozáshoz kapcsolódó

alapismeretek témában segítséget nyújtunk a sütés-főzés (hagyományos- és költséghatékony ételek, bébiételek stb.), a takarítás, a varrás, a foltozás, a mosás-szárítás, a tisztálkodás, a ruházzkodás, a napirend, az időmenedzsment és a mindennapi életvezetés terén.

VÉDŐNŐKKEL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS

A kisgyermekes családok életében a védőnővel való kapcsolattartás szerves része a mindennapoknak. A védőnői hálózat lelkiismeretesen végzi munkáját, azonban sokszor igencsak nehéz körülmények között, a szerepük létfontosságú az ezeken a településeken élő családok életében, sok helyen azonban csak helyettesítéssel oldható meg a védőnői szolgálat. Tudjuk, hogy a gyerekek életének első órái és napjai, a várandósság békéje, a születés körülményei meghatározók mind a szülők, mind a gyerekek szempontjából.

A felzárkózó településeken dolgozó védőnők munkáját szociális munkával támogatva csökkenteni tudjuk a településeken élő családok körében gyakori lakhatási, életviteli, higiéniai és egyéb ártalmak lehetőségét és az újszülöttkortól a korai gyermekkorban kiemelten fontos információk összegyűjtését, illetve a családok számára fontos ismeretek átadását. Ily módon megvalósul a várandósság, a születés és a koragyerekkor időszakának komplex, szociális és természetbeni támogatása.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A vármegyei kórházakkal kötött programszintű együttműködések mentén, helyben sikerült-e jó együttműködést kialakítani a védőnővel

EGÉSZSÉGES FEJLŐDÉS ÉS ÉLETVITEL ELŐSEGÍTÉSE

A kisgyermekes családok jelentős köre számára nem adták az egészséges fejlődést biztosító feltételek. Különösen igaz ez a várandósság és a gyermekágy idején, a kismamák körében, valamint a sokgyerekes szegény családok esetén.

A Jelenlét programban a célunk, hogy minden gyerek biztonságos és elégséges körülmények közé születhessen, ezért prioritás a 0-3 éves korú gyermeket nevelő családok elérése, és szükséglet szerint igyekszünk biztosítani – akinek szüksége van rá – alapvető prevenciós eszközöket: ezek magzatvédő vitaminok, kismama- és babacsomag, melyek nagyban megkönnyítik a gyermeküket váró és kisgyermekes családok felkészülését az új élethelyzetekre, a családok gyarapodásával járó nagyobb kiadásokra.

A támogatás átadásánál elsődleges szempont, hogy a szociális munkát támogatva valósuljon meg ez a tevékenység, és ne hátráltassa a már kialakított munkafolyamatot. Így a támogatások átadása a már kialakult együttműködés mellett valósulhatnak meg.

Magzatvédő vitamin

Az igazolt terhesség minimum hat hónapja során biztosít a program magzatvédő vitamint a várandós számára. A magzatvédő vitamin fontos kiegészítője az egészséges életmódnak és a gyermek fejlődésének, mely ellensúlyozza az alacsony szocioökonómiai státuszú személyek hiányos tápanyagbevitelét a várandósság során, mely által lehetőség nyílik a kissúlyú (2500 g alatti) születésszámok csökkentésére.

Kismama csomag

A várandós számára kismamacsomagot biztosítunk, mely a szülés körüli és azt követő hat héthez szorosan kapcsolódó eszközöket tartalmaz. Ez segítséget jelent az édesanyák számára a kórházban való tartózkodás alatt (pl. papucs, köntös, hálóing), majd a gyermekágyi időszakban szükséges eszközök (pl. betét) anyagi terhei is lekerülnek a családról.

Babacsomag

Az újszülött ellátásához nyújt segítséget a babacsomag, mely kb. a gyermek első három hónapjára elegendő termékeket tartalmaz. A babacsomag teljeskörű hozzájárulást jelent a mindennapi gyermekápolás során (pl. babaruha, babakád, pelenka, popsitörölő stb.).

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Figyelemmel kísérjük, hogy a kismamák hozzájutnak az egészséges fejlődéshez szükséges alapvető vitaminokhoz?
- Előre felmértük a szükséges kismama- és babacsomag mennyiségét és megtörtént a lekérése a központból, az esetleges koraszülést is figyelembe véve?

KORAI MOZGÁSFEJLŐDÉS TÁMOGATÁSA, IDEGRENDSZERI ÉRÉS ELŐSEGÍTÉSE

A gyermekek élete az első pillanattól fogva egy intenzív tanulás: úgy fedezik fel a világot, hogy megfogják, meglátják, megízlelik, megszagolják. Minél ingergazdagabb a környezet, annál könnyebb és izgalmasabb ez a tanulás. Tudjuk, hogy nagy hátránnyal indul az, akinek a felfedezés lehetősége és öröme valami miatt nem adatik meg. A rendszeres pihenés, éneklés, összebújás szükséges, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, e mellett fontos a mozgásfejlődés minden egyes lépcsőfokának a bejárása is. Feladatunk, hogy türelemmel példát mutassunk, mit, hogyan és miért érdemes a pici babák napirendjébe beilleszteni, miként lehet tudatosabban figyelni az egyes fejlődési lépcsőkre, hogy együtt élhessük meg a gyermeki fejlődés csodáit.

A CÉLUNK

A koragyerekkori kísérés gyermekekre irányuló programjai között a legfontosabb a korai mozgásfejlődés támogatása és az idegrendszeri érés elősegítése. Ez az a tevékenység, amely biztosíthatja, hogy a hátrányos helyzetű családokba született gyerekek lehetőleg kevesebb

lemaradással indulhassanak az óvodába, és így onnan a lehető legfelkészültebben lépjenek majd az iskolába.

Az ingerdús környezet hiányából és a lakhatási körülmények sajátosságaiból, valamint a hiányos ismeretekből adódóan a kora gyermekkori mozgásfejlődés sokszor megkésett, vagy kimaradnak olyan létfontosságú mozgásfajták, mint a forgás, a kúszás és a mászás. A tapasztalat az, hogy a 0-3 éves korosztály mozgásfejlődése két véglet felé mutat: vagy elmaradást mutat, vagy éppenséggel felgyorsult, hiszen az otthoni körülmények miatt nem teszik le a padlóra a gyerekeket (pl. a rossz vagy hideg padló miatt), vagy nem hintáztatják őket, ellenben nagyon sokat vannak ölben, és korán állnak. A növekedés szintere gyakran hangos, túlsúfolt, és rengeteg, nem az életkornak megfelelő inger éri a csecsemőt/kisgyermeket. Sokszor hiányzik az éneklés, a mesélés, nincsen képes könyv nézegetés, ringatás, dögönyözés. Több településen megjelenik a kétnyelvűség kérdése a beszédfejlődésben, vannak olyan gyermekek, akik az óvodában hallanak először magyar szót, ami a feladatértés/biztonságérzet szempontjából nagy feszültséget kelt a gyermekben és szakemberben egyaránt. Mindezek következménye nem csak egy mozgáskoordinációs hiányosság lesz, hanem ezzel együtt járó idegrendszeri éretlenség, kognitív, vizuális, nyelvi és szociális készségek fejlődésének elmaradása, ami hátrányosan befolyásolja a gyermek értelmét és érzelmvilágát, későbbi iskolai pályafutását.

A szülőknek sokszor nehéz lehet elfogadni, hogy a gyermekük speciális fejlesztésre szorulhat, vagy annak a belátása, hogy a bevált módszereik, ahogy a nagyobb testvéreket nevelték-gondozták, némi újragondolásra szorul. Éppen ezért nagy a felelősségünk, hogy a szülőkkel fokozatosan kialakuló kapcsolatunkat úgy mélyítsük el, hogy elfogadják, kérjék ezen a területen is a tanácsunkat, támogatásunkat.

További nehézséget jelenthet, hogy a családok sokszor nehezen tudják beilleszteni a hétköznapijaikba a fejlesztéssel járó rendszeresen végzendő feladatokat. Nekünk ezekben a helyzetekben is szorosan mellettük kell állnunk, türelemmel kell átsegítenünk őket a nehéz időszakokon, folyamatosan biztatni őket.

A LÉPÉSEK

A kompetenciahatárok betartásával egy olyan környezet kialakítására törekszünk a Jelenlét Pontokon, közösségi terekben, ahol biztosíthatjuk a 0-3 éves gyermekek biológiai, pszichológiai, szociális fejlődéséhez szükséges feltételeket, valamint a családok otthonaiban is támogatjuk a megfelelő fizikai környezet létrehozását. A mozgásfejlesztés és koragyerekkori fejlesztés szakmai stábja (védőnő, gyógytornász, gyógypedagógus, INPP, TSMT, Dévény-torna szakértők stb.) – a védőnőkkel együttműködve – az intenzív konzultációs időszakokban az otthonaikban felkeresett kisbabákat megfigyelve felméri a fejlődési eltéréseket, és juttatják el a megfelelő szakemberhez a gyermekeket, illetve egyéni és csoportos idegrendszeri érést segítő programokat szerveznek. Csoportfoglalkozások során adnak át a szülők számára olyan tudást, ismereteket, ami a kisgyermek fejlődési feltételeinek megfelelő környezet megteremtése során alkalmazható.

A szakmai stáb folyamatosan (informálisan) képi, tájékoztatja a helyi segítőköt, hogy a legmegfelelőbbben támogassák a szülőket és a gyermekeket ezekben a helyzetekben is.

A család lehetőségeinek figyelembevételével szükséges lehet a csecsemő/kisgyermek otthonába is eljuttatni az idegrendszeri érést segítő játékeszközöket. A „Mocorgó – otthoni játéksarok” biztosítja a megfelelő fizikai ingereket biztosító játékokat az optimális idegrendszeri érést támogatásához otthoni környezetben is. Ennek komponensei a forgást, kúszást, mászást, érzékelést, észlelést elősegítő eszközök (0-1 év), a járást, egyensúlyozást, észlelést, érzékelést elősegítő eszközök (1-2 év), valamint a nagy- és finommozgást, egyensúlyozást, észlelést, érzékelést elősegítő eszközök (2-3 év).

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A játszószoza kialakításakor a 0-1, 1-2 és 2-3 éves korosztálybontás szerint terveztünk?
- Megfelelő a játszószoza mérete ahhoz, hogy a baba-mama foglalkozás is helyet kaphasson benne?

- Olyan játszósobát sikerült kialakítani, ahol szívesen játszanak a gyerekek?
- Megfelelően előkészítettük a családot a Mocorgó befogadására?
- Ha ez máshol (óvodában, Biztos Kezdet Gyerekházban) nem történik meg, van lehetőség a Jelenlét Ponton létesített játszósobában fejlesztő szakember által gyerekek fejlesztésére?

A kisgyermek fejlődésének előrehaladásával kapcsolatban minden kérdést meg tudunk válaszolni a szakmai stáb és a védőnők segítségével.

TANULÁST SEGÍTŐ FOGLALKOZÁSOK A JELENLÉT PONTON PROGRAMEMEL FELTÉTELEINEK KIALAKÍTÁSA ÉS A PROGRAM ELINDÍTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

Iskolai sikerek nélkül nincs előrelépés. Mivel az iskolai pályafutás hátránnyal indul a legtöbb gyerekünk esetén, ezért nem csak az aktuális házi feladat elkészítésének kell az otthoni feltételek hiányában valamilyen teret szerveznünk, hanem a kimaradt játékos fejlesztéseket is el kell végeznünk. El kell érjünk, hogy eljőjön hozzánk, aki nem hiszi el, hogy egyszer őt is megdicsérhetik még az az iskolában is. Első lépésként pedig az utcán töltött lődörgés helyett kell olyat mutatnunk, amiért másnap és harmadnap is visszajönnek hozzánk a kicsik és a nagyok is.

A CÉLUNK

A településeinken a gyerekek nagy része már az iskolakezdetkor kudarccal indul: az addig felhalmozott hátrányok, a nem diagnosztizált és ezért nem is fejlesztett tanulási nehézségek miatt naponta kapnak olyan visszajelzést, hogy nem elég jók. Az otthoni környezet is csak ideig-óráig tudja támogatni az iskolai pályafutást, hiszen a szülők gyakran maguk is iskolázatlanok, vagy ők is hasonló kudarcélményekkel küzdöttek végig az általános iskolát és esetleg a szakmaszerzés éveit is.

A tanoda jellegű szolgáltatások kiépítésének célja azokon a településeken, ahol nem működik tanoda, hogy 1. a sikeres iskolai részvételhez hiányzó alapkészségek felépítésén túl 2. a napi tanulási tevékenységben is segítsék a gyerekeket, 3. támogassa a továbbtanulási döntések megvalósítását 4. és közösségfejlesztő tevékenységek segítségével csökkentsék a csellengést, értelmes elfoglaltságot nyújtva az iskola utáni órákban is.

LÉPÉSEK

A program keretén belül a Jelenlét Ponton, vagy ha ott nem lehetséges, egy másik megfelelő épületben – átmenetileg akár az iskola valamelyik szolgáltató épületrészében – olyan teret hozunk létre, amelyet az iskola utáni tevékenységek megszervezéséhez szükséges felszereléssel egy védett térként tudunk működtetni a gyerekek órarendjeihez alkalmazkodva. A korrepetáláson és leckeíráson túl itt biztosítjuk azokat a játékokat és beszélgetéseket, amelyek segítik a gyerekeket az örömteli tanulás megélésében, és fokozatosan pótoljuk velük az elmaradt motorikus és kognitív fejlesztéseket, amelyek nélkül nem lehet hatékonyan tanulni.

A gyerekek számára mintául szolgáló, sokfajta szeretet- nyelvet értő és beszélő, sokoldalú és a gyogyepedagógiai fejlesztések területén nagy tudású pedagógusok alkalmazása elengedhetetlen. A tanulássegítő programelem kifejezetten tanulással kapcsolatos „csomagja” mellett fontos a szabadidős tevékenységek szervezése, amelyek kinyitják a település határain túl lévő világra is a kaput. Ezekben a tevékenységekben, ahogy a tanulással kapcsolatos feladatokban a helyi stábon túl önkéntesekre is építhetünk.

A tér megteremtésekor ügyelnünk kell arra, hogy minél több korosztály tudjon részt venni a foglalkozásokon, ezért, ha szükséges, külön „órarend” is szükséges lehet, hogy a más ütemben, ingerek szempontjából is eltérő tű- réshatárral rendelkező kicsik és nagyok egyaránt megkapják a lehetőséget az együttlétre, leckeírásra, irányított és szabad játéokra. Szükséges az alapvető infrastruktúra mellett a digitális tér használatához szükséges eszközök beszerzése és működtetése is.

A tanodák feladata az iskolával való kapcsolattartás is, mégpedig két okból is. Egyrészt ahhoz, hogy tudjuk, milyen aktuális és általános elvárásoknak kell megfelelniük a gyerekeknek, személyre szabottan kell követnünk az iskolai teljesítményüket, és tudnunk kell, milyen mérföld- kövek, számonkérések várhatók. Másrészt az iskola felé kell jeleznünk, hogy mit látunk, miben erősödik, fejlődik a gyermek, aki számára a megerősítő visszajelzést az iskola

meg kell, hogy adja: jó úton jár, megéri a Jelenlét Ponton töltött idő. A felsősökkel kapcsolatos munka fontos része a pálya- választás, a továbbtanulás támogatása is.

Amennyiben van formalizált, központi finanszírozású tanoda, úgy a feladatunk a gyerekek becsatornázása ebbe a szolgáltatásba, amennyiben nincs, úgy azon kell dolgoznunk, hogy minél előbb létrehozzuk a rendszeresített szolgáltatást – a fenti feltételekkel és minőségben.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A telepí gyerekek körében sokszor halljuk, hogy a tanulásban nem lelik az örömeiket, az iskolának nincs értéke, és a szakmaválasztás jövőképe is csak a közmunka és a segédmunka. A korai iskolai kudarcok a következő generációk életesélyeire is hatással vannak: nincs hiteles minta, hogy miért éri meg tanulásba fektetni időt és energiát. A tanulást segítő programok tehát nem csak a napi tanulási tevékenységek keretét kell, hogy újra rajzolja, hanem a perspektívát is meg kell változtatnia, sikereket és örömet adni, hogy ne veszítsük el a kiskamaszokat sem, és kísérik őket minél tovább az iskolában, kibontakoztatva a tehetségüket, fejlesztve a lemaradásaikat, megerősítve őket a számonkérési helyzetekben. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha a tanulássegítő program a délutánt strukturáló elfoglaltsággá válik, ha a rutin része lesz a kölcsönös segítség, és természetesen: ha kevesebb az iskolai kudarc és a bukás kicsik és nagyok körében egyaránt.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen típusú fejlesztés(ek)re lenne szüksége a helyi gyerekeknek?
- Rendelkezésre állnak-e a tanodához szükséges eszközök, hely, munkaerő?
- Olyan helyre tervezzük-e a tanodát, amelyet a gyerekek könnyedén megközelítenek iskola után?

- Az adott településen hogyan lenne a legcélszerűbb a tanodát megszervezni időkeretek és korcsoportok tekintetében?
- Hogyan tudjuk motiválni a gyerekeket arra, hogy eljárjanak a tanodába?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A pedagógiai szolgáltatásokat és tanulástámogató képzéseket koordináló szakterületi vezetők és Fete koordinátorok tudnak segíteni a tevékenységek helyi megtervezésében, az infrastrukturális háttér biztosításában.

ÜTEMEZÉS

A településeink mindegyikén szükség van a tanulást támogató tevékenységekre, a szervezett és védett közösségi térben való időtöltésre kicsiknek és nagyoknak egyaránt. Ehhez a Jelenlét ponton, vagy ha ott nem lehetséges, egy könnyen, a szülők és a gyermekek számára is biztonságosan elérhető helyen kell elindítani a tanulást támogató foglalkozásokat. Az első hónapok feladata ennek a térnek a kialakítása, a megfelelő humánerőforrás toborzása, alkalmazása. Az első év a működés rendszerének a kipróbálása, majd egy szoros és kritikus visszatekintéssel zárul: látnunk kell, miben kell fejlődni, kiket értünk el, kiket nem, és hogy milyen támogató szolgáltatásokkal kell kiegészítenünk a tanulást támogató programot, hogy az tudja javítani az iskolai teljesítményt, csökkenteni a lemorzsolódást, a korai iskolaelhagyást.

ADOMÁNYOK

A SZEMLÉLETÜNK

A segítség csak akkor lehet sikeres, ha annak széles a társadalmi támogatottsága. A lakosság évtized óta támogatja a karitatív szervezeteket természetbeni és pénzádományokkal, amelyeket kampányok keretén belül vagy az intézményekhez kapcsolódóan gyűjtenek a szervezetek. A társadalom érzékenységből és szolidaritásából merítünk erőt, amikor a hétköznapi nehézségeinek leküzdéséhez támogatást kapunk, és az igazi összefogás erejével oldhatjuk meg egy-egy család, vagy akár egész település gondjait.

A CÉLUNK

A célunk a Jelenlét programban dolgozó szervezetek és munkatársak segítése az adományok gyűjtése és elosztása során, annak érdekében, hogy a helyi igényekhez és a szociális munkához a legjobban illeszkedő módon szervezzék és bonyolítsák le az adományozást.

A LÉPÉSEK

A Jelenlét programban dolgozó szervezetek nagy többségének bejáratott gyakorlata van az adományok gyűjtésében, rendszerezésében és osztásában, így elsősorban azoknak a szervezeteknek lehet hasznos a módszertani leírás, amelyek ezen a területen esetleg kevesebb tapasztalattal rendelkeznek.

Az adománygyűjtés előkészítése

A gyűjtés meghirdetésével javasolt közzétenni annak célját, a be-érkezett adományok tervezett felhasználásának módját. A felhívás történhet online felületeken és hirdetésekben egyaránt. A hirdetés lehet szórólap formátumú, a védőnői szolgálat, az orvosi rendelők, a szociális intézmények, az iskolák falain kifüggesztve, természetesen a helyi viszonyokhoz, szokásokhoz igazítva. Fontos, hogy az adománykezelés során biztosítva legyen a törvényesség, a jogi és

morális kikezdetlenség, az átláthatóság és ellenőrizhetőség. Az adománygyűjtés megkezdésekor fontos, hogy álljon rendelkezésre annak fogadására helyiség és humánerőforrás, hiszen sok esetben válogatni, csoportosítani kell azokat, illetve nyilvántartást kell vezetni mind a beérkezésről, mind a kiosztásról. A közeli vagy szomszédos települések Jelenlét Pontjai adományozás ügyében is tarthatják egymással a kapcsolatot, mert az esetlegesen felhalmozott adományokat lehetőség és igény szerint cserélni is tudják egymás között.

Az adományozás szervezése

Minden Jelenlét Ponton javasoljuk egy várólista összeállítását, mely tartalmazza, hogy az adományozottaknak mire van szüksége. Ez párhuzamos listákon történhet: az egyik diagnózis alapú, a másik a családoktól igénylőlapokon érkezik be, de elhangozhat szóban is. Az adománygyűjtés történhet online felhívásra is akár honlap formájában, akár a közösségi oldalakat segítségül hívva (jó példa: www.tegyunkcsodat.hu). A honlap és a közösségi oldalak célja bemutatni a szervezet munkáját, ezen kívül a családok életkörülményeit is, természetesen anonim formában. Itt érdemes felsorolni azokat az adományokat, adománytípusokat, amelyekre a legnagyobb szükség van, és persze azt is, hogy mire nincs. Léteznek különböző, a közösségi munkáért járó adományozó rendszerek is, amelyekből lehet jó ötleteket meríteni.

Az adományok

A megvalósító szervezetek különböző protokoll szerint járhatnak el, de alapvetés, hogy az adományok először a diagnózis alapján kerülnek átadásra, majd az kapja, aki legrégebben kérte és/vagy krízishelyzetben van. A lehetséges módszerek: (1) turkálók, cserebere-napok, adományozó rendezvény, ha igény mutatkozik nagyobb mennyiségű ruhaadományra, akkor javasolt turkálót szervezni; (2) tömeges adományozás: csak krízishelyzetben érdemes szervezni (ilyen pl. egy leégett ház). A befogadni kívánt nagy méretű adományt lehetőség szerint személyesen ellenőrizni kell, mielőtt szállításra kerül. Ha nincs rá mód, ajánlott fotót kérni róla – ez a nagyobb tárgyaknál, bútoroknál lényeges kérdés. Ha nincs szüksége a szervezetnek rá,

természetesen visszautasítható. Minden esetben érdemes mérlegelni, hogy megéri-e a szállítás (ráfordítás/érték). Az adományok átvételéről szükséges átadás-átvételi elismervényt és/vagy adományozási, támogatási szerződést készíteni.

Javasoljuk, hogy a Jelenlét Pontok rögzítsék, hogy mikor, mit fogadnak be, és legalább havi szinten ellenőrizzék a készleteiket. Ha tele a raktár, ne fogadjunk be feleslegesen adományt, használjuk fel azt, ami rendelkezésre áll.

Veszélyzónák

Veszélyzónáknak nevezzük azokat a problémás szituációkat, amelyek elkerülhetőek, megelőzhetőek az adományozás során, azonban a még tapasztalatlan adományozó könnyedén belesodródhat. Ilyen például, amikor kis helyen sok az ember, és/vagy kevés osztandó holmi, ami feszültséghez vezet. A túl sok, haszontalan holmi osztása szintén elégedetlenséget szül. Ha specializálódik az osztás egy-egy érdekcsoport kedvenc termékeire, az szintén problémát okoz (pl. a piacozók árufelvevő helyévé válik az adományosztás).

ÜTEMEZÉS

A program indításától folyamatosan érdemes már készülni az adományok szervezésére, rendszerezésére és elosztására. Az adományosztás kapcsolódhat a kríziskezelés ütemezéséhez, de amennyiben szükséges, és az adományok érkezési üteme ezt lehetővé teszi, érdemes a saját „naptár” szervezése. Negyedévente kell sort keríteni arra, hogy áttekintsük, milyen természetbeni segítséget tudunk nyújtani, és ha szükséges, fel kell tölteni a raktárainkat.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Az adománygyűjtés akkor tud gördülékenyen működni, ha a szállítóeszköz, a raktározás és a bútorok pakolásához a humán erőforrás rendelkezésre áll, és ha az adományok beérkezésekor az adományozotthoz szállítható az adomány. Az adományosztás nem mindig gördülékeny: amint adományhoz jut egy család, rövid időn belül számítani lehet olyan adományt kérőkre,

akik korábban nem voltak a listán vagy nem ők lennének a soron következők. Ez folyamatos terhet róhat a munkatársakra, erre érdemes figyelni, felkészülni.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen adományok iránt van rendszeres érdeklődés?
- Melyek a kockázatos adományok?
- A megfelelő tartós élelmiszer, gyógyszer, ruha, bútor stb. adományok összegyűjtéséhez és elosztásához rendelkezésre áll elég erőforrás?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A terepen dolgozó szervezetek, a szomszédos települések Jelenlét Pontjai közötti együttműködés segítségével lehet a leghatékonyabban működtetni az adományozást, ha sikerült koordináltan gyűjteni és elosztani az adományokat. A központi koordináció segítségével lehet egyszeri nagyobb adományokat szervezni, valamint az adományozási kampányok során összegyűjtött adományokból részesülni.

KRÍZISKEZELÉS

A SZEMLÉLETÜNK

A nyomorban átrajzolódnak azok a határok, amelyek közé beszorítva gondolkodnak az emberek. Az „itt és most” a releváns, és az, hogy az azonnali szükséglet most kell megoldani, hiszen úgysem tudni, mit hoz a jövő. Ha most tüdőgyulladást kap a gyerek a hideg szobában, mert elfogyott a tüzelő, akkor nem számít, hogy azt a ruhát dobjuk rá a tűzre, amibe majd tavaszra belenő, vagy hozunk-e a tilosból még fát. Ha más nem tud vigyázni a többiekre, amíg beutazunk a gyógyszertárba, csak az iskolás testvér, akkor gyűlnek az igazolatlanok, de még mindig lehet abban bízni, hátha nem veszik el a családi pótlékot. Ha ma nincs miből megfizetni az uzsorát, mert a közmunka csak később fizet, akkor marad a napszám meg a feketemunka.

Nekünk épp ezekben a helyzetekben kell tudnunk odaállni a családok mellé, és a túléléshez biztosítani a kereteket, hogy ne kerüljenek még annál is nagyobb bajba a családok, amilyen nélkülözésben élnek – legyen szó tüzelőről, gyógyszerről, a visszafordíthatatlan károkkal járó helyzetekről.

A CÉLUNK

A Jelenlét Pontra befutó azonnali segítségkérések egy része a családok életében bekövetkező nagy változásokkal áll összefüggésben, mint például egy súlyos baleset, megbetegedés, haláleset, válás, munkahelyvesztés, adósság-végrehajtás, kiemelés a családból vagy épp születés, összeköltözés. Van, amikor egy-egy nélkülözhetetlen háztartási gép vagy bútor válik használhatatlanná. Ezeknek a nagy fordulópontoknak vagy akár a kisebbnek tűnő problémáknak és változásoknak a kezelésére a családok jó részének nincsen sem lelki, sem pénzügyi tartaléka. Rendszerint a téli időszakra omlanak össze a családok, mivel a téli tüzelő előteremtése előtt már kimerültek a tartalékok, lehetőségek. A nélkülözés és éhezés szintje

ekkorra sok településen egészen drámaivá nő, komolyan veszélyeztetve a gyerekek egészségét is.

A kríziskezelési csomag célja annak biztosítása, hogy a biztonságos élethez elengedhetetlen feltételek között élhessen egy család akkor is, amikor elfogy a jövedelme, és nincs kihez fordulni segítségért a nem várt kiadások fedezésére.

A LÉPÉSEK

A kríziskezelés az egyéni esetkezelés egyik kiemelt része. A feladat az, hogy a segítők felkészüljenek arra, hogy tudják, kinél nem teremthető elő a legszűkösebb időszakokban a fűtött szoba és étel, a betegnek az ellátás, az életveszélyessé vált ház helyett más lakhatási megoldás. Kinél nincs pénz cipőre, a távolsági bérletre, hogy a gyerekek eljussanak az iskolába. A kríziskezelés során meg kell szerveznünk, hogy a biztonságos otthoni környezet kialakításának segítségével túl mindig lehetővé váljon a köznevelésben való részvétel és a munkába való eljutás

A program két lábon áll: a téli kríziskezelés, mint a legkritikusabb időszak megoldása, valamint egy folyamatos készenlét a krízisalap működtetésén keresztül. A kisgyermekes családok életében további célzott tevékenységek lehetnek szükségesek, úgymint az iratok kiváltása, kórház közeli szállás biztosítása, szakellátáshoz eljutás biztosítása.

TÉLI KRÍZISKEZELÉS:

Ha a települési diagnózisban feltártuk, hogy a családok anyagi helyzete annyira súlyos, hogy a téli fűtési időszakokra rendre élelem és tüzelő nélkül maradnak, sőt, ekkorra az adományból vagy a saját megtakarításaikból szerzett bútorok és ruhák már a tűzön végzik, vagy eladták a kályhákat is, a Jelenlét Pontnak a raktárbázisában el kell különíteni ezeknek a családoknak bútorokat, ruhákat, és meg kell szervezni a kályhák kölcsönzését, a tűzifa biztosítását is.

KRÍZISALAP:

A programban rendelkezésre kell, hogy álljon forrás a nem várt, de életmentő, vagy legalábbis a családok számára egzisztenciálisan fontos kiadások fedezésére, amelyek az elérhető tárgyi adományokból (ruha, bútor, tüzelő, építőanyag, adott esetben gyógyszer) nem oldhatóak meg. Ezzel elkerülhető, hogy a családok további problémáspirálba kerüljenek akár adósságok, egészségügyi vagy lakhatási gondok területén.

A program indításától folyamatosan érdemes már készülni a télen várható intenzív segítségkérésre. A téli kríziskezelés kulcsa a fűtött helyiség biztosítása, azaz a kályhák és a tűzifa „betárazása” a telepi családok szükségleteire szabva. Párhuzamosan kell figyelni azokat az igényeket, amelyeket más tárgyi adományokkal, valamint pénzügyi forrással tudunk kezelni. Háromnegyed évente kell sort keríteni arra, hogy áttekintsük, milyen természetbeni segítséget tudunk nyújtani, és ha szükséges, fel kell tölteni a raktárainkat.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A Jelenlét program leginkább erőt próbáló időszaka a tél. A szeméttel fűtő családok hosszú sötét estéi más ritmusban telnek a telepeken, és a nyomor is tapinthatóbbá válik akkor, amikor a családok életében megint csak az aznap, esetleg a másnap megoldása az egyetlen aktuális téma. A családok megtörése ellen nem tudunk mást tenni, mint szoroson ott állni mellettük, és ha kell, tárgyi adományokkal, tüzelővel segíteni, hogy a semminél is kevesebbre elég jövedelmük egy részét legalább ne a kamatospénz törlesztése eméssze fel. Előre kell gondolkodnunk, hogy megoldhassunk nem várt nélkülözési helyzeteket, megelőzzük a nagy betegségeket, hogy éhezés vagy a lakhatatlan körülmények miatt kiemeljenek gyerekeket a családjukból. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha úgy indulunk neki a télnek, hogy tudjuk, kinek kell segítség, és azt ő el is fogadja, úgy, hogy tudja, a következő évben is számíthat ránk, ha együttműködik. Fontos, hogy egyetlen olyan ház sem maradhat, ahol nincs legalább egy fűtött szoba.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A lehetséges krízishelyzetek felmérésre kerültek?
- A segítő stáb felkészült a krízishelyzetekre? Van elegendő élelmiszer, gyógyszer, ruha, bútor stb. a raktárban, vagy adott ezekhez hozzáférés?
- Tudjuk pontosan, hogy mit finanszírozhat a krízisalap?

PREVENCIÓ

Munkánkat – bármilyen beavatkozási területről legyen szó – preventív szemlélettel végezzük. Minden tevékenység, beavatkozás preventívnek számít, amennyiben az egy krízishelyzet vagy a jelenlegihez képest rosszabb helyzet kialakulásának megelőzéséhez járul hozzá. Mivel az általunk segítették életkörülményei folyamatos segítségre szorulnak, ezért a megelőző tevékenységeinket folyamatosan figyelemben kell tartani, azt nem veszíthetjük szem előtt.

A baj tehát még nem következett be, és az általunk nyújtott segítséggel hozzájárulhatunk ahhoz, hogy ne is következzen. Vegyük például a téli krízisre való felkészülést. Amennyiben a családok úgy várják a hideg hónapokat, hogy rendelkeznek megfelelő minőségű fűtő berendezéssel, tüzelővel, számos súlyos problémát, akár tragédiát előzhetünk meg.

Így kell szem előtt tartanunk a többi beavatkozás preventív hatását, legyen szó a magzatvédő vitamin biztosításáról vagy akár a tanulást segítő szolgáltatásról.

Segítő munkánk tehát nem csak bekövetkezett krízisek, kritikus helyzetek felismeréséből és kezeléséből áll, hanem azok megelőzéséből is.

INTEGRÁCIÓ ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Amikor megérkezünk a településekre, mellbevágó, hogy mennyire nem ragadható meg az ezeken a területeken lévő súlyos és tartósan fennálló depriváció a klasszikus jövedelmi szegénység fogalmával. Itt nem szegénység van, hanem az a fajta szélsőséges és tartós nyomor, amely a helyi közösségeket is erodálja, végső soron pedig azok széteséséhez vezet.

Ez a nyomor a telepek, gettófalvak közösségeire is rányomja bélyegét: a széttöredezett közösségi kapcsolatok, a mélyszegénységben élők perspektíva nélkülsége minden önszerveződési hajlandóságukat (is) negatívan befolyásolja. Nem beszélve arról, hogy az itt tengődő emberek többsége már számtalan, többé-kevésbé „tét nélküli” felmérésnek és számos olyan kísérletnek volt alanya, amely végül a beavatkozás félbeszakadásával vagy hatástalanságával zárult, elvarratlan szálakat, megoldatlan – mert megoldhatatlan – konfliktusokat generálva és hátrahagyva.

Így hát a településeinket célzó programok egyik legnagyobb kihívása, egyben legnagyobb felelőssége is az, hogy az itt élőket képessé tegye a helyzetük megváltoztatására. Hosszú az út idáig, és meg kell hozzá keresnünk a legjobb eszközöket, partnereket, útitársakat.

MOZGÓ JÁTSZÓTÉR PROGRAM

A SZEMLÉLETÜNK

A játék fontos eszköz a közösség mélyebb dinamikáinak megértésében, a bizalmi kapcsolatok kialakításában mind a gyerekekkel és szülőkkel, mind a helyi szakemberekkel. A játéktevékenység a tanulás egyik formája, tapasztalati ismeretszerzést biztosít, sokoldalú preventív fejlesztésre ad lehetőséget. A játék alkalmat teremt arra, hogy a résztvevők önismerete

fejlődjön, hiszen megélhetik értékeiket, képességeiket és határaikat is. Lehetőség nyílik a spontán tanulás során a siker és a kudarc megtapasztalására, fejlődik a szabálykövetés és az együttműködés. A közös játék és élmény a csoportdinamika formálásának talán leghatékonyabb eszköze.

A CÉLUNK

A Mozgó Játszótér programelem célja többszörös: 1. A közösség és a közösséggel kapcsolatban álló intézmények és munkatársaik működés módjának, csoportdinamikájának megértése. 2. Bizalomépítés a családokkal és a gyerekekkel. 3. A fejlesztési szükségletek feltárása. 4. A fejlesztési tevékenység megvalósítása, elsősorban a csoportdinamika területén és a csoportkohézió megerősítése érdekében. 5. Célunk, hogy minden bevont településen olyan jól felkészült, eredményesen és rugalmasan dolgozó kollégát képezzünk ki, aki a helyi igényekhez igazodva hatékonyan alkalmazza a mozgó játszótér módszertanát és szemléletét.

A LÉPÉSEK

A Mozgó Játszótér – ami fizikai megjelenésében egy kisbusz – egy olyan mobil eszköz, amivel a munkatársak eljuthatnak minden helyszínre, ahol jelenlétük szükségessé válik (szolgáltatáshiányos térség, magas gyerekszám stb.). A kisbuszban elfér annyi játék (köztük egy ugrálóvár) és sporteszköz, amelyekkel egyszerre 100 gyerek is mozgatható, így olyan szolgáltatást tudunk nyújtani, amire nagy igény mutatkozik helyben, és tömeges kapcsolatteremtési lehetőséget kínál. Valamennyi Mozgó Játszótéren két munkatárs dolgozik, akik munkáját önkéntesek segítik.

A játszóbusz feladata nem csupán az örömszerzés, hanem egyben hatékony és „láthatatlan” eszközként is szolgál a szocializációban, a közösségfejlesztésben, a társadalmi és erkölcsi normák közvetítésében, az adott település lehetőségeinek, nehézségeinek és veszélyforrásainak folyamatdiagnózisában. A Mozgó Játszótér animátorai közvetlen mintául szolgálnak a gyerekeknek és a családjaiknak kommunikációból, konfliktuskezelésből és együttműködésből egyaránt.

A Mozgó Játsszóterek és az azokat működtető kollégák rendszeresen megjelennek a programba bevont településeken, szakmai és bizalmi kapcsolatot építenek ki a helyi szereplőkkel és a program megvalósítóival. A játszóbusz munkatársai a gyermekeknek fejlesztő, közösségépítő és élményprogramokat szerveznek, amelyek az összetartozást erősítik, az integrációt fejlesztik. A Mozgó Játsszóter minden, a településeken és telepeken dolgozó helyi szakembernek, munkatársnak, komplex Jelenlét munkát végző szociális munkatársnak egyaránt hozzáférhető szakmai segítséget nyújt. Emellett krízishelyzetekben is hívható, hiszen módszerei segítséget nyújthatnak a közösségen belüli feszültségek kezelésében, családok életvezetési képességének javításában, fejlesztésében és megőrzésében. Munkatársainknak és az érdeklődő helyi szakembereknek folyamatosan játékkészség-fejlesztő képzéseket, műhelyeket biztosítunk.

A játszóprogram érkezése előtt egyeztetünk a helyi program vezetőkkel, bemutatjuk eszközeinket, módszereinket. Felvesszük a kapcsolatot a helyi önkormányzattal, oktatási és szociális intézményekkel, civil szervezetekkel, egyházakkal, és kérjük együttműködésüket. Felmérjük, hogy milyen helyi igények és lehetőségek vannak, majd ezekhez és a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva tervezzük meg a mozgó játszótéri programot. A játszóbusz egy elektronikus jelzőlapon, a tervezett játékalkalom paramétereinek leírásával, előjegyezhető. A megkeresés után a munkatársak felveszik a kapcsolatot a helyi kollégákkal, egyeztetik az időpontot és időtartamot, az életkori sávot, a létszámot, a helyszínt, a játékalkalom tematikáját, eszközigényét stb.

A Mozgó Játsszóter egyben a diagnózis eszköze is, és a „megérkezés” folyamatában a családok felé egy fontos jelzés, hogy akkor is, ha még nincsenek az egy-egy gyermekre vagy családra szabott beavatkozások, a Jelenlét program elkezdődött. Ezért az a cél, hogy az első fél évben már „megtörténjen az első játszás” a helyben dolgozó Jelenlét szociális munkatársainak szervezésében, együttműködve a település intézményeivel. A második félév feladata a játszás módszertanának átadása a helyi csapat számára, hogy a közösségi programokba, köztük nyári táborokba, valamint a tanoda típusú tevékenységekbe integrálni tudják a játékokat, a korosztályokra és csoporthelyzetekre szabott tevékenységeket.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A leghátrányosabb területeken élő gyermekek életéből sokszor hiányzik a játék, mint örömforrás és mint fejlesztő eszköz. Ezek a gyermekek érzelmileg, szociálisan, lelkileg és fizikailag is ingerszegény környezetben élnek, ami korlátozza az életesélyeiket, és akadályozza a társadalomba való sikeres beilleszkedésüket. A mélyszegénységben élő gyermekeknek gyakran nincsenek játékaik, emellett sokszor játszóterek sincsenek, és a pénzügyi források hiánya miatt esély sincs arra, hogy a közeljövőben létrejőjenek ilyen közösségi terek. A Mozgó Játszótér tehát nem csak a Jelenlét program zászlóshajója, hanem a megérkezésben és a program folyamatában is fontos szerepet játszik, hiszen mindezek pótlásában erre tudunk építkezni. Akkor végzünk jó munkát, ha a játék közben a résztvevők megélik az értékeiket, kibontakoztathatják képességeiket, erősödik az önbizalmuk és nyitottabbá válnak mások iránt. A cél az, hogy a résztvevőink a játékot, mint egy spontán és ösztönös dolgot éljék meg, és ehhez nekünk a lehető legjobban fel kell készülnünk: meg kell ismerni a helyszínt (a helyi adottságokat, terepviszonyokat), a település különböző mutatóit, a lehetséges helyi segítőköt (akik lehetnek fiatal önkéntesek, a Jelenlét program munkatársai, de szülők-nagyszülők is). Fontos ismerni a résztvevők eddigi játéktapasztalatát is: ha a gyerekek már ismerik a játékok normáit, az együtt játszás szabályait, akkor lehet összetettebb, bonyolultabb játékokkal is készülni.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A helyi segítők részt vesznek a Mozgó Játszótér alkalmain?
- A hétköznapiakon játszunk a gyerekekkel? Tervezünk, és napi szinten része a Jelenlét Pont munkájának a gyerekekkel való játék?
- A település családjai számítanak az alkalomra, és el is jönnek?
- A játszóbusz munkatársai visszajeleznek a közösség közhangulatával, a település intézményeinek állapotával és erőforrásaival kapcsolatban?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A központi koordináció segítségével lehet igényelni a mozgó játszóterés alkalmakat, és a képzésekkel kapcsolatban is ők szervezik a regionális csapatoknak a szakmai műhelyeket.

SPORTPROGRAMOK SZERVEZÉSE

A SZEMLÉLETÜNK

A felzárkózó településeken indított sportfoglalkozások elsősorban közösségformáló programok. Sportolás közben a szabályok mentén történő együttműködést tanulják meg a gyerekek, nem a szokásos fizikai erőviszonyok, hanem a csapathoz való hozzájárulásuk, szerepük szerint. Egy fociedzés egyszerre mozgás, tehetséggondozás, kapcsolat- és közösségépítés, nevelés, diagnózis, érzelmi kötődés megerősítése és személyiségfejlesztés – a sport ebben az értelemben a szociális munka eszköze.

A CÉLUNK

A sport figyelmet irányít nemcsak a legelesettebb, legszegényebb családok gyerekeire, hanem a zárkózott, addig megközelíthetetlen fiatalokra is. A sport révén könnyebben lehet kapcsolódni, utat nyitni. A szabályok keretezte sport ugyanakkor nem csupán az egyéni fejlődésünk fontos eleme, hanem hozzásegít a közösségbe való beilleszkedéshez is. Egy sikeresen megoldott mozgásos feladat változást hozhat a közösségi kapcsolatrendszerben, egy jól kiválasztott játékkal megmutatkozhat az egyéni teljesítmény közösségi értéke is, hiszen a közös célok eléréseért történő egyéni tevékenységnek fontos közösségteremtő ereje van.

A program legfontosabb célja a játék és örömszerzés, illetve a társakkal való építő együttlét. A csapatban való működés lényege, hogy kiemelt figyelmet fordítunk az alapvető viselkedési normák elsajátítására és a fair play szemlélet megtanítására.

Alapvető célunk a szociális munka támogatása, a rendszeres versenyek (bajnokságok) helyi, regionális és országos szintű megszervezése révén segítjük, a gyerekek integrációját, a felhőtlen örömjáték lehetőségének megteremtését, az utazás és ismerkedés élményét (“kinyílik a világ”) és a hátrányos helyzetben élők egészségtudatos, sportos életmódjának kialakítása.

A LÉPÉSEK

A program a gyermekek fejlesztését a heti rendszerességű edzéseken egyéni (technikai-taktikai) és játékszervi ismeretekkel, csapatok közti játékokkal, valamint környékbeli mérkőzések és regionális, országos tornák megrendezésével valósítja meg.

A települések diagnózis alapú felmérése után tudjuk elindítani a sporttevékenységeket. Ahol erre nincs megfelelő infrastruktúra, ott a közösségi házak udvarában vagy közvetlen környezetében szervezzük meg a sportfoglalkozásokat.

A helyszíneken folyamatosan keressük azokat az önkénteseket és edzőket, akik a délutáni sportfoglalkozásokat vezetik. A lehetséges munkatársak kiválasztásakor fontos szempont, hogy nem elsősorban szakképzett edzőket, hanem inkább elhivatott és példaértékű személyeket kérünk fel a foglalkozások megtartására.

A település adottságainak függvényében a Jelenlét Ponttal, vagy más, helyben működő szervezetekkel partnerségben szervezzük a rendszeres foglalkozásokat. Önkéntesek segítségével bővíthetjük a választható sportágak körét, így a fociedzéseken túl lehetőség nyílna teqballozni, asztaliteniszezni, valamint különböző küzdősportok foglalkozásai is elérhetőek. Amennyiben szükséges, a sportprogramokon résztvevőknek a heti rendszerességű edzés mellett további lehetőséget is kell biztosítani: focitornák, sportnapok, esetleg külön edzés.

A sportfoglalkozásokat vezető szakember munkája komplex, összetett feladat. Nem egyszerű „edzőként” van jelen a fiatalok életében, hiszen az edzés itt nem a bemelegítéssel kezdődik, hanem közös étkezéssel, beszélgetéssel. A foglalkozások elválaszthatatlan eleme a szociális munka: a figyelmes edző észreveszi, ha egy gyermeknek nincs rendes ruhája, ha valami drámai esemény történt otthon, ha bukásra áll az iskolában. A sportfoglalkozás tehát jelzőrendszerként is funkcionál, amely nélkülözhetetlen a helyi Jelenlét program számára.

A Jelenlét programban a gyerekek és a fiatalok szabadidős tevékenységeinek körét a közösségfejlesztés érdekében minél előbb ki kell nyitni a csapatsportok irányába. Éppen ezért a diagnózis elkészítésekor kitüntetett figyelmet kell kapnia annak, hogy a helyi közösségben milyen sportágakra van fogadókészség, milyen intenzitással és helyszíneken lehet edzéseket, foglalkozásokat tartani. A hiányzó infrastruktúra és felszerelés nem akadály, már ezek beszerzése, pótlása előtt el lehet kezdeni építeni a helyi „csapatokat”. A program beindulása után az edzéseket heti rendszerességgel kell megszervezni, aztán előbb regionális mérkőzéseket lehet szervezni, majd bekapcsolódni az országos tornák rendszerébe.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A leghátrányosabb területeken élő gyermekek életéből sokszor hiányzik a közösségként megélt mozgásos játék, mint örömforrás és mint fejlesztő eszköz. A csapatsport kereteinek megteremtése lehetőséget ad arra, hogy építő módon töltsék együtt az időt a gyerekek, a kamaszok – és idővel a felnőttek is. Az edzésekbe fokozatosan, gondosan felépített ösztönző rendszerrel lehet bevonni a gyerekeket, biztosítva a hiányzó felszerelést, de elvárásokat is támasztva a szabályok betartásával, a csoportért történő felelősségvállalással kapcsolatban. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha a gyerekek rendszeresen járnak edzésre, és a sportban nem csak örömeiket lelik, hanem megerősítő visszacsatolást is kapnak, és a csapattagok összetartása kölcsönösen támogató kapcsolatokká érik. Egyéni szinten is fontos eredményeket tudunk elérni akkor, ha a tanulási kudarcok vagy családi problémák feloldása érdekében a sporton keresztül tudjuk megerősíteni a gyerekeket.

Az edzésnek és az edzőnek fontos és állandó szerepe van a gyerekek életében, így foglalkozás lehetőség szerint ne maradjon el, rossz idő esetén egyéb közösségi programmal (beszélgetés, társasjátékozás, taktikai megbeszélés) tartsunk rendhagyó edzést a Jelenlét Ponton.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Bajnokságoktól függetlenül figyelünk arra, hogy az összegyűlt gyerekeket „megmozgassuk”?
- Szervezünk különböző sportprogramokat, ahol mindenki kipróbálhatja magát?
- Felismerjük a tehetséget, amire egy szakember (edző, sportkoordinátor) figyelmét fel kellene hívni?
- A sporton keresztül melyik gyerekek kell megerősítést adnunk ahhoz, hogy könnyebben kezelje az iskolai vagy családi kudarcokat?
- Van olyan fiatal vagy felnőtt a helyi közösségben, akit önkéntesként be lehet vonni az edzések megtartásába, a programok szervezésébe?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A sport szakterületi vezetők és regionális koordinátorok segítenek a tevékenységek helyi megtervezésében, az infrastrukturális háttér és a felszerelés biztosításában, az edzők és önkéntesek toborzásában.

SZIMFÓNIA PROGRAM

A SZEMLÉLETÜNK

A Máltai Szimfónia program egy szociális zenei program, a szociális munka egy speciális módszere

A CÉLUNK

A Máltai Szimfónia program célja, hogy csoportos zenetanítással közösséget, zenekart építsünk, és ezzel kívánunk elérni a gyermekek személyiségében, készségeiben, életében fejlődést, pozitív irányú változást, önismeretüket, önbizalmukat erősíteni, hasznos szabadidő-eltöltési alternatívát kínálva nekik.

A LÉPÉSEK

A Szimfónia program első lépése a megfelelő zenetanárok kiválasztása. A zenetanárok számára intenzív szakmai és módszertani felkészítést nyújtunk, hiszen a csoportos zenei foglalkozások gyakorlata távol áll a hagyományos zeneiskolai módszerektől. A településen a gyerekek toborzása hangszerbemutatóval történik. A zenetanár munkájának szerves része a szociális munkatárssal együttműködve a közösséggel való kapcsolatépítés. Fontos, hogy a foglalkozásoknak megfelelő helyszínt alakítsunk ki, ahol megkezdhetjük a csoportfoglalkozások és a rendszeres közösségi programok szervezését, megvalósítását. 1-2 hónap elteltével megtarthatjuk az első zenés családlátogatásokat, illetve „minikoncertet”, majd onnan tudatosan készülünk az első, nagyobb körben meghirdetett, valamilyen ünnepkörhöz kötődő koncertre, illetve más szimfóniás zenekarokkal való első közös koncertre. Rendszerint ekkora kialakul egy összeszokott csapat, akik „minitáborokban” vehetnek részt.

A Szimfónia program első lépése a megfelelő zenetanárok kiválasztása; olyan zenetanárokat várunk, akik fokozott szociális érzékenységgel rendelkeznek, képesek a szegénységről méltósággal beszélni és gondolkodni, a szociális célkitűzéseket szem előtt tartani, részt vállalnak a szociális problémák kezelésében, idővel pedig példaképpé válhatnak, ami óriási felelősség, de egyben a szépsége is a munkának.

A zenetanárok intenzív szakmai és módszertani felkészítésére nagy hangsúlyt fektetünk, ezért azokat, akik szeretnék munkatársként csatlakozni programunkhoz, meghívjuk helyszínekre, táborokba, hogy lássák, kézzelfoghatóvá váljon számukra, mit is jelent ez a hivatás.

A csoportos és egyéni foglalkozások egyaránt megjelennek a kezdetektől fogva. Az eleinte utánzás alapján történő játék elméleti háttere hamar értelmet nyer, amikor speciálisan a programhoz kifejlesztett kottákból (színek és számok használatával) kezdünk tanítani. Az ehhez kapcsolódó tapasztalatainkat, tudásunkat, szakmai anyagainkat belső képzések során adjuk át az új munkatársaknak. Egy interaktív hangszerbemutatón „toborozzuk” a gyerekeket: a legideálisabb, ha már meglévő szimfóniás zenekarral megyünk a helyszínre, hogy a gyerekek lássák, pár év kitartó zenetanulással milyen szintet érhetnek el. De vendégtanárokat, más helyszínen tanító kollégákat is bevonhatunk a megmozdulásba. A cél, hogy egy színes, jó hangulatú, közösségi, zenekari élményt nyújtó foglalkozás legyen, ahol a gyerekek ki is próbálhatják a hangszereket.

A programunk fontos része a közösségfejlesztés, amelyet – lehetőség szerint – a szociális munkatárssal közösen végzünk. Ennek kiemelt részét képezik, a helyi szereplők megismerése, a helyi segítők bevonása, az iskolai működés feltérképezése, és a már meglévő zenei hagyományok, hagyatékok feltérképezése, tovább építése, helyi programok szervezése.

A helyszíneink kialakítása nagyfokú rugalmasságot és kreativitást igényel munkatársainktól. Az ideális szimfóniás helyszín ismérvei közé tartozik, hogy állandó teremben tudunk foglalkozást tartani, ahol a zenélés mellett jó betérni, beszélgetni, amelyet kedvünkre díszíthetünk, szőnyeget rakhatunk le, lehetőségünk van körben leülni. Fontos, hogy a

hangszereinket biztonságban tudjuk, tehát a tárolásukra, és egyben a működésünk megkezdéséhez egy zárható szekrény elengedhetetlen feltétel.

A csoportfoglalkozások kereteinek – foglalkozással érintett napok, időszáv, helyszín, terem, gyerekek szétosztása stb. – kialakítását közösen tesszük meg az iskolai, a közösségi házbeli, a tanodai kollégákkal és a gyerekekkel együtt. Amennyiben iskolai rendszerhez tudunk kapcsolódni, szükséges utánajárni, be lehet-e illeszteni az iskolai tanrendbe a zeneórákat. Felmérjük a hangszerszükségletet, de addig is olyan óratervvvel készülünk, ami ritmusfejlesztő és egyéb játékokat tartalmaz. Egy idő után feltérképezhetjük a differenciálás lehetőségeit, hogy mindenkit a képességei és lehetőségei(nk) szerint oktathassunk. Ezek után kialakul a rendszeresen járó gyerekek köre, akikkel megkezdhetjük a zenekar építését, megtarthatjuk az első összp próbákat, közösségi programok (például koncertlátogatás, közös főzés, Ki mit tud?) szervezését, és körvonalazódhat, hogy kik lesznek az első csapatépítő minitáborunk résztvevői.

A következő lépés, hogy kialakítjuk az első ünnepkörhöz (pl. karácsony) kapcsolódó koncert repertoárját, amelyre tudatosan kezdhetünk készülni. Ezt a koncertet már szélesebb körben hirdethetjük meg, nemcsak a gyerekek hozzátartozóit, hanem akár az egész település lakosságát meghívhatjuk, nem megfélelkezve azokról a személyekről, akikkel együtt fogunk működni a jövőben: más szervezetek munkatársai, a családsegítő, a védőnő, a polgármester. Más szimfóniás zenekarokhoz való csatlakozás és közös koncert lehet a következő megmozdulás.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Tudjuk támogatni a zenetanár munkáját előzetes csapatépítéssel vagy közös énekléssel?
- Megfelelő helyszínt sikerült kialakítani a zeneoktatáshoz?
- Szükség van a zeneoktatás alkalmain uzsonnára, esetleg párhuzamos foglalkozásra az éppen nem zenélő gyerekeknek?

- Olyan programokat szervezünk, amelyek motiválják, inspirálják a fiatalokat, és amelyekre szívesen járnak?
- Programjaink által épül a közösség és a bizalmi légkör?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Fete program régiós koordinátorai kísérik és támogatják a zenetanárokat, de a településen dolgozó segítőkkel is szoros együttműködésben végzi tevékenységét a zenetanár, így tőlük is bármikor kérhet segítséget. Elengedhetetlen az iskolával, a gyermekvédelmi ellátórendszer munkatársaival az élő együttműködés kialakítása, valamint a már meglévő zenei hagyományok, hagyatékok feltérképezése.

A feladatok ütemezése:

- Megfelelő zenetanárok kiválasztása.
- Hangszerbemutató megszervezése és lebonyolítása a program 1. hónapjában.
- A zenetanárok felkészítése az első 3 hónapban nagyfokú intenzitással történik.
- A közösséggel való kapcsolatépítés – amennyiben lehetséges a szociális munkással, segítőtvel közösen – a program első hónapjában.
- Megfelelő helyszín kialakítása a program 2-3. hónapjában.
- Csoportfoglalkozások megkezdése a program 2-3. hónapjában.
- Kialakul a stabil rendszeresen járó gyerekek köre (minimum 10 fő) a program 5. hónapjáig.

- Rendszeres közösségi programok a program 4-5. hónapjától folyamatosan.
- Ünnepkörhöz kapcsolódó koncertekre való készülés folyamatos – minimum 8 fővel az első félévben.
- Más szimfóniás zenekarokkal való első közös koncert (minimum 3 fővel) az első évbe
- Minitábor megszervezése és megvalósítása a 2. évben.

EGÉSZSÉGÜGY

Az ország legnehezebb helyzetű településein élő emberek sok hátránnyal szembesülnek, ezek jelentős része az egészségügyi ellátások nehézségeiből, illetve azok hiányosságából adódnak. A felzárkózó települések harmadán betöltetlen a háziorvosi praxis, a településen élők egészségügyi rendszerekhez való hozzáférése jóval elmarad az országos átlagtól. Az egészségügyi ellátások, egészségmegőrző programok és szolgáltatások korlátozottan hozzáférhetőek, illetve a mélyszegénységben élők számára legtöbb esetben nem megfelelően valósulnak meg.

GYERMEKSZEMÉSZETI SZŰRÉSEK

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét program településein a felnőttek és a gyermekek körében egyaránt sok a feltáratlan és ellátatlan betegség, egészségkárosodás. Ezen szeretnénk enyhíteni a telemedicina szolgáltatásokkal.

A CÉLUNK

A Jelenlét program településein a felnőttek és a gyermekek körében egyaránt sok a feltáratlan és ellátatlan betegség, egészségkárosodás. Különösen kritikus a szemüveg hiányának és a kezeletlen szemészeti problémáknak a köre, hiszen a családok nehezen és ritkán jutnak el szűrésre, ha pedig el is jutnak, a szemüvegek kiváltására sokszor nincs meg a forrás, emellett a látásproblémás gyermekek iskolai lemaradása is már- már behozhatatlan. A gyermekszemészeti szűrőprogram célja, hogy a felzárkózó településeken élő összes gyermek látását felmérjük, és ahol szükséges, végleges megoldást adjunk a látásproblémára. Szeretnénk azt is elérni, hogy a

gyermek szívesen és büszkén viseljük szemüvegeiket, azaz kialakuljon a szemüvegviseelés kultúrája körükben is.

Célunk a szemüveget kapott gyermekek követése és kontrollálása is, mert aki egyszer szemüveget, szemészeti ellátást kapott, annak utána rendszeres szűrésre/kontrollálásra van szüksége.

A LÉPÉSEK

A gyermekszemészeti szűrőcsapat egy optometristából, egy csoportvezetőből, négy asszisztensből és két fő műszaki szakemberből áll. A 6-7 fős szűrőcsoport heti rendszerességgel indul útnak az előre meg- szervezett szűrési helyszínre, ahol a helyi kollégák fogadják és segítik a csapatot a minél zökkenőmentesebb szemészeti szűrés érdekében. Ez egy, az NNK-tól átvett és felújított szűrőbuszon történik, amely modern gyermekszemészeti rendelőként működik.

Amennyiben szükséges, már a szűrőbuszon felírja az optometrista kollégánk a szemüveget, és a vizsgálat után a gyermekek ott helyben kiválaszthatják a nekik tetsző divatos, új szemüvegkeretet. A szűrés után legkésőbb 2-3 héttel postán juttatjuk el az általunk gyártott szemüvegeket a települési koordinátoroknak. A különböző szembetegségben szenvedők gondozásba vételét, szakorvosi ellátását (akár szemműtétet) is megszervezzük, kis pácienseinket pedig végigkísérjük az egészségügyi rendszer útvesztőin.

A helyi diagnózisban feltárt egészséghelyzet további pontosítása és a gyerekek jobb ellátása érdekében a program első éve során meg kell valósítani egy gyermekszemészeti szűrési csomagot. Ennek része kell, hogy legyen a szükséges szemüvegek elkészíttetése és eljuttatása a gyermekeknek.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A gyermekek egészségmegőrzése és fejlesztése a Jelenlét program egyik kiemelt célja. Az egészségügyi ellátás megszervezésén túl további feladat, hogy a gyerekek tanulják meg hordani is a szemüveget, vigyázzanak rá, és ha újabb beavatkozásra lenne szükség – ha kell, a segítségünkkel –, a szülők is lépjenek.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- A szemészeti szűrés lehetőségéről minden helyi gyermek családja tudomást szerzett?
- A szemészeti szűrést megfelelően hirdetjük? Biztatjuk a családokat a részvételre?
- A szűrés utánkövetése (további vizsgálatok, esetleges mű- tétek) és az azokra való eljutás megfelelően van megszervezve?
- A szemüveget kapott gyerekeket kísérvük szociális munkával annak érdekében, hogy a szemüvegüket hordják, tisztítsák és vigyázzanak rá?
- Foglalkozunk azokkal a gyermekekkel, akiknek sérült a szemüvege? Elintézzük, hogy minél hamarabb új szemüveghez jussanak?
- Amennyiben felismertük egy gyermeknél, hogy látás problémája van, megtettük a megfelelő lépéseket annak orvoslása érdekében (kapcsolatfelvétel a Gyermekszemészeti Szűrő-csoporttal)?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az egészségügyi szűrőcsapat saját koordinációjában szervezi a szűréseket. Ezek megszervezéséhez szükség lehet a polgármesterek, a háziorvosok és a védőnők támogatására is – velük érdemes a regionális koordinátorokkal karöltve egyeztetni.

HÁZIORVOSI ELLÁTÁS MEGERŐSÍTÉSE TELEMEDICINA ESZKÖZÖKKEL

Több évtizedes megvalósítási tapasztalataink szerint a helybe vitt, szociális munkával megerősített szűrővizsgálatok, és egyes terápiás megoldások hatékonyak és eredményesek, ezért az ezeken a településeken élőkhez el kell vinni az orvosi ellátást, amelynek leghatékonyabb módja a telemedicina.

A telemedicina alkalmazásával el szeretnénk érni, hogy az összes felzárkózó településen legyen rendszeres orvosi ellátás, ennek keretein belül elsősorban háziiorvosi, belgyógyászati és gyermekgyógyászati rendeléseket szeretnénk megvalósítani. A telemedicina olyan egészségügyi szolgáltatás, amely során az ellátásban részesülő és az ellátó személy közvetlenül nem találkozik, az orvossal a kapcsolat online jön létre, míg a helyszínen a pácienssel szakképzett ápoló foglalkozik személyesen. Fontos látni, hogy a telemedicina alkalmazása nem tudja teljes mértékben kiváltani a „hagyományos”, találkozáson alapuló orvosi rendelést, de hatékony segítséget nyújt az orvosi ellátáshoz való hozzáférésben.

SPECIÁLIS PREVENCIÓ

Az aprólékosan elért eredményeink egy pillanat alatt romba dőlhetnek, ha a drog beszerzése köré rendeződő napi túlélés felé mozdul el a családok élete. A drog helyben újraírja az együttműködés lehetőségét a közösség és a családok szintjén is: a hétköznapivá váló bűnözés, a traumatizált áldozatok és a családon belüli erőszak normalitássá válása közben a programjaink csak párhuzamos világot építenek, miközben áttörhetetlen kerítések közé szorulunk be és lemondunk az érintett családokról.

A SZEMLELETÜNK

A Jelenlét Pont egy olyan biztonságos tér, ahol ott állunk a segítséget még kérni nem képes függők és áldozatok mellett is, hogy közösen találjuk meg az utat a megoldásokhoz. Nem kérünk számon, nem szabunk feltételeket – a feladatunk az, hogy segítsük az aktuális ártalmak minimálisra csökkentését, és ott legyünk, amikor valakinek ki kell lépnie egy bántalmazotti helyzetből, meg kell oldania egy számára kezelhetetlen problémát vagy konfliktust. Célunk, hogy a segítségkérés lehetőségét hétköznapivá, természetessé tegyük.

A CÉLUNK

A kilátástalan élethelyzetből való menekülési eszközként széles körben használt alkohol és kábítószer okozta függőségek a legtöbb településen tetten érhetők.

A prevenciós programok célja, hogy ellensúlyozzuk a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok fejlődését kockázatos tényezőket, megakadályozzuk a már kialakult addikciók okozta károk további súlyosbodását, erősítsük a szerhasználók motivációját a változásra és adott esetben konkrét segítséget biztosítsunk a leszokást támogató rehabilitációs programokhoz való hozzáféréshez. Az elért eredmények adott esetben erőforrást jelenthetnek az egész település számára, reményt adhat a mélyponton lévőknek és bátorságot adhat a segítség elfogadásához.

A LÉPÉSEK

A prevenciós program elindításához az első lépés a helyi kábítószerhelyzet részletesebb megismerése, egyfajta „másoddiagnózis” elkészítése. A települések a felmérés eredményétől függően tudnak szolgáltatásokat igénybe venni.

A települési szintű szociális diagnózisok, a cselekvési tervek, valamint a telepi szerhasználatot vizsgáló hazai kutatások is egyértelműen mutatják, hogy a legszegényebb településeken az alkohol- és a visszaélésszerű gyógyszerhasználat mellett erősen jellemző a különböző kábítószeres használat is. A használat és az elterjedtség azonban jelentős eltéréseket mutat települési szinten. Azokon a településeken, ahol intenzívebben jelen vannak ezek a szerek, ott is kiemelkedő arányban az ún. dizájner drogok (kristály, herbál) használata is jellemző, de előfordulnak klasszikus kábítószeres használatok is. Mivel egy viszonylag új jelenségről van szó, és a hazai addiktológiai ellátórendszer korábban is kapacitásproblémákkal küzdött, így rendszerszintű, érdemi válaszok nem születtek a probléma kezelésére. A program első lépéseként a terepen dolgozó szakembereknek biztosítjuk azt a szakmai háttérrel és módszertant, amivel el lehet kezdeni a drogprobléma feltárását és kezelését. A településen élők, de sok esetben a segítők is nagyon kevés hiteles információval rendelkeznek a droghasználatról és függőségről. Rövid, könnyen érthető információkat tartalmazó kiadványok/szórólapok segíthetnek benne, hogy a legfontosabb tudnivalók mindenki számára elérhetőek legyenek. Célunk, hogy olyan jelzőrendszert alakítsunk ki, amely érzékeny a droghasználat és a függőség észlelésére, és rendelkezik azokkal a formális és informális kapcsolatokkal, akiktől és ahol segítséget tud kérni. Ezen felül a speciálisan telepi környezetben élő gyerekeket célzó iskolai drogprevenciós program a köznevelési intézményeken keresztül valósulhat meg. A jelzőrendszer által feltárt egyéni esetekkel kapcsolatos esetvitelben a drogprevenciós szakmai stáb segít, hogy az ügyfelet bejuttassa a rehabilitációra, vagy motiválja a droghasználat abbahagyására, segítse a pszichiátriára való bekerülést.

Szenvedélybetegségek kezelése és drogprevenációs tevékenység indítása

A települési szintű szociális diagnózisok, a cselekvési tervek, valamint a telepi szerhasználatot vizsgáló hazai kutatások is egyértelműen mutatják, hogy a legszegényebb településeken az alkohol és a visszaélészerű gyógyszerhasználat mellett erősen jellemző a különböző kábítószeres használat is. A használat és az elterjedtség azonban jelentős eltéréseket mutat települési szinten. Azokon a településeken, ahol intenzívebben jelen vannak ezek a szerek, ott is kiemelkedő arányban az ún. dizájner drogok (kristály, herbál) használata a jellemző, de előfordulnak klasszikus kábítószeres használatok is. Mivel egy viszonylag új jelenségről van szó, és a hazai addiktológiai ellátórendszer korábban is kapacitásproblémákkal küzdött, így rendszerszintű, érdemi válaszok nem születtek a probléma kezelésére. A program első lépéseként a terepen dolgozó szakembereknek biztosítjuk azt a szakmai háttérrel és módszertant, amivel el lehet kezdeni a drogprobléma feltárását és kezelését. A településen élők, de sok esetben a segítők is nagyon kevés hiteles információval rendelkeznek a droghasználatról és függőségről. Célunk, hogy olyan jelzőrendszert alakítsunk ki, amely érzékeny a droghasználat és a függőség észlelésére, és rendelkezik azokkal a formális és informális kapcsolatokkal, akiktől és ahol segítséget tud kérni. Ezen felül a speciálisan telepi környezetben élő gyerekeket célzó iskolai drogprevenációs program a köznevelési intézményeken keresztül valósulhat meg. A jelzőrendszer által feltárt egyéni esetekkel kapcsolatos esetvitelben a drogprevenációs szakmai stáb segít, hogy az ügyfelet bejuttassa a rehabilitációra, vagy motiválja a droghasználat abbahagyására, segítse a pszichiátriára való bekerülést.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Fontos, hogy megértsük az érintettség szintjét, és az addikciók miatt eleve rendkívül nehezen elérhető családokra sikerüljön valamilyen rálátást kapnunk – akár más programokon keresztül –, hogy legalább a jelzőrendszerbe bekerüljenek.

A prevenciós lehetőségeket folyamatosan biztosítani és fejleszteni kell, mert amíg a gyerekek szabad játékaiban visszatérő motívum az anya- és gyerekverő apa, a bedrogozottság, mint menő állapot, addig nekünk egy ellenpontot, pozitív mintát kell biztosítani és ezt a mintát hétköznapivá, kézzelfoghatóvá kell tenni.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Tudunk a prevenciós programokról tájékoztatást adni?
- Van a csapatban olyan, aki speciális tudással, tapasztalattal, gyakorlattal bír ezen a területen, és prevenciós tevékenységben részt tud venni?
- Vannak-e az ellátottjaink között olyanok, akik szerfüggőséggel küzdenek és segítséget kérnek?
- Vannak-e olyan szerhasználók, akikkel semmilyen kapcsolatunk nincs, de a településre nézve problémát jelentenek?
- Milyen kapcsolatunk van az illetékes pszichiátriával/addiktológiával/rendőrséggel/vagy egyéb kapcsolódó társintézményekkel?
- A drogtérkép állításaival egyet tudunk érteni? Figyeljük a változásokat. Az abban megfogalmazott feladatok megvalósulnak-e?
- Van-e olyan formális vagy informális ifjúsági csoport, akiknek célszerű lehet prevenciós foglalkozást szervezni.

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Prevenciós szakterület országos koordinációval működik, egyre bővülő régiós csapatokkal kiegészülve. Minden településcsoporthoz tartozik egy szakterületi kolléga, aki bármikor

kereshető a felmerülő kérdésekkel. Együttműködés szempontjából fontos, hogy az illetékes addiktológiai ellátót, pszichiátriát, egyéb társintézmények elérhetőségét ismerjük, adott esetben bátran használjuk.

A helyi diagnózis a szenvedélybetegségekre, bűnözésre és áldozattá válásra vonatkozóan rögzített információit egy másoddiagnózisban mélyítjük el a program első fél éve során, amelyet egy intézkedési tervé fordítunk le. Az első év végén elindulnak a belső képzések. A szenvedélybetegségek kezeléséről alprogramban a cél, hogy „beszéljünk közös nyelvet”, és legalább egy munkatárs vegyen részt az „Addiktológiai alapfogalmak” képzésen. A drogprevenációs tevékenységek kapacitásaink függvényében megjelennek az iskolákban. Cél, hogy a második év végén már reális képünk legyen a település érintettségéről, a szerhasználókról, meglegyenek az alapszintű prevenációs lehetőségeink és eszköztárunk, adott esetben pedig rendelkezünk azzal a tudással és együttműködéssel, hogy a konkrét esetvitel vagy ellátásba juttatás lehetősége is megjelenjen.

GYERMEKVÉDELEM

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét Program legfontosabb funkciója a gyermekek támogatása és szülők képessé tétele arra, hogy olyan családi környezetet, mintát és biztonságot tudjanak nyújtani gyermekeiknek, ahol azok testi, lelki, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődése biztosított. A mélyszegénységben élő családokban gyermeket nevelő felnőttek szülői kompetenciáik fejlesztésében is sokkal több nehézséggel kell szembenézniük egyrészt egzisztenciális helyzetük miatt, másrészt a generációról generációra öröklődő nevelési mintázatuk miatt. Munkánk során testközelből látjuk a településeinken élő, sokszor kilátástalan helyzetben lévő családok nehézségeit,

problémáik okait, melyre a szociális munka, valamint a Jelenlét módszereivel és eszközeivel (kompetenciahatárainkat tartva) igyekszünk úgy hatni, hogy segítő tevékenységünk a szülők képessé tétele mellett a gyermekek legfőbb érdekének védelmét, életkörülményeik, lehetőségeik javulását célozzák, saját családjukban történő nevelkedésüket támogassák.

A CÉLUNK

A program minden eleme a szülők képessé tételét és a gyermekek helyzetének javulását támogatja. Ha a gyermeket nevelő szülők a Jelenlét támogatásával és szolgáltatásaival sem képesek a tőlük elvárható, biztonságos és a megfelelő fejlődésre alkalmas módon ellátni gyermekeiket, a program megvalósítóinak be kell vonnia más jelzőrendszeri tagokat a gondozási folyamatba. Jelzőrendszeri tagként a kiszolgáltatók helyzetben lévő gyermekek érdekét szem előtt tartva erkölcsi és jogszabályi kötelezettségünk is, hogy ott, ahol az együttműködésen alapuló segítségnyújtásunk nem sikeres, az önmagukért kiállni nem tudó gyermekek támogatása érdekében megindítsunk olyan folyamatokat, amely a Jelzőrendszer működésbe hozza, és olyan eszközöket is képes bevetni, amely kívül esik a program kompetenciáinak körén. A jelzőrendszer aktiválása nem jelenti feladataink végét, a gyermekvédelmi vagy hatósági eljárások eszközrendszerünkkel és erőforrásainkkal való támogatása a továbbiakban is dolgunk.

A LÉPÉSEK

Tekintettel arra, hogy a gyermekvédelmi tevékenység végzésének szabályait több jogszabályban definiálták, a Fete program munkatársai számára készült egy Gyermekvédelmi- és Áldozatsegítő Protokoll, amely a vonatkozó szabályok, lehetőségek és kötelezettségek, eljárások, illetve önkormányzati, civil és állami intézményi rendszerek bemutatását tartalmazza. A protokoll minden megvalósító szervezet által elfogadott, kötelezően követendő működési szakmai útmutató.

A szakterület működése több pilléren nyugszik. Az első pillér a helyi megvalósító munkatársak képzése és fejlesztése, meg kell ismerniük a gyermekvédelem alapfogalmait, rendszerét és a lehetséges intézkedéseit, hogy az így megszerzett tudás birtokában képesek legyenek a veszélyeztető körülmények felismerésére és ezzel kapcsolatos jogszabályi kötelezettségeikre úgy, hogy emellett tisztában vannak saját kompetenciahatáraikkal. Tudniuk kell a Jelzőrendszeri tagságból fakadó kötelezettségeiket, a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatók tevékenységét, a különböző eljárási formákat és azok fokozatait, hogy be tudják azonosítani a Fete mely eszközeit és erőforrásait tudják felajánlani az adott gondozási folyamat sikeressé tételéhez. Nem utolsó sorban képesnek kell lenniük arra, hogy helyben a szakmai kapcsolatrendszerüket kiépítsék, tevékenységüket megfelelő módon ismertessék a partnerekkel.

A második pillér a helyi kapcsolati háló kiépítésének támogatása, a Fete tényleges bevezetése a jelzőrendszerbe ott, ahol a helyi megvalósítók akadályba ütköznek.

A harmadik pillér a konkrét krízisintervenció támogatása, melyben alapvetően a Jelenlét Pontok járnak el, azonban szükségük van szakmai támogatásra. A negyedik pillér szakterület saját hálózatosodása a gyermekvédelemi alap és szakellátó intézményekkel, hatóságokkal. A szakterület munkatársai a helyi Jelenlét Pontok hatékony támogatása érdekében gyermekvédelmi és áldozatsegítő másoddiagnózist készítenek, felmérve az erősségeket és a fejlesztendő területeket.

Elsődleges a szakmai protokoll tanulmányozása és szakterület által szervezett képzésen való részvétel. Az alapvető ismeretek megszerzése nélkül, a családok célirányos feltérképezése, a kapcsolati háló kiépítésének megkezdése szakmaiatlan lépéseket, vagy éppen mulasztásokat vonhat maga után, melynek akár büntetőjogi következményei is lehetnek.

Fontos, hogy a kapcsolatfelvétel a jelzőrendszer helyi tagjaival, az együttműködés kialakításának megkezdése. A jelzőrendszeri tagok a protokollból beazonosíthatóak. A

kapcsolatfelvételt célszerű egy Jelenlét Pont, illetve Jelenlét Program bemutatásával végrehajtani.

Rendszeres, legalább havi szakmaközi megbeszélések kezdeményezése a jelzőrendszer tagjaival. A folyamatos kapcsolattartás lehetővé teszi társszervezetek családokkal szembeni elvárásainak pontos ismeretét, ezáltal célzott segítségnyújtásra ad lehetőséget.

Az általános témákon túl fontos felmérni a legrosszabb körülmények között élő olyan családokat, ahol a téli időszak, a lakhatási-fűtési problémák miatt súlyosan veszélyezteti a gyermekeket, és intézkedési tervet kell készíteni a veszélyeztetettség megszüntetésére, majd végrehajtani.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen mértékben van rálátásunk a velünk együttműködő családokban élő gyermekekre?
- Képesek vagyunk-e észlelni és felismerni a veszélyeztető körülményeket (bántalmazás-elhanyagolás), azok jeleit?
- Képesek vagyunk-e felismerni azt a helyzetet, amikor a család, ahol segítjük a veszélyeztető körülmények felszámolását, nem képes vagy nem akarja elérni a közösen kitűzött célt?
- Kialakítottunk-e tényleges, élő helyi kapcsolatrendszert a jelzőrendszer további tagjaival?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Jelenlét Pontok és a szakterületi munkatársak együttműködésén túl a legfontosabb partnerek a helyi jelzőrendszeri tagok, mint például a védőnő, az oktatási és nevelési intézmények, a házi orvos, gyermekorvos, családsegítő szolgálat és gyermekjóléti központ, a rendőrség, a településen működő egyéb civil szervezet, járási gyámhivatalok. stb.

ÁLDOZATSEGÍTÉS

A SZEMLÉLETÜNK

A kapcsolati erőszak megelőzésében, kezelésében óriási felelősség terheli a szakembereket. Az erőszak áldozatai olyan kiszolgáltatott helyzetben vannak, melyen önerejükből a Fete településeken csak nagy nehézségek árán vagy szinte sehogy nem tudnak változtatni. A Jelenlét szolgáltatásnak mindenképpen feladata kell, hogy legyen az áldozatok tájékoztatása és segítése. (Fontos választóvonal, valamint a gyermekvédelmi és az áldozatsegítő szakmai területek együttes kezelésének alapvető indoka, hogy csak addig beszélhetünk áldozatsegítésről, ameddig a bántalmazó kapcsolat nem veszélyeztető tényező a családban élő gyermekekre nézve.)

A CÉLUNK

Tekintettel arra, hogy kistéleplési környezetben az állami és civil áldozatsegítési szolgáltatások nehezen érhetőek el, a Jelenlétnek az áldozatok beazonosítása és tájékoztatása terén is fontos, hiánypótló feladata van. Munkatársaink szakmai munkavégzésre való felkészítése során igyekszünk átadni számukra azokat az ismereteket, melyekkel klienseiket informálni tudják a rendelkezésre álló lehetőségeikről, illetve az ügyfél valós, saját motivációja

esetén a kapcsolatból való kilépés előkészítésének és végrehajtásának kísérését is vállaljuk, a Program eszköz- és erőforrás rendszeréhez igazodva.

A LÉPÉSEK

A gyermekvédelmi területnél már jelzett Gyermekvédelmi- és Áldozatsegítő Protokoll tartalmazza a tevékenység elvégzéséhez szükséges alapvető ismereteket, a bántalmazás lélektanát, az áldozatsegítést végző vagy koordináló szervezetek megnevezését és tevékenységi körüket. A protokoll megismerése és a szakirányú továbbképzésen való részvétel (amely a gyermekvédelmi ismeretekkel együtt zajlik) alapvető elvárás a helyi segítő munkát végzők számára.

Áldozatsegítési helyzet azonosítását követően a Jelenlét dolgozók felveszik a kapcsolatot a szakterület munkatársakkal egyeztetni a további tevékenység kialakítása céljából. Amennyiben nem azonnali intervenciót igénylő krízishelyzetről beszélünk, célszerű a szakterület segítségével a klienst a Regionális Krízisambulanciák szakembereihez irányítani és a kapcsolattartás feltételeit biztosítani, hogy a bántalmazott lehetőséget kapjon a kapcsolatból való kilépésre felkészülni.

Krízisintervenció és menekítés során az OKIT-tal (Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat) való kommunikáció segítése, rendkívül indokolt esetben a menekülés lehetőség szerinti biztonságos támogatása jelenik meg feladatunkként a Jelenlét munkatársaival szoros együttműködésben. Csakúgy, mint a gyermekvédelem esetében, a hozzátartozók közötti erőszak esetén is a jelzőrendszer illetékes tagját kell értesíteni probléma észlelése esetén.

Elsődleges a szakmai protokoll tanulmányozása és szakterület által szervezett képzésen való részvétel. Az alapvető ismeretek megszerzése nélkül, a családok célirányos feltérképezése, a kapcsolati háló kiépítésének megkezdése szakmaiatlan lépéseket, vagy éppen mulasztásokat vonhat maga után, melynek akár büntetőjogi következményei is lehetnek.

Alapvető a kapcsolatfelvétel a jelzőrendszer helyi tagjaival, az együttműködés kialakításának megkezdése. A jelzőrendszeri tagok a protokollból beazonosíthatóak. A kapcsolatfelvételt célszerű egy Jelenlét Pont, illetve Jelenlét program bemutatásával végrehajtani.

Rendszeres, legalább havi szakmaközi megbeszélések kezdeményezése a jelzőrendszer tagjaival. A folyamatos kapcsolattartás lehetővé teszi társszervezetek családokkal szembeni elvárásainak pontos ismeretét, ezáltal célzott segítségnyújtásra ad lehetőséget.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen mértékben van rálátásunk a velünk együttműködő családokra, felismerjük-e a bántalmazói kapcsolatot?
- Tisztában vagyunk-e azzal ténnyel, hogy a kapcsolati erőszak áldozatainak szabad akaratuk van, eldönthetik, hogy el ki akarnak-e a lépni a bántalmazó kapcsolatukból vagy sem?
- Kialakítottunk-e tényleges helyi kapcsolatrendszert a jelzőrendszer további tagjaival?
- Egyértelmű-e számunkra, hogy a hozzátartozók közötti erőszak veszélyeztető tényezőként jelenhet meg a családban élő gyermekek vonatkozásában, amennyiben a bántalmazást észlelik, vagy az hatással van életükre és ebben az esetben már gyermekvédelmi eljárásrendet kell követnünk?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Jelenlét pontok és a szakterületi munkatársak együttműködésén túl a legfontosabb partnerek a helyi jelzőrendszeri tagok, kiemelten Családsegítő Szolgálatok és Gyermekjóléti Központok, Rendőrség, a Regionális Krízisambulanciák és Krízis Intézmények, Áldozatsegítő Központok és az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat

BIZTONSÁGOS LAKÓKÖRNYEZET

A SZEMLÉLETÜNK

A kóbor kutyák sok településen komoly biztonsági és közegészségügyi kockázatot jelentenek. A gyerekek gyakran nem tudnak biztonságosan az utcára vagy az iskolába menni, a kutyák széthordják a hulladékot, és bejutnak az udvarokra a rossz állapotú kerítéseken át. Ez sok esetben meggátolja a közszolgáltatások elérését is, a védőnő, postás vagy segítő pedig nem mer bemenni a házhoz. Amíg a felelős állattartás gyakorlata nem erősödik meg, a probléma tovább súlyosbodik.

A rágszálók és más kártevők elleni védekezést az aktuális fertőzöttségi szinthez igazítva kell megszervezni, hogy hatékonyan csökkentsük a közegészségügyi kockázatokat. Mindaddig szükséges a célzott irtási program fenntartása, amíg nem javul érdemben a lakosság egészségügyi kitettsége – hiszen egy gyermek sem lenne szabad olyan ágyban aludni, amely ágyi poloskával fertőzött, vagy olyan lakókörnyezetben élni, ahol a nap a patkánymarás okozta sérülések ellátásával kezdődik.

A CÉLUNK

A program célja, hogy a településeken csökkenjenek a lakók testi épségét és egészségét veszélyeztető kockázatok, különös tekintettel a kóbor állatok jelenlétére, a higiénés viszonyokra és a kártevők elszaporodására, valamint, hogy a lakókörnyezet minőségének javításán keresztül hosszú távon javuljanak a helyi közösségek életkörülményei.

A LÉPÉSEK

A település lakhatási diagnózisának és stratégiájának megalkotása során a közösség egészét érintő lakókörnyezeti problémákat is fel kell tárni, és a kezelésükre konkrét tevékenységeket kell tervezni, ezekhez pedig erőforrásokat kell nevesíteni. A biztonságos lakókörnyezet megteremtését két elkülönülő tevékenységgel támogatjuk: a felelős állattartás programelemmel, valamint a rágcsáló- és rovarirtási csomaggal.

FELELŐS ÁLLATTARTÁS

A Felelős állattartás szakterület célja az, hogy a felzárkózó településeken élő emberek állattartási helyzetét felmérjük, és elinduljon a felelős állattartás irányába történő pozitív változás. Célunk a felelős állattartás előmozdítása pozitív kommunikációval, világos és érthető szabályok megfogalmazásával, hogy elkerüljük az esetleges konfliktusokat, és a kutyatartás infrastruktúráját modernizáljuk. Célunk, hogy az állattartás veszélyeire és a túlszaporodás megelőzésének módjaira felhívjuk a figyelmet és segítséget nyújtsunk a megoldásában, ivartalanítással, a veszettség elleni oltásokkal, külső-belső parazitamentesítéssel és a kutyák transzponderrel történő ellátásával. Hosszú távú célunk a kóbor kutyák problémájának mérséklése és az állatok egészségi állapotának javítása, ami mind a közösség, mind az állatok szempontjából kiemelt fontosságú. A Felelős állattartás szakterület munkatársai felnőttek részére tanácsadást, a gyermekek részére állattal asszisztált foglalkozásokat szerveznek, amelyek segítséget nyújtanak abban, hogy az emberek jobban megértsék az állatok viselkedését

és szükségleteit, és kialakítsák a megfelelő kapcsolatot kutyáikkal vagy más háziállataikkal, ezzel tovább erősítve a felelős állattartás kultúráját a közösségben. Munkatársaink visszatérően interjút készítenek az ivartalanított kutyák gazdáival, ezzel biztosítva az állatok nyomon követését és a felelős állattartás támogatását. Ahhoz, hogy felmérjük a településeken a gazdaság, kóbor és kóborló kutya állományt, a települések jegyzőivel is együttműködünk, felméréseket végzünk.

Rágcsáló- és rovarirtási csomag

A programba bevont falvak legtöbb háztartásában és a telepeken komoly problémát okoz a rágcsálók, főként patkányok jelenléte. A rágcsálók többnyire a szemetes helyeken, a szeméthalmokban kolóniákban élnek, de sokszor az ingatlanokba bejutva garázdálkodnak, gyakran harapják meg az ott élőket, fertőzéseket és betegségeket terjesztenek, amelyek az emberekre és a háziállatokra egyaránt veszélyesek lehetnek. Mivel a problémát jellemzően a patkányok túlszorodása és elterjedése okozza, így első sorban a patkányok számát kell visszaszorítanunk. Az állatok a kiterjedt föld alatti útvonalainak köszönhetően könnyen és feltűnésmentesen mozoghatnak az egyes ingatlanok között, amelyeket összeköt a járatrendszerük, ezért a patkányirtást jellemzően az egyes településrészek egészén, egyszerre több ingatlanban – és nem közterületen – kell elvégezni, egy időben. Az ingatlanokban mérettől és fertőzöttségtől függően általában 2-6 (átlagosan 4 db/ingatlan) rágcsálóirtó dobozt célszerű elhelyezni az állatok vonulási és táplálék keresési útvonalain, amely dobozokat 4 hetente újra kell tölteni, szükség esetén cserélni. Emellett a lakásokban jelen vannak csótányok, poloskák, amelyek szintén megnehezítik az ott élő emberek mindennapjait. A rovarok kiirtása továbbá azért is nélkülözhetetlen, mert az új vagy adományból érkező bútorok, textíliák is gyorsan megfertőződnek és használhatatlanná válnak.

A Jelenlét program településein a lakóingatlanok környezetének ártalmait a település lakhatási diagnózis megalkotása során el kell kezdeni csökkenteni. Legkésőbb az első év 9. hónapjára

kell tervezni a kóbor kutyák okozta kockázatok kezelését, a lakossággal és partnerszervezetekkel való együttműködés elmélyítését, majd legkésőbb újabb háromnegyed év elteltével (akár egy következő nagyobb szabású kampányként) kell biztosítani a második szakasz lezárását. A rágcsáló- és rovarirtási csomag tevékenységeit összehangoltan, a kártevők reprodukciós mintázataihoz illeszkedően rendszeres akciókkal kell szervezni. A második év során reális a település egészével, vagy egy kiterjedtebb településrész összes családjával együttműködni egy-egy összehangolt irtási akcióban a legjobb eredmény érdekében.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A lakókörnyezet körülményeinek javítása nagyon aprólékos munka, csak összefogással lehet valódi változást elérni. A munkánk tehát nem is csak elsősorban az irtás, a felelős állattartás megszervezéséből áll, hanem abból, hogy a családok közösen, elkötelezetten legyenek partnereink ebben a folyamatban.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Megtörtént a kapcsolatfelvétel a családokkal?
- Tudjuk, hogy ki melyik kutyáért felel?
- Vannak olyan emberek helyben, akik példát tudnak mutatni a felelős ebtartás tekintetében a többieknek?
- Tudjuk, hogy kire számíthatunk a helyi partnerek, hangadó családok közül a rágcsáló- és rovarirtási programok megvalósításában, koordinálásában?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Felelős állattartás szakterület koordinátorainak feladata a folyamatos kapcsolattartás a helyi programvezetőkkel és az önkormányzatokkal, valamint a Jelenlét Pontok vezetőinek és kollégáinak rendszeres tájékoztatása. Ők kezdeményezik a személyes beszélgetést a lakosokkal, és veszik fel a kapcsolatot a menhelyekkel, állatvédő szervezetekkel. Az ő feladatuk

az állatorvosok megkeresése, és megegyezés esetén a szerződés előkészítése. A rágcsálóirtást a központi koordináció szervezi.

OKTATÁS

Mottónk: „Fogantatástól a foglalkoztatásig”

Hivatásunk szerint – bármilyen munkakörben és szakmai területen dolgozunk – segítünk és támogatunk minden gyermeket a fogantatástól kezdve egészen a foglalkoztatásig a Jelenlét-szemléletnek megfelelően.

A Jelenlét program sikerének egyik fokmérője, a gyerek rendszeres óvodai-iskolai részvétele, és hogy az iskolában ki tudja-e bontakoztatni képességeit, jól érzi-e ott magát. E célok megvalósításához nem csak a családokkal, hanem a gyerekekkel foglalkozó intézményekkel is szorosra kell fűznünk a kapcsolatot, és mellettük állni a nehéz nevelési helyzetekben, a szülőkkel való kapcsolattartásban, a gyerekek sokszor komplikált fejlesztési folyamataiban is.

A CÉLUNK

A célunk, hogy

- (1) a Fete településeken élő gyermekek és családjaik számára váljanak elérhetővé azon iskola sikerességet támogató tevékenységek, megfelelő minőségű köznevelési közszolgáltatások, melyek a települési oktatási diagnózisban és oktatási cselekvési tervben megfogalmazott helyi, egyedi problémákra reagálnak.
- (2) a Jelenlét ponttal közös tevékenységek által bővüljön a Fete településeken működő intézmények pedagógusainak a gyermekek és tanulók egyedi helyzetéhez illeszkedő pedagógiai-módszertani repertoárja, eszközkészlete.
- (3) a Fete településeken élő gyermek számára legyen biztosított az iskolai beváláshoz szükséges készségek és képességek fejlődéséhez szükséges támogatás az óvodás- és kisiskoláskorban.

- (4) a Fete településeken élő számára elérhetővé válik a biztonságos, gondoskodó közegben történő tanulástámogatás.
- (5) a helyi iskola/óvoda és a szülők közötti kapcsolatok szorosabbá váljanak, a szülők minél jobban bekapcsolódjanak a nevelési-oktatási folyamatokba, az intézmény mindennapos életébe.
- (6) a helyi iskola/óvoda és pedagógiai szakszolgálat munkatársai, valamint a szülők ismerjék meg a Jelenlét program alapelveit, működését, szereplőit és az ügyfelek számára nyújtott szolgáltatásokat.
- (7) a helyi nevelési-oktatási intézmények és a pedagógiai szakszolgálat vezetőit és munkatársait a Jelenlét program munkatársaival együttműködő hálózatba szervezzük, és a rendszeres, megoldásfókuszú kommunikációt elősegítjük.

Elsőként információt gyűjtünk a településen lakó gyermekek/tanulók helyzetéről és azokról a köznevelési intézményekről, ahova az érintett gyermekek/tanulók járnak. Az információk alapján felvesszük a kapcsolatot a helyi köznevelési intézményekkel, illetve azokkal az óvodákkal/ iskolákkal, ahova a településről ingázó gyerekek/tanulók járnak. Amennyiben sikerül partneri kapcsolatot kialakítani, és a szereplők nyitottak a Fete támogatására, akkor megismertetjük a Jelenlét program működését és szolgáltatásait a köznevelési intézmények munkatársaival, és összeismertetjük egymással az érintett vezetőket.

A továbbiakban segítséget nyújtunk a kapcsolattartási formák kialakításában.

A jelenlét program helyi megvalósítójaként folyamatosan feltérképezzük és egyeztetjük, hogy miben kérnek segítséget a szülők, a gyerekek és a pedagógusok, és miben látnak fejlesztési lehetőséget a program munkatársai. Ezeket a Jelenlét program oktatási pillérének központi stábjával és a régió vezetőkkel egyeztetjük, majd elkészítünk egy települési fejlesztési tervet a konkrét segítségnyújtás lehetőségeiről, módjáról, formáiról.

A program megvalósítását követő egy éven belül alap, vagy komplex oktatási cselekvési terve készítünk a következő kulcsfolyamatok mentén:

- átmenetek támogatása
- iskolai beválás támogatása
- tanulás támogatása
- játék, mint a fejlesztés eszköze
- együttműködések
- közösségépítés

Az **alap oktatási cselekvési terv** kiemelten a családokkal kapcsolatban álló köznevelési intézmények erősségeire alapoz és nehézségeire reagál. Egy évre előre fogalmaz meg célokat és hozzá kapcsolódó tevékenységeket, amelyek elősegítik a szülő-gyermek-pedagógus hármas egység kapcsolódásának javulását és a gyermekek nevelési-oktatási részvételének hatékonyságát.

A **komplex oktatási cselekvési terv** tartalmazza a feltárt erősségek kiaknázási lehetőségeit és a problématerületek tervezett megoldási stratégiáját. Részletesen taglalja a kulcsfolyamatok kapcsán kitűzött hosszú és rövidtávú célokat, azok megvalósításának módját, a tervezett, ütemezett tevékenységeket. Kulcsfontosságú szempont, hogy a cselekvési terv a problémákra, szükségletekre komplex módon, a helyi viszonyoknak megfelelően, minden érintett szereplőt bevonva reagáljon olyan módon, hogy az egyes beavatkozások egy koherens cselekvési tervvé álljanak össze.

A terveket évente felülvizsgálni szükséges.

Az így kialakuló gyakorlati segítségnyújtási csomag a következőket tartalmazhatja:

- esetmegbeszélések, workshopok szervezése pedagógusok és egyéb szakemberek számára (pl. a Fete oktatási szakterülete által kiajánlott módszertani kártyák felhasználásával);
- országos Fete-szinten meghirdetett pedagógiai-módszertani, konfliktuskezelési vagy egyéb témájú tréningek tartása, alkalmanként összekapcsolva több napos – hálózatosodást is szolgáló – rendezvényekkel;
- vezetők és vezetés támogatása, fejlesztése (pl. vezetői klubok);
- intézményvezetők, pedagógusok intézmények között együttműködésének megteremtése, a hálózatosodás elősegítése, egymástól való tanulás könnyítése;
- versenyek szervezése a FETE-településeken lakó általános és középiskolás korú gyerekek számára;
- Jelenlét pontok közreműködésével segítség a gyerekek szakszolgálati/egészségügyi és egyéb vizsgálatokra való eljuttatásában;
- nevelési szakaszok és intézmények közötti „átmenetek” támogatása, az intézményközi kapcsolatok és tevékenységek szorosabbá tételével (pl. családi nevelés támogatása, középiskolai beiskolázás támogatása, pályaorientációs foglalkozások, az alapkészség-fejlesztés módszertani támogatása, mentorálás, nevelési szakaszok tanulási eredmény kimeneteinek elérését támogató szolgáltatások)
- az atipikus gyermekfejlődés tényének elfogadtatásában, az ebből következő intézményi lépések kialakításában partnerség és proaktív együttműködés az intézmények- kel;
- az MMSZ Iskola Alapítvány által fenntartott intézményekben alkalmazott pedagógiai-innovációs tevékenység megismertetése (4 beavatkozási területen: szociális kompetenciák fejlesztése, alapkompentenciák fejlesztése, IKT-eszközök- és módszerek alkalmazása, oktatásszervezés megújítása);

- igény szerint segítségnyújtás a szülői fórumok megszervezésében. Olyan intézményi működési rend és program kialakításának, megvalósításának támogatása, amelyben a szülők aktívan részt vesznek (pl. foglalkozások megtartása, ünnepélyek megszervezése, műsorok betanítása, iskolai terek kialakítása, gondozása, felújítása stb.);
- az otthonosságot támogató, kreatív légkör érdekében a pedagógus-gyermek kapcsolódások, osztályközösségek kialakításának támogatása (pl. szokások és napirendek megújítása és kialakítása, közös ünnepek megszervezése, közösségi terek kialakítása, gondozása és felújítása stb.);
- pedagógusi motiváció erősítése, pedagógusok kiégésének megelőzését célzó és egyedi segítő szolgáltatások, programok biztosítása;
- „játszva megelőzés” fókuszba állítása a pedagógiai munkában. A máltai játszóterek módszertanának gyakorlati megismertetése diagnosztizáló, motiváló, kapcsolatépítő, komplex fejlesztő céllal,
- non-formális programok szervezése a gyerekeknek a helyi köznevelési intézményekkel egyeztetve;
- oktatásszakmai problémákban, kérdésekben tanácsadás akár a Jelenlét Pont munkatársai, akár az intézmény kérésének megfelelően a Fete oktatási szakterület kollégáinak részéről.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A gyermekek oktatási részvétele akkor tud javulni, ha a szülő-intézmény-gyermek hármast összhangban tudjuk támogatni. Ehhez a közösségi programok keretén túlmutatóan szükség lehet intézményfejlesztési tevékenységre is, ha arra a köznevelési intézmények

érzékenyíthetők, nyitottá tehetők. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha sikerül felkelteni az érdeklődésüket, és fogadókészekké válnak programokra, együttműködésekre.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Elindult az együttműködés az érintett köznevelési intézmények között?
- A gyermekek és tanulók/gyermekek egyedi helyzetéhez illeszkedő szűrések, szakszolgálatok és fejlesztő tevékenységek elérése érdekében milyen tevékenységeket végeztünk?
- Milyen az iskolai légkör? Mit jelent, vagy milyen az intézményben romának lenni? Roma kultúra, történelem megjelenése az intézményben

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az oktatáshoz kapcsolódó módszertani támogatási és intézményfejlesztési célok érdekében a helyi és szakágazati szereplők széles körével érdemes együtt dolgozni, úgymint: MMSZ Iskola Alapítvány tanodák, Biztos Kezdet Gyerekházak, óvodák és általános iskolák fenntartói, intézményvezetői, munkatársai, pedagógiai szakszolgálatok, a gyermekvédelmi jelzőrendszer illetékes intézményei, helyi és nemzetiségi önkormányzatok, valamint a helyben aktív egyházi és civil szervezetek.

Az oktatást támogató szakmai segítségnyújtás folyamatosan elérhető.

LAKHATÁS

A nyomor a legkézzelfoghatóbban a lakhatási körülményekben érhető tetten. A dohos, romos lakások, a zsúfoltság, a sivár tárgyi környezet, a vegyes és egészségtelen fűtés az általános javulás ellenére ma is jellemző kép a falusi cigánytelepeken. A családok sok helyen erőn felül dolgoznak azon, hogy javítgassák, karban tartásák, rendezzék a lakásokat, portákat kívül-belül.

Sok helyen ma sem lehet letenni a gyerekeket a padlóra, mert nem lehet tisztaságot tartani bent csap nélkül a folyton poros-sáros telepi környezetben, vagy mert megsérülne a gyermek a fűtésként is szolgáló tűzhelytől. A kikapcsolt közművek, a soha nem volt rendes tető csak olyan anyagi áldozatok árán pótolható vagy javítható, amelyekről a telepi család álmodni sem mer.

Az egészséges és biztonságos lakhatás nélkül pedig nincs egészséges és biztonságos élet sem.

LAKHATÁSI KÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

A településeinken gyakoriak a túlszűfolt, komfort nélküli lakások, a folyóvíz és a fürdőszoba hiánya, az életveszélyes, egészségre káros házak, a közműtartozásokkal küszködő családok tömege. Ezek a családok lakhatási körülményeiken külső segítség nélkül nem tudnak javítani, helyzetük tovább romlását megelőzni. Az életveszélyes házakból nincs kiút – forrás híján sem a településen belül, sem azon túl. A családokkal összefogva ugyanakkor valóságos lehetőség a lakhatási körülmények műszaki biztonságának megteremtése, vagyis az életveszély elhárítása. A legfontosabb szempont annak megsegítése, hogy a lakásszegénységbe születő gyerekek egészségi, fejlődési lehetőségei ne legyenek drámaian rosszabbak a szerencsésebb helyzetbe érkezett kortársaik- hoz képest.

A CÉLUNK

A lakhatási beavatkozási munkálatok célja, hogy az ingatlanok állapotát megerősítsük, a téli krízis időszak alatt a fagypont alá eső hőmérséklet viszontagságaival szemben ellenállóvá tegyük, illetve az élıhetőséghez szükséges, minimális lakhatási sztenderdeknek megfelelı lakószobát alakítsunk ki a gyermekek számára. A lakhatással kapcsolatos beavatkozást minden esetben a család igényeihez, illetve felkészültségéhez kell megtervezni. Fontos az is, hogy elfogadtassuk a helyi közösséggel, hogy melyik családnál történik beavatkozás, hiszen a telepeken szinte kivétel nélkül mindenkinek elkélne a segítség. A beavatkozások során cél a településfejlesztési, település- és utcaképi szempontok figyelembevétele, valamint környezeti és szociális fenntarthatóságra való törekvés.

A LÉPÉSEK

A településre érkezve a Jelenlét program szociális munkatársai felveszik a kapcsolatot a családokkal, és minél többet igyekeznek megtudni a lakhatási körülményeirıl, nehézségeirıl azon túl, hogy a házak és kertek fizikai állapotáról szerzett benyomásokat rendszerezik, a települési diagnózishoz feljegyzik, és a programba bekerülı családok szintjén a TENYI-ben is rögzítik. További fontos adatokat nyernek a diagnózis elkészítése során kitöltendı háztartás adatlapok lakhatásra vonatkozó kérdései alapján. Mindezek alapján összeáll a lakhatási diagnózis és stratégia.

A konkrét beruházások körében a legfontosabb és legelsı elem minden esetben a lakhatási körülmények mőszaki biztonságának megteremtése, vagyis az életveszély elhárítása. Meg kell teremteni a közmővekre való rácsatlakozás lehetıségét, beleértve az áramellátáshoz és az ivóvízhálózatához való kapcsolódást, különösen a téli krízis idıszakra készülve. Cél, hogy minden lakásban, ahol gyermek él, legyen a családok részére egy, biztonságosan – fával, villannyal, gázzal, megújuló energiával stb. – fıthetı helyiség. További alapvetı feltétel minden

gyermeket nevelő család ingatlanában egy biztonságos energiavételezési pont megteremtése, és amennyiben az épület adottságai lehetővé teszik, a vízvételi lehetőségek kialakításának előkészítése is. A beavatkozásokkal egyidőben sort kell keríteni az épületek tulajdonviszonyainak rendezésére (ehhez a terepi szociális munka eszköztárára is szükség lehet), és az ingatlanhasználattal kapcsolatos tudatosság növelésére az energia fogyasztással kapcsolatos tudatosságot is felölelő családgondozás keretén belül. A lakáspiacra kilépni tudó családokat támogatjuk az otthonteremtési támogatások felvételében. Szeretnénk elérni, hogy szakmai segítségnyújtásunk által ezek a családok is felismerjék, mely otthonteremtési támogatásokra jogosultak (CSOK, Falusi CSOK, CSOK hitel, babaváró támogatás, otthonfelújítási támogatás). A program fő céljának azt tekintjük, hogy a jogosult családok – gyakorlati segítségnyújtásunk által – igénybe is tudják venni ezek a támogatásokat, amelyek által jelentősen javulhatnak lakhatási körülményeik.

Lakhatási diagnózis

A lakhatási diagnózis célja az adott település életképességének javítását szolgáló beavatkozások megtervezése és a kivitelezés előkészítése. A diagnózis során fel kell mérni legalább a szegregátumokban található ingatlanok állapotát, annak érdekében, hogy tervezni tudjuk a magántulajdonon elvégzendő beavatkozásokat, és meg tudjuk előzni a sürgős életveszély elhárításokat. Amennyiben vannak üresen álló, felújítható lakások, prioritás lehet ezek megvétele és rendbe hozatala, és csak ezek után jöhet szóba új épületek építése bérlakások kialakítása céljából. Feladatunk továbbá az egész települést felmérni a gazdasági célból hasznosítható ingatlanok felkutatása érdekében, valamint a település köz- pontjának és az egész település rendezettségének elősegítése. A települési diagnózis nagyon fontos része a lakhatási beavatkozások hosszabb távú (5 éves) cselekvési terve, amelyben rögzítjük a település életképességét és az ott élők helyzetének javítását szolgáló beavatkozásokat (pl. a lakások minőségének javítását, a településképet javítását). Ezeket a beavatkozásokat illeszteni kell a foglalkoztatási, gazdaságélénkítési beavatkozásokhoz, valamint a lakosság pénzügyi

stabilitását szolgáló adósságkezelési tevékenységekhez is. A lakhatási beavatkozás diagnózisát, és az arra adott cselekvési tervet évente kell felülvizsgálni.

Életveszély elhárítás – Tetőkommandó

A bevont települések lakóházainak nagy részénél az élet biztonságát veszélyeztető állapotot kell megszüntetni. Tipikus gondot jelent a hiányos tetőszerkezet, a leomlott kémények, az épületek rossz statikai állapota, az esőcsatorna hiánya, a vizes és repedező vályog falazat, a megrepedt vagy teljes egészében hiányzó alapzat, a hézagos vagy hiányzó nyílászárók, a penészedő helyiségek. Több lakóház alatt található nyitott pince beton födémmel, hőszigetelés nélkül, hőhidas helyiségekkel. A munkálatok célja, hogy az ingatlanok állékonyságát megerősítsük, a téli krízisidőszak alatt a fagypont alá eső hőmérséklet viszontagságaival szemben ellenállóvá tegyük, illetve az élıhetőséghez szükséges, minimális lakhatási sztenderdeknek megfelelő lakószobát kialakítsunk. A lakhatási beavatkozások adminisztratív folyamatának lépései: 1; kérelem beadása az ingatlan állapotfelméréséhez, 2; állapotfelmérés, munkamenet tervezése, döntés, 3; a tervezett munkafolyamat elvégzése, 4; beszámoló készítése.

Közművekre való rácsodálkozás

A közművek közül prioritást élvez a biztonságos áramvételi pont kialakításának előkészítése. A biztonságos áramvételi pontok létrehozásához jellemzően szabványos mérőóra-dobozzal rendelkező új mérőóra helyet kell kialakítani, továbbá az érintésvédelmi előírásokat is teljesíteni kell. Amennyiben az épület adottságai lehetővé teszik, a vízvételi lehetőséget is meg kell teremteni. Ennek kialakítása az előző programelemhez hasonlóan engedélyhez kötött folyamat, amely kapcsán a közműszolgáltató előírásait be kell tartani. Azon ingatlanok esetén, ahol nem érhető el telken belül a hálózati víz, ott vízakna és hitelesített mérőóra elhelyezése is szükséges. A vízóra bekötés során a nyomócsövek elhelyezését a fagyhatár alatt kell biztosítani, amelynek megtervezéséhez, kialakításához további szakember szükséges. Amennyiben a házakba bevezethető a víz, fel kell tártani, miként oldható meg a belső vízvételi és mosási, tisztálkodási lehetőség, valamint a mosdóhelyiség kialakítása. Azoknak az ingatlanoknak az

esetében, ahol ez nem megoldható, ott kinti árnyékszékot kell telepíteni. Fontos kiemelni, hogy a beszerezni kívánt szerelvények, szaniterek stb. beépítését a helyi lakosság végzi.

Az épületek tulajdonviszonyainak rendezése

Ahhoz, hogy a családok számára reális lakhatási beavatkozásokat tervezzünk, vagy szükség esetén becsatlakozzanak az adósságkezelésbe, rendezni kell a lakhatásuk jogviszonyukat. Ez leggyakrabban a közüzemi tartozások rendezésekor – annak első lépéseként – kerül elő, de a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) és egyéb, a lakhatást érintő támogatás esetében is kiderül, hogy az ingatlanban élő és az ingatlan hivatalos tulajdonosa nem ugyanaz a személy, illetve szóbeli megállapodás vagy „kockáspapíros” zsebszerződés alapján élnek a lakásokban a családok. A rendezetlen ügyek háttere, hogy a tulajdon átruházásra vonatkozó szerződések nem kerültek rögzítésre a földhivatali nyilvántartásban, vagy egy hagyatékátadó végzés rendelkezéseit az örökösök másképpen értelmezik – ebben az esetben jogászit segítséget hívunk.

CSOK – Támogatás az otthonteremtési támogatások felvételében

A Jelenlét program munkatársai olyan gyermekecs családokat javasolnak/választanak ki ebbe a tanácsadási programelembe, akik az otthonteremtési támogatások segítségével tudnak költözni, felújítani. A régiós koordinátor az adott kiválasztott családdal készített személyes interjú alapján meggyőződik a jogosultságokról, majd a Jelenlét Pont munkatársait is bevonva önállóan végigkíséri a családot az otthonteremtési támogatás felvételéig. Az általunk a CSOK felvételére előkészített családok szakmai segítségét a végső banki ügyintézés során professzionális banki tanácsadók végzik el. A kísérésnek ekkor sem szabad megszakadnia, hiszen az utófinanszírozott programoknál nagy a bukás lehetősége.

A szociális munkatársok a tevékenységeket a TENYI-ben folyamatosan rögzítik, amelynek segítségével követhető, hogy milyen szolgáltatásokhoz juttatják a családokat, és ezek hatékonyan segítik-e a lakhatási kihívások kezelését.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A telepeken sokszor drámai lakhatási körülmények között nőnek fel a gyerekek, és bármennyire igyekeznek a családok, ezeken a feltételeken önerőből nem tudnak változtatni. A gyermekek egészséges és biztonságos fejlődéséhez szükséges lakhatási körülmények megteremtése a Jelenlét program alappillére.

A Jelenlét program erőforrásait ezekben az esetekben a családok igényeihez és a közösségi erőforrásokhoz mérten célzottan kell tudnunk megszervezni a helyzetük javítására. Télen nem maradhat fűtetlen helyiség nélkül egy család sem, és az életveszélyes helyzeteket is szisztematikusan fel kell számolni, bevonva a családokat, építve a tudásukra, munkaerejükre. A lakhatás jogi helyzetének tisztázása a családok érdekében minél előbb meg kell, hogy történjen.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Megtörtént a lakóingatlanok felmérése, és annak megtervezése, hogy mikor és hogyan kerül sor beavatkozásra, felújításra?
- Vannak olyan emberek helyben, akiket be lehetne vonni a felújítási munkálatokba?
- Ha vannak ilyen emberek, szükség van képzésre, eszközökre?
- Milyen hiányosságok vannak a közművesítés terén a lakóingatlanokban?
- Mik a prioritások a közművesítés terén?
- Van áramlopás? Szükséges beavatkozni ezzel kapcsolatban életveszélyelhárítás érdekében?

- Szükséges szociális bérlakások kialakítása?
- Milyen eljárással dől el, hogy ki költözik szociális bérlakásba? Milyen feltételek mellett történik a költözés?
- Van a munkatársak között megfelelő szaktudás a tulajdonviszonyok rendezésének támogatására?
- Ha nincs, akkor van elérhető szakember?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

Az élet- és lakhatási körülmények javítása-programelem témavezetőjének feladata szakmai felügyeletet biztosítani a tevékenységek megvalósítása során, koordinálni a munkafolyamatokat, összesíteni és értékelni a beszámolókat. Rendszeresen egyeztet, beszámolási kötelezettsége van a szakmai vezető felé, felelős a tevékenységek ütemezéséért, a megvalósítás minőségéért, szükség esetén korrigálja a tevékenységek menetét az ütemterv betartásának érdekében. Az ő feladata az is, hogy figyelemmel kísérje a helyi megvalósítást, annak hatékonyságát, minőségét. A munkáját a négy régiós csoportban építési szakemberek támogatják, akik szerszám-alapkészlettel és az építőipari anyagok, szerszámok fuvarozására alkalmas gépjárművekkel és utánfutókkal rendelkeznek.

A regionális koordinátorok kísérik és támogatják a család- mentorokat, és külön jelzőrendszer működik a krízishelyzetek kezelésére a TENYI-n belül.

A Jelenlét program településein a megérkezéssel együtt el kell indítani a település lakóingatlanjainak állapotfel- mérését, és ezt a negyedik hónap során le kell zárni, hogy ahol szükséges, megkezdődhessen az azonnali életveszélyelhárítás, illetve elindulhasson az összegzés, a lakhatási diagnózis megalkotása. Az első félév zárásaként ennek a részletes dokumentumnak is el kell készülnie, miközben a jogi háttérmunka és adósságrendezés fonalát

is fel kell venni. A stratégia (és benne a cselekvési terv) lesz az első év 8. hónapját követően az a keret, amelyre alapozva nyomon tudjuk követni a lakóingatlanokon történő beavatkozásokat, az életveszélyes házak karbantartásához fűződő programelemeket (ezek belső értékelését el kell végezni a 12. hónapban, valamint a második év félévekor és végén is). A közművekre való rácsatlakozás előkészítésének és megvalósulásának előrehaladását a második év végén vizsgáljuk meg. A folyamatos jogi tevékenység eredményeit (a tulajdonviszonyok rendezésének támogatása, telekrendezés) a második év 9. hónapjában értékeljük.

BÉRLAKÁSRENDSZER

A SZEMLELETÜNK

A több évtizedes lemaradás a lakhatás minőségében sok helyen nem orvosolható azzal, hogy a családokat támogatjuk a lakásaik felújításában. Az üres, még gazdaságosan megújítható lakásokat, amennyiben azok valóban segítenek a felzárkózásban, az integrációban, szociális bérlakásként lehet hasznosítani. Ezeket a lehetőségeket fel kell tárnunk, és ismernünk kell azokat a családokat, akik számára az adott élethelyzetben ez akár átmenetileg, akár tartósan megoldást hozhat. Van, hogy egy távolabbi településre kell elérhetővé tenni a költözést, mert ott könnyebb a munkavállalás, jobb az iskola, több a perspektíva. Az első lépések megtétele

mellett biztosítanunk kell azt is, hogy a meg- oldásunk mind a család, mind az önkormányzat vagy a Jelenlét programot működtető szervezet számára is fenntartható legyen.

A CÉLUNK

A megfizethető és biztonságos lakhatási forma nyújtása a forráshiányos kistelepülések önkormányzatai számára gyakorlatilag lehetetlen feladat. A program célja ennek a hiányzó szociális céllal bérbeadott, kiszámítható, hosszú távon is megfizethető és fenntartható bérleti állománynak a biztosítása.

A LÉPÉSEK

A Jelenlét program megvalósító szervezetei új ingatlan építésével, vagy meglévő ingatlanok vásárlásával és felújításával szociális bérlakás állományt hozhatnak létre a felzárkózó településeken. A megvalósító szervezetek tulajdonába kerülő ingatlanok kezelése lakásügynökség keretében történik, amely nyilvános pályázati rendszerben juttatja a lakásokat a rászorulóknak bérlemény formájában. A bérleti konstrukciókba beépíthetők az állagmegővésre, használatra, kertművelésre v natkozó lehetőségek és előírások.

Szociális bérlakás állomány kialakítása

A lakhatási intézkedéseknél elsőként a meglévő, megfizethető és jó minőségű lakásállomány bevonására törekszünk, azaz elsősorban használt ingatlanokat vásárolunk, és azokat tesszük lakhatóvá. Azokon a településeken, ahol ilyen ingatlanokhoz nem tudunk hozzájutni, az állományt építéssel lehet bővíteni. Elszigetelt, a település határán vagy azon túli szegregátumokban szociális lakás létesítésé- re nem kerülhet sor. A programelem megvalósítása során meghatározzuk a családok/egyének kiválasztásának rendszerét, a helyben működtetett bérlakások részletes szabályozását (szerződési feltételek, házirend, együttműködési megállapodások). A családokat/egyéneket felkészítjük a bérlakásba történő beköltözésre az

egyéni és a közösségi szociális munka eszköztárával, valamint a háztartásgazdálkodási ismeretek megalapozásával. Fontos, hogy nem csak a költözőket, hanem a települést / a beköltözés környezetében élőket is felkészítjük a változásokra. A családokat tovább követjük és támogatjuk, családi mentorálási terv alapján, amelyet az „esetgazda” szociális munkatárs és a család közösen állítanak össze.

A lakásügynökség

A forráshiányos, és éppen ezért valószínűsíthetően a lehető leghamarabb a privatizációt választó önkormányzatok teher mentesítése érdekében a szervezetek (vagy akár az önkormányzatok) tulajdonában lévő lakásokat a lakásügynökség kezeli. A saját állományán túl erre a helyi megvalósítói tulajdonban lévő lakásállományon keresztül tudja biztosítani a lakhatást azoknak a családoknak, akiknek nincs forrásuk a magánpiacon lakást bérelni vagy vásárolni. A lakásügynökség bevett modellje a hatékony gazdálkodási feladatellátás érdekében, hogy a rászorulóknak számára megszervezi az intenzív szociális munkát, és egy jelzőrendszert működtetve (vagy azzal együttműködve) megelőzi a hátralekók felhalmozódását, adott esetben adósságrendező szolgáltatást szervez. Ezen túl egyik fő feladatuként biztosítja az élethelyzethez illeszkedő lakáscseréket, mint a lakásmobilitás fő csatornáját. A szociális lakásügynökségi modell hátrányos helyzetű falusi környezetben való működési tapasztalatait szakpolitikai ajánlásokká alakítjuk a működés fenntarthatósága, valamint a modell esetleges kiterjesztése érdekében.

A Jelenlét program megérkezésével összeállított lakhatási diagnózisban feltárt lakhatási problémák kezelésekor – főként a megfizethető és kiszámítható kínálat hiányában – szükség van szociális bérlakásokra. A helyben elérhető megfelelő lakások bevonhatóságát, valamint a lakásügynökségen keresztül megnyíló bérleti lehetőségeket legkésőbb az első év 9. hónapjára fel kell tárni, és amennyiben szükséges, a felújításokat, átalakításokat végre kell hajtani, hogy a bérlőket és a fogadó környezetet megfelelően felkészítve legkésőbb a 21. hónapra a családok a két konstrukció bármelyikén keresztül elérhető lakásokba be is tudjanak költözni.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Azoknak a családoknak a gondjaira, akiknek házai segítséggel, a működtetett programokra támaszkodva sem újítható meg gazdaságosan, más megoldást kell találnunk. Akkor végezzük jól a munkánkat, ha tudjuk, hogy a településünkön kinek oldható meg a helyzete önerővel, és kinek nem. Utóbbiak számára pedig a hosszútávú lehetőségeiket mérlegelve milyen megoldást érdemes végiggondolni: bérleti, településen belüli vagy kívüli költözést. A feladatot akkor végezzük jól, ha a családokkal együtt alakítjuk ki a reális terveket, a költöző családot és a befogadó környezetét is felkészítettük az új élethelyzetre, kísérik és támogatjuk, amennyiben erre igényük van.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen a polgármester/önkormányzat és a lakosság hozzáállása a bérlakás rendszerhez?
- Szükséges a szociális bérlakások kialakítása?
- Milyen eljárással dől el, hogy ki költözik szociális bérlakásba?
- Milyen feltételek mellett történik a költözés?
- Feltártuk, hogy kinek van szüksége akár településhatáron túli mobilizálásra egy lakásügynökségi költözés keretén belül?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A központi koordináció és a lakhatási szakterületi csoport fogja össze a bérlakások megvásárlását, felújítását és a folyamatosan kialakításra kerülő lakásügynökségi szervezeti modellt.

TELEPÜLÉSKÉP JAVÍTÁSA

A SZEMLELETÜNK

A Jelenlét program településeinek belakotolt egykor volt közintézményei, gondozatlan udvarai, lakatlannak tűnő, de adott esetben akár több családnak otthont adó viskói egyszerre a településfejlesztési folyamatokba soha be nem férők sorsának és a magára hagyott közösségek kudarcának a lenyomatai. A telepek szégyenfoltja az újratermelő szemét, ám az utcák, udvarok, előkertek rendezetté válása a közösségek számára is kézzelfoghatóvá teszi a saját értékteremtő képességüket. Nekünk ebben kell motiválni a közösségeket.

A CÉLUNK

A településkép javításához kapcsolódó beavatkozások célja, hogy megmutassa a közösségnek, az életük színtere maguk keze által, a közösség erejénél fogva is egészségesebbé, szebbé és rendezetté tehető. A településkép javításában nagy szerepet játszanak a gazdasági célú ingatlanok is.

A LÉPÉSEK

A településkép javítását célzó beavatkozások egyrészt a felgyülemlett és újratermelő szemét gondját kezelik a lakossági lomok és hulladékok szisztematikus összegyűjtésével és elszállításával, másrészt a közösségek saját kisléptékű környezetszépítő projektjeinek megvalósításán keresztül szolgálják a környezet megújulását, rendezetté válását és a közösségépítést.

A hulladék szisztematikus összegyűjtése és elszállítása

A településeken felgyülemlett nagy mennyiségű szemét a rossz látvány mellett egyre jelentősebb közegészségügyi problémát is jelent, hiszen az összegyűlt hulladék akadályozza a patkányok és más rágcsálók kiirtását is. Ezért a szemétkerakással leginkább sújtott településeken különösen fontos a külső környezet rendezése, a lakóházak környékén összegyűlt szemét elszállítása. A lakókörnyezet rendezését a környezeti ártalomcsökkentés és a településkép helyreállítása érdekében konténeres szemétyűjtéssel, majd annak elszállításával segítjük, minden esetben a helyi lakosság bevonásával. Ezzel a közegészségügyi kockázat is enyhül.

A közösségek kisléptékű környezetszépítő projektjei

A lakhatási diagnózisban rögzített cselekvési terv részeként a közösségek kis költségvetésű, gyors eredményt felmutató motiváló pályázatok és kampányok keretén belül közösen terveznek és valósítanak meg beavatkozásokat. Ezek a kis projektek az ingatlanok és a településkép javulásához kötöttek. A projektek az összefogás erejét kiaknázva a helyi társadalmi kohéziót is erősítik.

Javasolt beavatkozások:

- az ingatlanok bekerítése;
- a magántulajdonú műveletlen kertek közös művelése;
- a településen lévő üres telkek, ingatlanok hasznosítása lakhatási vagy gazdasági célból;
- közösségi és szabadidős terek létrehozása, felújítása.

A közegészségügyi kockázatok kezeléséhez kapcsolódik a településkép javításának beavatkozásrendszere is. Éppen ezért ezeket a beavatkozásokat érdemes összehangol- ni, és

legkésőbb az első év 11. hónapjára, a lakossággal és partnerszervezetekkel való együttműködés elmélyítését követően, rendezni a településen felhalmozott hulladék kérdését. A tisztaság és rendezettség fenntartása érdekében 4 havonta egy-egy akcióval kell megerősíteni az eredményeket.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A feladat akkor sikeres, amikor a közösség már egyre kevésbé tolerálja a szemetelést, a családok a környezetük tárgyaira, kinézetére is figyelnek, és a közösen elért eredményeket gondozzák, megóvják.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Ha megtörtént a hulladék elszállítása, hogyan biztosítható a tisztaság megőrzése?
- Szükség van az illegális hulladéklerakónak használt helyszín bekamerázására?
- Milyen közös tér van, amely a közösség számára elég szimbolikus jelentéssel bír ahhoz, hogy annak rendbetételét és megőrzését konszenzus övezné? Kikkel lehet szövetkezni ennek a térnek a rendbetételére?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A központi koordináció és a lakhatási szakterületi csoport fogja össze a konténeres hulladékkezelés teendőit. A helyi cselekvési terv projektjeit a lakhatási szakterületi csoport és a szociális munkatárs koordinálja. A gazdaságfejlesztési szakterület stratégiai tervezése során is kiemelt szerepet játszik a településképfelépítés.

ADÓSSÁGKEZELÉS

A SZEMLELETÜNK

A pénzügyi tartozások mellett a hátrányos településeken élők számos egyéb tartozást is felhalmozhatnak. Az új termékekhez, szolgáltatásokhoz való könnyű hozzáférés, ezek között is a kommunikációs szolgáltatás piacán lévő erős verseny miatt az egyszerűen elérhető és olcsó(nak tűnő) mobiltelefon és internet szolgáltatások, valamint az áruhitelek a települési családok jó részét évekre adósságcsapdába zárják. Az előrefizetős közműrendszerek csak korlátozottan elérhetőek (áramszolgáltatás, gázszolgáltatás), és legtöbbször csak utólag, a hátralékos díjfizetés esetén kínálják fel a szolgáltatók az előrefizetés lehetőségét. A családok stratégiája a helyi mentőövek igénybevételére, valamint az informális gazdaság felé való fordulásra, és ezek minden típusú kombinációjára épít, annak érdekében, hogy elkerüljék a végrehajtási eljárásokat, a jövedelemletiltást. Tudjuk, hogy az emberek nem szívesen beszélnek pénzügyi helyzetükről, nehéz a bizalomépítés, és alapvetően más típusú segítséget várnának. A legkiszorítottabb helyzetű családoknak tehát olyan célzott segítséget kell biztosítani, amely – az elérhető intézményi és civil segítséget, a piaci szereplők megoldásait és a család saját erőforrásait összehangolva – nagy eséllyel fenntartható megoldást tud adni a lakhatási és adóssági problémákra. Fontos, hogy a szolgáltatások ne csupán az adósságkezelését célozzák, hanem a fenntarthatósági szempontok kiemelésével, általában segítsék a tudatos fogyasztást, a bizalmat a „rendszerrel” szemben, elősegítve az informális gazdaságból a rendezett munkaviszony felé való elmozdulást.

A CÉLUNK

Az elmúlt évek civil programjai azt mutatják, hogy kialakítható olyan speciális szolgáltatás, amely hatékonyan képes kimosztani a családokat az adósságcsapdából. Egy ilyen pénzügyi tanácsadási szolgáltatás sikerének kulcsa, hogy az adósság helyett az adókat helyezi a

középpontba, és az adós erőforrásaira és együttműködésére építve segít megvalósítani adósságrendezési programot, mindvégig kísérve, mentorálva a családot. A célunk egy ilyen mentorálás megvalósítása.

A LÉPÉSEK

Az adósságrendezés mellett külön oda kell figyelni a szélesen értelmezett pénzügyi integrációra. Egyrészt nem minden család van eladósodva, és nem minden család jövedelem nélküli. Ugyanakkor igaz az, hogy a helyben elérhető pénzügyi szolgáltatók száma csökken, és hiányosak a pénzügyi fogyasztói ismeretek, gyakorlatok. A hitel- és támogatásbrókerek egy része pedig az információhiányt, vagy a hivatalos ügyek intézésében való tapasztalatlanságot igyekszik kihasználni akár a CSOK igénylésekor, vagy a NET ingatlanok visszavásárlásakor. Fontos, hogy a családok megértsék a bankszámla- és kártya használat buktatóit és hasznát.

Az adósságrendezés alapja a közvetítés a hitelezők, a szolgáltatók irányába, vagy éppen a családon belül. Egy jó cselekvési terv, megoldás kritikus feltétele, hogy minden érintett egyetértsen annak megvalósításában. Ezt az egyetértést gyakran a családon, vagy épp a már megszűnt családon belül a legnehezebb létrehozni. Különösen fontos a közvetítés az adós és a hitelezők között. Az adós és a hitelező közötti kommunikáció alapvetően aszimmetrikus: az adós a „bűnös, aki megszegte a szerződést”, és legtöbbször nincs, vagy csak kevés anyagi forrása van egy jó egyezség- re, hiszen a családban és a rokonságban nincs az a „szak- értő csapat”, amely a hitelezői oldalon rendelkezésre áll. A családoknak általában szűkösek az eszközei (gyakran még a telefonálásra, utazásra sincs pénz), és idegen számára a telefonos vagy írásos kommunikáció, valamint nincs birtokában annak a szókincsnek, amely szükséges lenne a jó kommunikációhoz. Ezeknek a hiányosságoknak a tudata pedig végképp elbizonytalanítja az adósokat. Az adósságkezelő mentor, illetve a folyamatba behívott segítői át tudják hidalni ezt az aszimmetriát az adós kísérésével, vagy az adós felhatalmazása alapján személyes közreműködéssel.

Számos esetben ahhoz, hogy az érintettek közelebb kerüljenek a saját helyzetük és lehetőségeik megértéséhez, az adott ügyre vonatkozó jogviszonyokat rendezni kell. Sokszor kiderül, hogy az ingatlanban élő és az ingatlan hivatalos tulajdonosa nem ugyanaz a személy, és hosszú jogi munka megnyugtatóan rendezni az aktuális lakhatás jogviszonyát. Ebben az esetben az adósságkezelő mentor a legtöbbször jogász segítségét hívja be.

Az adósságkezelés megkezdéséhez egy nagyon mély, kölcsönös bizalomra épülő viszony mellett arra is szükség van, hogy a családok elköteleződjenek a hosszadalmas, sok esetben kudarccal és konfliktussal is járó folyamat mellett. Bár a lakhatási diagnózis részeként a Jelenlét program a megérkezéstől folyamatosan készíti elő az adósságok rendezésének keretét, a családok tényleges bevonása az első háromnegyed év eredménye lehet. Innentől számítva kb. egy éven belül kell megnyugtatóan lezárni az eseteket, de fent kell tartani a tájékoztatást és párbeszédet a családokkal – átadva őket adott esetben a családsegítő kollégáknak hosszabb megállapodások kísérésére, utánkövetésre.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Az adósságkezelés és a kapcsolódó tanácsadás általában rendkívül szövevényes és összetett eladósodottsági helyzeteket tár fel. Már a változás küszöbét jelenti az, ha a családokkal elkezdődhet egy együtt gondolkodás azzal kapcsolatban, hogy milyen háztartásgazdálkodási döntéseket érdemes elkerülni, vagy éppen meghozni. A feladat akkor van készen, amikor a települési családjaink körében elenyésző mértékre csökkennek a jövedelemlevonások, az élő végrehajtások és árverezések. Ez a folyamat ugyanakkor egy-egy súlyosan eladósodott lakosság esetén hosszú évekig is eltarthat. A reális cél ilyen esetekben az, hogy a meglévő adósságállomány lehetőleg ne nőjön tovább.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Látható, hogy milyen eladósodási fajták vannak a közösségben?
- Elégséges adat áll rendelkezésre egy-egy család átfogó adósságrendezésének elindításához, és ez a szakmai stáb számára elérhető?
- Sikerül elérni azt a bizalmi fokot, amikor az ügyfél megosztja pénzügyi tárgyú problémáit, és segítséget kér a mentortól?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A regionális koordináció és az adósságkezelési szakterületi csoport fogja össze az adósságkezeléshez kapcsolódó tevékenységeket, a tanácsadást, a mentorálást és a szolgáltatókkal való kapcsolattartást.

GAZDASÁGFEJLESZTÉS

A településeink többségének lakossága alacsonyan képzett. Ők eleve hátránnyal indulnak a munkaerőpiacon, amit tovább súlyosbít a diszkrimináció, a munkát kereső nők körében a gyermekfelügyelet hiánya, és az is, hogy az elsődleges munkaerőpiaci eszköztár hatástalan a piaci foglalkoztatók nélküli térségekben. Hiányoznak a munkavállalói minták és a sokadik generáció szembeül nem csak a munkaerőpiaci belépési, hanem az ott való érvényesülés nehézségeivel. Bár a munkaerőínségre válaszul a vállalatok egy része újra teljes falvakat ültet kisbuszba, és ingáztatja akár megyehatárokon keresztül, de a mi falvaink lakosságának jó része ebből is kimarad.

Tudjuk, hogy a szociális segítség feltétele annak, hogy a falvainkban élők hozzáférjenek az alapvető és minőségi jóléti szolgáltatásokhoz. Ugyanakkor ez a segítség nem elég ahhoz, hogy a falvak valóban perspektívát is nyújtsanak a családjainknak – ehhez a helyi és térségi gazdaságot kell megerősíteni, és oda újra bekapcsolni a családokat.

KERTEK MŰVELÉSE, HÁZTÁJI ÁLLATTARTÁS SEGÍTÉSE

A SZEMLÉLETÜNK

A falvak egy részéből az elmúlt évtizedek alatt kikopott a háztáji gazdálkodás tudása, a hajlandóság a – mégoly kis kertek megművelésére. A rendezetlenség, az elhanyagoltság, az üres porták lélekromboló látványa a családok közérzetére is rossz hatással van. Hiszünk abban, hogy ez a tudás feléleszthető, és a saját terménnyel kapcsolatos sikerek visszaadják a családok büszkeségét és hitét abban, hogy a maguk arcára tudják formálni a környezetüket, alkotó módon tudják a saját életüket rendezni, és nem utolsó sorban egészségesen és takarékosabban tudnak élni akkor, ha maguknak termelt zöldséget-gyümölcsöt tesznek az asztalukra.

A CÉLUNK

A Kiskert-program célja az öngondoskodás előmozdítása, az önálló, rendszeres és tervezett munkavégzés képességének erősítése. A kertek szépülése és gondozása ugyanakkor a teljes településképet is javítja. A családok kiskertjeinek megművelésével párhuzamosan a településeken létesülnek mintakertek és termelő-kertek is, amelyek segítenek a szemléletformálásban, emellett a tudás átadását szolgálják, lehetőséget adva a gyakorlatban nélkülözhetetlen ismeretek elsajátítására. A közösségi művelés alatt álló kertekben a hagyományos zöldségek és gyümölcsök mellett számos gyógy- és fűszernövényt és kevésbé gyakori bogyós gyümölcsöket is megismerhetnek a falvak lakói.

A LÉPÉSEK

A kertművelési program egyik része a lakossági kertprogram, a másik, a jelenlétházak kertjében és a települések foghíj telkein induló program a mintakertek és termelőkertek létrehozásán dolgozik.

Lakossági kertprogram

A program a házak mellett található kertek megművelését jelenti azoknál a családoknál, akik önkéntesen vállalják, hogy részt vesznek a programban. A programban márciusban számos különböző zöldségféléből álló vetőmag csomagot adnak át a településeken dolgozó szociális munkatársok és a gazdaságfejlesztési szakterület koordinátorai, áprilisban pedig pl. dughagyma és vetőburgonya is kerülhet a földre, míg májusban előnevelt palántákat kaphatnak a családok. A zöldségfélék saját részre történő megtermelésének ösztönzésén túl a porták és a falvak megjelenése is derűsebbé, esztétikusabbá válhat, mert a vetőmagok és palánták mellett a családok virágmagokat is kaphatnak. A Kiskert-programban részt vevő családokkal a Jelenlét program munkatársai állnak kapcsolatban, akik az igények felmérésén és vetőmagok, palánták átadásán túl lehetőség szerint tanácsadással, mentorálással is segítenek.

Mintakertek és termelőkertek

A jelenlétházakhoz tartozó kertekben, a település foghíjtelkein, valamint a parlagon heverő telkek hasznosításával alakíthatók ki a mintakertek és termelőkertek. Az ezeken a telkeken történő gazdálkodáshoz a program szaktanácsadást, a következő évek tervei alapján pedig tudásátadásra szolgáló gazdaesteket, rendezvényeket, tanulmányutakat biztosít.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A program célja elsődlegesen a rendszeres munkavégzés elkezdése, a környezet szépítése, az ismeretátadás és a megtermelt saját zöldségek, virágok öröme. Még nem célunk a jövedelemtermelés, hiszen a kertművelési programot olyan közösségekben indítjuk, ahol évtizedekkel ezelőtt volt rendszeres a „háztájizás”, a saját részre történő zöldség- és gyümölcsstermesztés. Ezt az elveszett tudást és rutinhiányt nem lehet egy csapásra felszámolni. A programunkban már siker, ha javul a munkaszocializáció mértéke, és beérnek addig nem ismert munkakészségek. Elsősorban akkor végzünk jó munkát, ha a résztvevők felismerik a környezetükben megtalálható és hasznosítható erőforrásokat (pl. üres, gondozatlan belterületi telkek, elhagyott gazdasági épületek, saját emberi képességeik, az összefogás ereje), megismerik a technikákat, megoldásokat ezek újbóli hasznosítására. Fontos, hogy ott álljunk a családok mellett szaktudással, mintaadással, időben észrevegyük a károkat, az időjárási kockázatokat, hogy minél több rutint tudjanak szerezni egy-egy ültetés-aratás ciklusban a családok, és ha- marosan önállóan tudják gondozni a kertjeiket. Intő jel, ha a tavaly megművelt kertek idén parlagon marad(ná)nak.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Feltártuk a településen a kertműveléshez szükséges és lehetséges területeket, tulajdonviszonyokat?

- Ismerjük a helyben szokásos kistermelési módokat, és érdemes ezeket a hagyományokat újra feléleszteni?
- Be tudtuk vonni a családokat a kiskertprogramba?
- Van elég szaktudásunk? Tudunk támaszkodni a stábra a szükséges ismeretek megszerzése és továbbadása érdekében?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A régiós és szakterületi koordináció segítségével lehet kijelölni, kibérelni, megvásárolni a műveléshez szükséges területeket. A gazdálkodáshoz szükséges erőforrásokat, vetőmagokat a gazdaságfejlesztési munkacsoport koordinálja.

KÖZFOGLALKOZTATÁSI PROGRAM

A SZEMLÉLETÜNK

A településeken általánosnak mondható a munkavállalói készségek és a munkaszocializáció alacsony szintje. A települések legnagyobb része a periférián fekszik, a környékbeli közepes és nagyobb foglalkoztatók megközelítése sokszor nehéz. Az ingázási nehézségek pedig tovább erősítik a kiszolgáltatottságot.

A helyben elérhető, védett környezetben keresetet, munkatapasztalatot adó foglalkoztatási, készségfejlesztő hatással is járó beavatkozások nélkül nagyon távoli cél az elsődleges munkaerőpiaci foglalkoztatottság növelése, és ezzel párhuzamosan a piacképes képzettség, szakképzettség megszerzése. A falubeliek jelentős része számára tehát többnyire az egyetlen

helyben található elhelyezkedési lehetőséget a közfoglalkoztatás jelenti. Mivel az önkormányzatok egy része a településüzemeltetési feladatok szűk körében forgatják a munkára jelentkezőket, ahol lehet és partnerre találnak ebben. A célunk, hogy ezen, de kevés értékteremtéssel járó tevékenységen túl a közösség számára látható munkafolyamatokhoz is kapcsolódjon a helyi közmunkaprogram. A kibővített és egyben átalakított program hozzáadott értéke a képessé tevés, az elmaradt munkaszocializáció pótlása. Fontos, hogy alapvetően csak akkor tudjuk ezt tenni, ha az önkormányzat partner ebben.

A CÉLUNK

A közfoglalkoztatás, mint védett típusú foglalkoztatás, azoknak az embereknek jelent elsősorban segítséget, akik még nincsenek felkészülve a nyílt munkaerőpiaci munkavállalásra, vagy körülményeik kizárólag helyben történő munkavégzést tesznek lehetővé – helyben viszont nincsenek, vagy alig vannak munkaadók, így marad a közfoglalkoztatás. Ugyanakkor a bevett helyi közmunkák és az elsődleges (formális vagy informális) munkaerőpiac távolsága szinte áthidalhatatlan marad akkor, ha az közfoglalkoztatást nem valós, releváns, a munkavállaló szempontjából is hivatásként üzhető tevékenységek köré szervezik. Éppen ezért amellet, hogy a Jelenlét program legfontosabb szolgáltatásai és intézményei együttműködnek a települési közfoglalkoztatási programmal, a közfoglalkoztatottak hosszú távú foglalkoztatását valósítjuk meg – egy komplex rendszerré szervezve így a Jelenlét program szociális munkáját, a munkaerőpiaci szolgáltatásokat és a gazdasági program további elemeit.

A LÉPÉSEK

Települési közfoglalkoztatási programmal való együttműködés

A Jelenlét programhoz kapcsolódó szolgáltatások a helyi közfoglalkoztatottak bevonására is tudnak építeni, azaz a program segítségével egy szélesebb csoportot tudunk alkalmazni pl. a Jelenlét Pont fenntartására, üzemeltetésére, a mintakertekhez kapcsolódó fejlesztésekbe is bevonva őket.

A közfoglalkoztatottak hosszú távú foglalkoztatása

A Jelenlét program elkötelezett amellett, hogy a foglalkoztatásban mindenkinek esélyt kell adni. A csak helyben foglalkoztatható felnőtteknek az értékteremtő közmunka nyújt lehetőséget. Amennyiben sikeres a helyi műhely vagy mintakert beindítása, és ezekben egy jól körülhatárolt piaci szegmensre szánt termékek gyártására vagy termesztésére hosszú távon is lehet építeni, úgy a Jelenlét program a helyi foglalkoztatást kiszámíthatóan, akár évekig, a piaci működéshez közelítően is jól tudja szolgálni. Ezzel együtt az egyes települések és az ott a munkába bevonhatóak adottságaihoz kell igazítani a tevékenységeket – akár pl. a helyi (köz)intézmények vagy közeli piacok beszállítójaként.

A helyi közmunkaprogramban foglalkoztatottak és foglalkoztathatóak körét a település futó és jövőben tervezett programjaival kell összehangolni. A kapcsolatfelvételt és az egyeztetéseket érdemes már az első féléven belül meg- ejteni, hiszen illeszkedhetnek a hosszútávú programok és a helyi települési célokhoz. A hosszú távú program beindításakor meg kell határozni a helyben tervezett tevékenységre szabott létszámigényt (ezt le kell adni a központi koordinációnak) a pontos munkakörökkel meghatározva. A program második félévét már úgy kell indítani, hogy rendelkezésre áll az ingatlan, ahová kötni tudjuk a közfoglalkoztatást.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Azoknak, akiknek könnyebb a lépés a munkaerőpiac felé, elég lehet egy kisebb segítség, de azoknak, akiknek csak a helyben elérhető, védett környezetben járó foglalkoztatás reális, a helyi közmunkán túl kell perspektívát, önbecsülést adó tevékenységeket kínálnunk. A munkánkat

akkor csináljuk jól, ha nem „közmunkába”, hanem „munkába” érkezik valaki, és a gyermeke a szakmát, a tudást látja a szülei kezében, ami neki is minta lehet.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Kik vonhatók be a foglalkoztatásba, adott esetben segítséggel, mentorálással?
- Megszerezhető telephelyként a legmegfelelőbb ingatlan?
- A helyi foglalkoztatási programokkal szinergiában tudjuk szervezni a közmunkaprogramot?
- Be tudjuk kapcsolni a települést a foglalkoztatás és gazdasági tevékenységek vérkeringésébe, amely hosszú távon is biztosítja a termelési tevékenységeinket a Jelenlét segítségével?

Minden szervezetnek érdemes megvizsgálni a közfoglalkoztatási programban való részvételnek lehetőségeit.

- önmaga lehet-e közfoglalkoztató?
- van-e partnere, aki közfoglalkoztat?
- milyen módon tud a helyi önkormányzattal a célok elérése érdekében együttműködni a versenyhelyzet elkerülése mellett?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A központi koordináció segítségével lehet kijelölni, kibérelni, megvásárolni a műveléshez szükséges területeket, telephelyeket. A gazdálkodáshoz szükséges erőforrásokat a gazdaságfejlesztési munkacsoport koordinálja.

MUNKAERŐPIACI SZOLGÁLTATÁSOK

A SZEMLELETÜNK

A településeinken nagyon kevés olyan hatás éri a gyerekeket és a felnőtteket, amely valódi munkaerőpiaci esélyeket kínálna számukra, valódi döntési helyzetet eredményezne például a szakmaválasztásban. Többnyire a munkaerőpiaci kiszolgáltatottság öröklődik át, amelyből nagyon kevés kilépési lehetőség kínálkozik. Azt is látnunk kell azonban, hogy a legszegényebb településeken élők számára is elérhető közelségben vannak betöltetlen munkahelyek, így magától értetődően adódik a feladat, hogy a program segítse a potenciális munkavállalókat elérni e munkahelyeket. A jellemző foglalkoztatási forma a legtöbb helyen az idénymunka, a nagy távolságú ingázás, míg egész éves állást helyben többnyire csak a közintézmények, a kiskereskedelem egységei és a közfoglalkoztatási munkahelyek kínálnak. A feladatunk az, hogy ezen a világon túli lehetőségekre is nyissunk ablakot: egyéni és csoportos segítséssel, közvetítéssel, a foglalkoztatókkal való kapcsolatok megépítésével, a beilleszkedés és az elfogadás megerősítésével egyre többen tudjanak a legjobb képességeik szerint értékes munkát végezni. Van, ahol több generációs kimaradás van a munkatapasztalatok terén, és van, ahol kevesebb a feladat.

A CÉLUNK

A helyben történő foglalkoztatás mellett elsődleges cél tehát a településeken élő munkaképes korú lakosság nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének, és ezen munkahelyek megtartásának a támogatása, valamint ennek keretében a segítő szakemberek ilyen irányú felkészítése.

A LÉPÉSEK

A programelem olyan beavatkozásokra épít, amelyekkel csökkenteni lehet a településen élők munkapiaci sérülékenységét, növelni az elsődleges munkaerőpiaci integrációjukat, és ezzel párhuzamosan a gazdasági programban megfogalmazottak szerint erősíteni lehet a településeken az elsődleges munkaerőpiac jelenlétét. Ehhez kombinál a program minden olyan egyéni és csoportos munkaerőpiaci szolgáltatást, amely az adott szituációban szakmailag a leginkább hasznos eszköznek bizonyul. Emellett intenzív és komplex mentorálásra is sor kerül, ami része a rászorulóknak munkába állásának és munkában való megtartásának.

Munkaerőpiaci szolgáltatás

A közösség foglalkoztatási mobilitásának ösztönzése olyan szakmai csomagokkal – kiegészítve az aprólékos, türelmes, segítő munkával – valósítható meg, amely a munkatapasztalattal alig vagy nem rendelkezők körét is felvértezi a munkakereséshez, a munkahelyen való helytálláshoz, adott esetben a munkaváltáshoz szükséges készségekkel. Ennek a csomagnak egy része az kormányhivatalok munkaügyi tevékenységébe való becsatornázás, vagy ezeknek a szolgáltatásoknak a helybe hozatala (tájékoztatás, toborzás, segítő beszélgetések, az alapvető munkakeresési készségek szisztematikus megerősítése), másik része pedig a napi kapcsolatokon alapuló megerősítés, amely a gyakorlatban lényegében egy közösségfejlesztési elem a hosszabb távon munkanélküli, esetleg legális munkát még soha nem vállalt emberek esetében. Ez pozitív megerősítést nyújt a munkakeresés folyamatában, és segítségükre lehet a munkájuk megtartásában is.

A rászoruló munkahelyi elhelyezkedésének támogatása A munkakeresés és egy-egy állásban eltöltött pár hónap, majd gyors felmondás, az egyéni kudarcokon túl arra is rámutat, hogy nagy a távolság a munkáltatói és a munkavállalói elvárások és készségek között. Sok elhelyezkedett embernél figyelhető meg, hogy az első nehézségeknél, konfliktusnál otthagya a munkáját, ezért támogatásuk a munkahelyen való beilleszkedésben, kapcsolatépítésben, illetve a problémák és konfliktusok megoldásában, továbbá a munkáltatókkal való kapcsolattartás, a két fél közötti mediálás olyan eszköz, amely hatékonyan segítheti a hosszabb távú munkavállalás kialakulását.

A programunk első félévi zárásakor már be kell tudnunk számolni olyan közösségi rendezvényekről és helyi segítői képzés(ek)ről, amelyek szisztematikusan igyekeznek újra kézzelfoghatóvá tenni az elsődleges munkaerőpiacra való belépés eszközeit, lehetőségét. A helyi munkaerőkínálat ismeretében (a felkészített segítőkre építve) pedig az első év végére körvonalazódnia kell egy, a „helyre” szabott állandó szolgáltatási gyakorlatnak, amely az elhelyezkedésben és a munkahelyek megtartásában segít.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

Akkor végzünk jó munkát, ha átlátjuk, hogy ki milyen típusú és milyen feltételekkel végezhető munkát tud elvállalni és elvégezni, és segítjük ennek megszerzésében, majd megtartásában. Fontos, hogy valóban ott legyünk azokban a helyzetekben, amikor valakinek (és esetleg a munkáltatójának is) szüksége van egy-egy banális helyzet tisztázására, közös kezelésére, amivel elkerülhető egy nehezen megszerzett állás elvesztése. Fontos, hogy folyamatosan tájékozódjunk a munkalehetőségekről, képzési lehetőségekről, és a kormányhivatal is partnernek tekintsen a helyi toborzás szervezésében, a mentorálási döntések meghozatalában.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Feltérképeztük, hogy kik vonhatók be a foglalkoztatásba adott esetben segítséggel, mentorálással?
- A kormányhivatal foglalkoztatási szolgálatával szoros kapcsolatban vagyunk? Számítanak ránk, hogy az ügyfelek elérjék a kínálatukban szereplő programokat?
- Felvettük a kapcsolatot azokkal a munkáltatókkal, akiknél jó helye volna / van a családjoknak? Tudjuk, hogy mire van szükségük?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A gazdaságfejlesztési munkacsoport segíti a kapcsolatépítést a kormányhivatallal és más szervezetekkel, amelyek a munkaerőpiaci készségek terén hasznos szolgáltatásokat tudnak nyújtani, valamint koordinálja a helyi támogatók képzését és tudásszerzését.

GAZDASÁGI PROGRAM TERVEZÉSE

A SZEMLÉLETÜNK

A Jelenlét programra nem szabad úgy tekinteni, mint csak a szociális segítségre épülő összetett, hosszú távon elkötelezett programra. A társadalmi felemelkedés elképzelhetetlen anélkül, hogy a családok jövedelemteremtő képessége megnőjön, és sorsukat ebben az értelemben is a saját kezükbe vegyék.

A legszegényebb települések foglalkoztatáshiányos helyzetén a helyben történő gazdaságfejlesztési beavatkozások mellett a munkaerőpiacra való belépés, a munkák megtartásának segítése tud változtatni. A felelősségünk, hogy ezeket a településeket is újra rátegyük a munkaerőpiac térképére a munkáltatók és foglalkoztatottak szempontjából egyaránt. Ez csak szisztematikus építkezés segítségével lehetséges, összefogásban a helyi gazdasági szereplőkkel, a munkaerőpiaci szolgáltatókkal és államigazgatási szereplőkkel, építve a szociális segítőkre, annak érdekében, hogy a családjaink a lehető legjobban kiteljesedjenek a munka világában is.

A CÉLUNK

Célunk a rendelkezésünkre álló eszközökkel segíteni a településeink általános gazdasági fejlődését, és támogatni minden olyan megoldást és kezdeményezést, amely maradandó gazdasági hatásokat generál a falvainkban. Olyan falvakban igyekszünk gazdasági kultúrát építeni, ahonnét az elmúlt évtizedek során lényegében minden gazdasági aktivitás eltűnt.

A gazdasági program célja, hogy a bevonható erőforrásokat feltárva egy szisztematikus építkezés ívét írja le, kijelölje azokat az állomásokat, amelyeken keresztül a településen nő a gazdasági aktivitás, a foglalkoztatás, a gazdasági szereplők jelenléte, ehhez pedig létrehozza a terv megvalósításához elengedhetetlen intézményi kereteket.

A LÉPÉSEK

A települési diagnózisban feltárt fizikai, természeti és humán erőforrásokra alapozva ki kell dolgozni az első gazdaságfejlesztési stratégiát, amely belátható időtávon belül rögzít célokat és ehhez lépéseket. Ebben világosan le kell fektetni, hogy a közforrásokra való támaszkodáson túl milyen, a piaci szereplők felé történő nyitáshoz szükséges szolgáltatáscsomagot kell

összeállítani, valamint milyen helyi munkahelyteremtő beavatkozásokat (pl. tanműhelyeket) indítsunk el.

AZ ELSŐ GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA:

Ebben a néhány oldalas anyagban rögzíteni kell, hogy a település valaha volt gazdasági karakteréből mi állítható helyre, mit kell újragondolni, és hogy a települést környező (kül)területet megművelő nagyüzemi mezőgazdaságnak – mint lényegében egyedüli potens szereplőnek – miként teremthető meg az érdekeltsége a helyi gazdasági kultúra életben tartására, erősítésére. Ha ez az út nem járható, akkor új profilt, termelési lehetőséget, betölthető piaci szegmenst kell kijelölni a település számára, és a helyi (köz- foglalkoztatásra is épülő) munkahelyteremtés, valamint a munkaerőmobilizálás a feladat.

SZOLGÁLTATÁSCSOMAG LÉTREHOZÁSA:

Mivel ma már a helyi önkormányzatok és külső vállalkozók segítése, a velük való intenzív kapcsolatépítés is feladatunk, az ő eredményességük is a mi programunk értékét növeli. Nem várható, hogy kizárólag az új szociális vállalkozások, vagy nagy számban felkarolt már működő társadalmi vállalkozások (pl. szociális szövetkezetek) lendítsék fel a leghátrányosabb helyzetű települések gazdaságát. A helyi gazdaság fejlesztése érdekében támogatni kell a társadalmi hasznok mellett piaci racionalitással is bíró közösségi gazdasági kezdeményezések létrejöttét, működését, megerősödését közös arculat létrehozásával, közös termékfejlesztési bázissal, integrált logisztikai és értékesítési megoldásokkal. Ezen túl jelentős energiát fektet a program abba is, hogy azokon a településeken, ahol ennek megvan a realitása, piaci cégekkel való kapcsolatépítésen keresztül segítse munkahelyek létrejöttét. Az egyik legfontosabb célkitűzés, hogy a programot végrehajtó szervezetek képesek legyenek megmutatni a tőkével rendelkező befektetői köröknek, hogy e településkör egy része igenis alkalmas arra, hogy ott üzletileg is racionális termelő vagy egyéb piaci tevékenység telepedjen meg – épp a Jelenlét program lehet

az a háló, amelyik társadalmi értelemben képes csökkenteni az üzleti befektetések kockázatát. A létrehozandó szolgáltatáscsomag tehát mind az új vagy meglévő társadalmi vállalkozásoknak, mind a piaci szereplők számára tartalmaz a helyi sajátosságokra szabott elemeket (adott esetben pl. futó gazdaságfejlesztési programok helyszínéként).

MUNKAHELYTEREMTŐ BEAVATKOZÁSOK, FOGLALKOZTATÓ MŰHELYEK:

A helyi elérhető fizikai infrastruktúrára és humán erőforrásra szabottan a programcsomagban szaktanácsadást, tudásátadásra szolgáló gazdaesteket, rendezvényeket, tanulmányutakat szervezünk. Ehhez a tevékenységi körhöz tartozik a foglalkoztató műhelyek beindítása is, ~~amelyek~~ amelyek arra szolgálnak, hogy ott meg lehessen tanulni ~~kisipa-ri~~ kisipari munkálatokat, folyamatokat, géphasználatot, és akár felnőttképzés is szervezhető legyen a kereteik között. E foglalkoztató műhelyek (hasonlóan a termelő kertekhez) egy részét középtávon meg lehet tartani képzési bázisnak: szakoktató jelenléte mellett műhelyiskolát lehet indítani, ennek részeként pedig el tud indulni a termékgyártás is – még ha nem is feltétlenül értékesítési, hanem inkább ~~ta-nulás~~ tanulási célokkal. Ugyanakkor azt várjuk a programtól, hogy a létrehozott műhelyek egy részében konkrét piaci célú termelés, feldolgozás is elinduljon – várhatóan egy-egy vállalkozás keretein társadalmi belül.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A településeken a segítő munkával megerősített közösségeknek a munka ad perspektívát, ezért mindent el kell követnünk, hogy átszervezzük a helyi felételeket és valódi foglalkoztatási lehetőségeket hozunk helybe. Akkor végezzük jól a feladatunkat, ha megtaláljuk a kulcsot a helybehozható vállalkozókhoz, ehhez azokat a szolgáltatásokat szervezzük meg, amelyek garantálják, hogy a helyiek a legjobb munkavállalók legyenek. A védettebb formában foglalkoztatható-képezhető csoportok számára meg kell találnunk azt a magas presztízsűvé

alakítható munkát, terméket, amely megvalósítható a helyi infrastrukturális feltételek mellett, felhasználva a gazdaságfejlesztési program többi tevékenységek eredményeit is.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen reális helyi fejlesztési célok mellett tudja magát el- kötelezni a település, mihez van helyben elég erőforrás, és mit kell kívülről behozni?
- A kormányhivatal foglalkoztatási szolgálatával szoros kapcsolatban vagyunk, a térségi szereplőket elérhetővé teszik számunkra?
- Élő a kapcsolat azokkal a munkáltatókkal, akiknél jó helye volna / van a családjainknak? Tudjuk, hogy mire van szükségük? Elérhetőek ezek a szolgáltatások?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A gazdaságfejlesztési szakterület segíti a kapcsolatépítést a település gazdasági életének kulcsszereplőivel, a kormányhivatallal és más szervezetekkel, koordinálja a társadalmi vállalkozások létrehozásához és működtetéséhez szükséges forrásokat, tudásokat, megszervezi a helybe történő beruházókkal való kapcsolatfelvételt.

A települési diagnózis készítéséhez kapcsolódóan egy gazdaságfejlesztési stratégia komponensben kell összegezni a helyi fejlesztési lehetőségeket, lehetőleg az első fél éven belül. Ennek a megvalósításához szisztematikusan építkezve kell megszervezni a szükséges szolgáltatásokat, hogy az végül lehetővé tegye a foglalkoztatásbővítő piaci vagy szociális vállalkozásra épülő beruházást a településen a program másfeledek évében. Ugyanekkorra kell beindítani a kifejezetten támogatott, képzésbe ágyazott foglalkoztatási lehetőségeket a tanműhelyek (vagy adott esetben termelő kertek) segítségével.

KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS JAVÍTÁSA

A SZEMLÉLETÜNK

A munkahelyek, a munkaerőpiaci szolgáltatások saját autó híján szinte elérhetetlen távolságba kerültek a Jelenlét program településeinek jelentős részén. Az utak rossz állapota, az utazási költségek okozta nehézségek, a ritka és összehangolatlan közösségi közlekedés pedig röghöz kötik a helyi munkavállalókat, és nem teszik vonzóvá a települést a beruházók számára sem.

A közlekedési szegénység gyakran a 20 kilométerre lévő munkalehetőséget, iskolát, boltot és orvost is elérhetlenné teszi, aránytalanul sújtva a településeink családrait. Amíg ez a hozzáférési hátrány fennáll, a kitörési lehetőségek is minimálisak. Felelőségünk, hogy ne csak egyéni szinten orvosoljuk a közlekedési nehézségeket, hanem a településeket kapcsoljuk be vagy vissza az elérhető, megközelíthető falvak világába.

A CÉLUNK

A célunk, hogy a közösségi közlekedés újraszervezésével tegyük elérhetővé a környékbeli foglalkoztatási, képzési, oktatási lehetőségeket, és ezeknek a cégeknek és intézményeknek az elvárásaihoz illesszük a menetrendeket.

A LÉPÉSEK

A települési diagnózisban feltárt közlekedési szegénység megoldására a helyközi járatok optimalizálása a kulcs. Ez szükséges a munkahelyek elérhetővé tételéhez, és ahhoz, hogy a település újra felkerüljön az elérhető helyek térképére, amely alapján a beruházók mérlegelhetik telephelyek létesítését.

A HELYKÖZI JÁRATOK OPTIMALIZÁLÁSA:

A lakosság szolgáltatásokkal kapcsolatos szokásai, valamint a környékbeli vállalkozók, potenciális munkaadók igényeinek feltárása alapján egy optimalizált menetrendet kell összeállítani, amit a regionális közlekedési vállalat által üzemeltetett, valamint, amennyiben ilyen van, a munkáltatók buszjárataival is össze kell hangolni. A hiányzó járatok indításához egyeztetéseket kell kezdeményezni.

Nagyon fontos a lakossággal, a potenciális munkavállalókkal, valamint a foglalkoztatottakkal szorosan együttműködni, velük közösen a lehető legrészletesebben feltárni az igényeket és a lehetőségeket (pl. mennyire megfizethető a közlekedés, milyen munkáltatói támogatási lehetőségek esetén tudnák igénybe venni stb.). Ugyanígy elengedhetetlen az akár 60-80 perces ingázásra felfűzhető munkavállalási lehetőségek feltárása, a cégek felkeresése, egyeztetés a számukra szükséges munkakezdeésekről, esetleg több, egy útvonalra felfűzhető munkahely felkeresése.

A gazdaságfejlesztési stratégia megvalósításához fontos a helyközi közlekedési lehetőségek megerősítése, így intenzív tárgyalásokat kell folytatni a szolgáltatóval és azokkal a ~~sze- replőkkel~~szerelőkkel (pl.: iskolavezetés, háziorvos stb.), amelyek miatt adott esetben érdemes megváltoztatni a menetrendeket. Az első év végére el kell oda jutni, hogy a mobilizálható munkaerő el tudjon menni dolgozni, vagy ha helybe kell hozni dolgozókat, akkor ennek is legyen megoldása.

HOL TARTUNK A FELADAT TELJESÍTÉSÉBEN?

A településeken a foglalkoztatottság sok esetben csak javítható. Ha azonban nincs időben induló busz, nincs, aki felszálljon rá, és így idővel a település közlekedési ellátottsága a kritikus szintre csökken le. Ez a családok életét még jobban megnehezíti, hiszen ettől fogva a településen kívüli

szolgáltatások is elérhetetlenné válnak. Akkor tesszük jól a dolgunkat, ha pontosan tudjuk, milyen busz-összeköttetések lennének szükségesek a munkavállalók számára, hogy a lehető legjobb munkahelyekre tudjanak ingáznni, ezeket pedig fokozatosan át tudjuk vezetetni a közlekedési vállalattal, vagy adott esetben a munkáltatói buszjáratok szervezőivel.

KÉRDÉSEK ÁTGONDOLÁSRA

- Milyen munkarendű foglalkoztatók vannak a környéken, ahova a közlekedési szegénység miatt nem jutnak el a családok?
- Milyen módosított menetrend könnyítené meg az emberek életét, munkavállalását?
- Van a kapcsolat azokkal a munkáltatókkal, akiknél jó helye volna / van a családjainknak? A munkáltatók milyen közlekedési lehetőségeket tudnának biztosítani, amellyel összhangba lehetne hozni a helyközi közlekedési kínálatot?

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A gazdaságfejlesztési munkacsoport segíti a kapcsolatépítést a foglalkoztatókkal és a közlekedési vállalatokkal.

Kiadó: Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület

Szerzők: A Jelenlét program munkatársai

Fotó: Majoros Árpád Csaba

Harmadik kiadás, megjelenés éve: 2025 – **Jelen dokumentum a harmadik kiadás kézírata**

Második kiadás, megjelenés éve: 2023 Első kiadás, megjelenés éve: 2022 - Kapcsoskönyv - A Jelenlét program építőkövei